

КУЛЬТУРА

WWW.KIMPRESS.BY

ШТОТЫДНЁВАЯ ГРАМАДСКА-АСВЕТНІЦКАЯ ГАЗЕТА

Фота Мікалая ПЯТРОВА, БелТА

ТОЛЬКІ САМЫЯ ВЫДАТНЫЯ!

С. 2

Прэзідэнт краіны Аляксандр ЛУКАШЭНКА 25 чэрвеня на ўрачыстай цырымоніі ўручыў Дзяржаўныя прэміі Рэспублікі Беларусь, у тым ліку — у галіне літаратуры, мастацтва і архітэктуры. Сярод лаўрэатаў — і вядомы мастак Віктар АЛЬШЭУСКІ (на здымку).

ШЛЯХ МАЛАДОСЦІ СЯГАЕ ЎЗАЎТРА

Напярэдадні традыцыйнага Прэзідэнцкага балю ў Палацы Рэспублікі, куды 26 чэрвеня былі запрошаны лепшыя з лепшых выпускнікоў ВНУ Беларусі, мы пазнаёміліся з дэлегатамі ад трох творчых alma mater краіны. Сёлета — гэта (злева направа) Настасся Юркевіч, Іна Еўтушэнка, Юлія Архангельская, Таццяна Бязсілка (у першым радзе); Алег Барма, Вольга Варкулевіч, Іван Арцімовіч, Таццяна Кнацько, Пётр Назаранка (у другім радзе). Пра дыпломныя працы выпускнікоў-2009 — на стар. 7.

Фота Юрыя ІВАНОВА

Дзень, які яднае пакаленні

Святочныя мерапрыемствы, прысвечаныя Дню Незалежнасці Рэспублікі Беларусь і 65-гадавіне вызвалення нашай краіны ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў, распачаліся з цырымоніі ўручэння юбілейных медалёў ветэранам Вялікай Айчыннай вайны. Аб гэтым на прэс-канферэнцыі, прысвечанай арганізацыі і правядзенню ўрачыстасцей у сталіцы, павадаміі намеснік начальніка ўпраўлення ідэалагічнай працы Мінгарвыканкама Уладзімір Зубрык.

Ужо 24 чэрвеня ў мінскай Ратушы адбылося ўганараванне ветэранаў — актывістаў грамадскіх арганізацый. Кіраўніцтва горада ўручыла ім ганаровыя граматы і памятнаыя медалі.

Традыцыйным стала і правядзенне напярэдадні Дня Незалежнасці фізкультурна-спартыўнага свята. Як распавёў намеснік начальніка ўпраўлення фізічнай культуры, спорту і турызму Мінгарвыканкама Юрый Шакола, распачнецца яно 27 чэрвеня а 10-й гадзіне на праспекце Пераможцаў парадом мотаспартсменаў. Менавіта іх спарборніцтва, дзе прымуць удзел мотаспартысты не толькі з Беларусі, але і з Бельгіі, Швейцарыі, Аўстрыі, стане “разыначкай” форуму.

У Мінску пройдуць каля 50 святочных мерапрыемстваў, прысвечаных знакавай даце, адзначыў начальнік упраўлення культуры Мінгарвыканкама Уладзімір Карачэўскі. Тэматычныя выстаўкі, тэатральныя пастаўкі, святочныя канцэрты будуць збіраць глядачоў ва ўсе святочныя

дні. 2 ліпеня ў сталіцы адбудзецца ўрачысты сход і канцэрт майстроў мастацтваў. Дабрачынны паказ спектакля “Нябесны ціхход” для ветэранаў у гэты ж дзень наладзіць Беларускае дзяржаўнае акадэмічнае музычнае тэатр. А ўвечары святочны канцэрт харавой музыкі адбудзецца ля Нацыянальнай бібліятэкі Беларусі.

Урачыстасці 3 ліпеня пачнуцца а 10-й з цырымоніі ўскладання вянкаў і кветак да помніка Перамогі. У 11.30 адбудзецца ваенны парад, які, як абяцалі яго арганізатары, здзівіць нават спакушанага глядача. “У парадзе прыме ўдзел каля 160 адзінак ваеннай тэхнікі і больш за 40 лятальных апаратаў”, — зазначыў ваенны камандант ваеннай камандатуры Узброеных Сіл Рэспублікі Беларусь Анатоль Грыцаў. Асаблівасцю сёлетняй праграмы стане парад ваеннай тэхнікі часоў Вялікай Айчыннай вайны, які “ўзначаліць” унікальны “ГАЗ-67”, спецыяльна адрэстаўраваны да святкаванняў.

Святочная праграма пасля параду працягнецца ля Палаца спорту і завярэе ва ўсіх раёнах сталіцы. Увечары ля стэлы “Мінск — горад-герой” адбудзецца гала-канцэрт “Мы перамаглі!” з удзелам зорак беларускай і расійскай эстрады, які працягнецца да 2-й гадзіны ночы. Па словах Уладзіміра Зубрыка, калімінацыяй вчэрняй праграмы стане акцыя “Спяём гімн разам!”. Акурат пасля яе пачуюцца залпы святочнага фerverкеры. “Мы падрыхтаваліся да яго асабліва, таму чакайце яскравага відовішча”, — падкрэсліў Анатоль Грыцаў.

Працягнуцца святкаванні 4 ліпеня выстаўкай-кірмашом “Горад майстроў” ля Палаца спорту, дзе возьмуць удзел каля 350 майстроў народнай творчасці. Яскравае шоу падрыхтавалі ў гэты ж дзень лётчыкі клубу ДТСААФ: яны запрашаюць мінчан і гасцей сталіцы на паветраны парад і адкрыццё Музея авіятэхнікі ў пасёлку Баравая.

Завяршацца святкаванні 4 ліпеня нотай оперы: ля будынка Вялікага тэатра яго артысты ладзіць добрачынны канцэрт, у якім прагучаць не толькі арыі са знакамітых опер, але і вядомыя ваенныя песні.

Дар’я АМЯЛЬКОВІЧ

Копіі і арыгіналы

23 чэрвеня 2009 года ў Гродне прашло чарговае пасяджэнне Беларуска-польскай кансультацыйнай камісіі па справах гісторыка-культурнай спадчыны з удзелам прадстаўнікоў Міністэрстваў культуры Беларусі і Польшчы.

Мерапрыемства праходзіла пад сустаршынствам намесніка міністра культуры Рэспублікі Беларусь Уладзіміра Грыдзюшкі і намесніка міністра культуры і нацыянальнай спадчыны Рэспублікі Польшча Томаша Мэрта.

Начальнік упраўлення па ахове гісторыка-культурнай спадчыны і рэстаўрацыі Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь Ігар Чарняўскі, які таксама прымаў удзел у працы камісіі, распавёў карэспандэнту “К”, што асноўныя пытанні датычыліся рэстаўрацыі палацава-паркавага ансамбля ў Нясвіжы.

Адно з найбольш важных рашэнняў, якое прыняла беларуска-польская камісія, наступнае: да 31 кастрычніка 2009 г. польскі бок паабяцаў перадаць лічбавыя копіі 48 партрэтаў прадстаўнікоў роду Радзівілаў, якія паходзяць з гістарычнай Нясвіжскай галерэі. Арыгіналы гэтых партрэтаў знаходзяцца цяпер у Нацыянальным музеі ў Варшаве. Таксама да гэтага ж тэрміну Беларусі будзе перададзены дэпазіт Фонду збораў імя Цеханавецкіх — гэта два партрэты і дзве адзінкі радзівілаўскага сталавага посуду.

Камісія выказалася за неабходнасць сумеснага выдання каталога інвентароў збораў нясвіжскіх Радзівілаў. Першы этап праекта ахопіць іх

падрыхтоўку; захоўваюцца ж яны ў фондах музеяў і архіваў Беларусі, Польшчы, іншых краін.

Узнімалася і пытанне аб атрыманні Беларуска лічбавай копіі Лаўрышаўскага Евангелія са збораў Музея князёў Чаргарыйскіх у Кракаве. Польскія калегі падтрымалі ідэю аб перадачы гэтай копіі беларускаму калегам.

Таксама магчыма, што ў 2010 годзе адна з вуліц цэнтра Гродна будзе названа ў гонар Фрэдэрыка Шапона (у 2011-м

споўніцца 200 гадоў з дня нараджэння кампазітара). Яшчэ адна падзея, якую плануецца ажыццявіць у наступным годзе, — арганізацыя ў Нацыянальным музеі гісторыі і культуры Беларусі сумеснай беларуска-польскай выстаўкі, прысвечанай значнай даце ў гісторыі абодвух народаў — 600-годдзю Грунвальдскай бітвы.

Беларускі і польскі бакі азнаёміліся са станам рэалізацыі міжнароднай прапановы па ўнясенні “Дакументальнай спадчыны Радзівілаў” у Спіс сусветнай праграмы UNESCO “Памяць свету”, а таксама абмеркавалі пытанні рэалізацыі праекта па ўнясенні Аўгустоўскага канала як трансгранічнага помніка ў Спіс сусветнай спадчыны UNESCO.

Наступнае пасяджэнне Беларуска-польскай кансультацыйнай камісіі па справах гісторыка-культурнай спадчыны адбудзецца ў 2010 годзе ў Польшчы.

Юрый ЧАРНЯЎКЕВІЧ

На здымку: пад час пасяджэння Камісіі.

Толькі самыя выдатныя!

Прэзідэнт Рэспублікі Беларусь Аляксандр Лукашэнка 25 чэрвеня, напярэдадні галоўнага нацыянальнага свята — Дня Незалежнасці (Дня Рэспублікі), уручыў дзяржаўныя прэміі і ўзнагароды 64 беларусам, якія вызначыліся ў розных сферах дзейнасці. Пра гэта павадамілі БелТА ў прэс-службе беларускага Лідэра.

Асабліваю значнасць гэтай падзеі ў бягучым годзе надало ўручэнне дзяржаўных прэмій за дасягненні ў галіне навукі і тэхнікі, літаратуры, мастацтва і архітэктуры. Як падкрэсліў Кіраўнік дзяржавы, у краіне вельмі ўважліва адсочваюцца гэтыя тэндэнцыі, і атрыманне звання лаўрэата не так проста. На думку Прэзідэнта, “іх павінны быць адзінкі — “Толькі самыя выдатныя”.

Звяртаючыся да прысутных, Аляксандр Лукашэнка адзначыў, што ў зале сабраліся тыя, “хто забяспечвае прарыўное развіццё дзяржавы па ўсіх напрамках”. Прэзідэнт падкрэсліў, што Беларусь апошняй з краін сусветнай супольнасці ўступіла ў крызіс, што пачаўся на Захадзе, але павінна перайсці з яго выйсці, для чаго ёсць усе перадумовы. “Згуртаванасць і адзінства народа, яго працавітасць і энергія, навуковы пошук і ўкараненне ў вытворчасць найноўшых тэхналогій, забеспячэнне харчовай, эканамічнай і нацыянальнай бяспекі — гэта зусім не поўны пералік тых фактараў, якія рэальна падмацоўваюць наш аптымізм”, — сказаў Кіраўнік дзяржавы.

Сярод лаўрэатаў прэміі і ўладальнікаў дзяржаўнага горада — дзеячы культуры і мастацтва, чые творчыя дасягненні ацэнены высока. У прыватнасці, прэміі ў галіне літаратуры, мастацтва і архітэктуры прысуджаны аўтарам праекта будынка Нацыянальнай бібліятэкі Беларусі, мастакам за цыкл жывапісных твораў для Гомельскага палацава-паркавага ансамбля і паэту Міхаілу Башлакову.

“Мы сапраўды ў краіне ўмеём рабіць усё. Нават у крызісны час прадстаўнікі Еўрапейскага Саюза, як бы яны публічна ні выказваліся, прыязджаючы ў Беларусь, гавораць, што тут жыве добры народ, што мы стварылі прыгожую, дастойную рэспубліку”, — сказаў напрыканцы Прэзідэнт Рэспублікі Беларусь.

Сем пялёсткаў адзінства

Урачыстае адкрыццё VIII Рэспубліканскага фестывалю нацыянальных культур адбудзецца 27 чэрвеня ў Белдзяржфілармоніі.

Заснавальнікамі гэтага ўжо традыцыйнага для нашай краіны фестывалю — сімвала міжнацыянальнага сяброўства — з’яўляюцца Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь, Упаўнаважаны па справах рэлігій і нацыянальнасцей, Рэспубліканскі цэнтр нацыянальных культур, Гродзенскі аблвыканкам, Гродзенскі гарвыканкам, а

сэдзейнічанне мерапрыемству аказвае Прадстаўніцтва Упраўлення Вярхоўнага Камісара ААН па справах бежанцаў у Рэспубліцы Беларусь.

Па словах Ірыны Лемцюговай, дырэктара ДУ “Рэспубліканскі цэнтр нацыянальных культур”, урачыстае адкрыццё прымеркавана да 65-годдзя вызвалення Беларусі ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў.

27 чэрвеня а 15.00-й на плошчы перад філармоніяй адбудуцца тэатралізаваная дзея “Беларусь — наш агульны дом”, выстаўка дэкаратыў-

на-прыкладнага мастацтва майстроў нацыянальных культур Рэспублікі Беларусь, а праз гадзіну — прэс-канферэнцыя з удзелам членаў аргкамітэта, журы, прадстаўнікоў грамадскіх аб’яднанняў. У 17 жа гадзін вечара распачнецца галоўнае дзейства — урачысты канцэрт лаўрэатаў фестывалю нацыянальных культур.

Наш кар.

Эстафета міру

24 чэрвеня ў Прэс-цэнтры Дома прэсы адбылося пасяджэнне “круглага стала”, прысвечанага рэспубліканскай акцыі “Зорная эстафета міру” да 65-годдзя вызвалення Беларусі, пад дэвізам “Вы мір заваявалі, мы яго абаронім”.

У “круглым stole” прынялі ўдзел старшыня Аргкамітэта акцыі, старшыня Беларускага фонду міру Марат Ягораў, намес-

нік старшыні фонду Марыя Худая, член Праўлення Рэспубліканскага грамадскага аб’яднання “Белая Русь” Міхаіл Абразоў, намеснік кіраўніка Прадстаўніцтва ў Рэспубліцы Беларусь выканаўчага камітэта Савета славянскіх народаў — Беларусі, Расіі і Украіны Геннадзь Вахтомаў, старшыня Папачыцельскага савета фонду “Памяць Афгана” Аляксандр Галубовіч.

З пачатку 2008 года ва ўсіх абласцях Беларусі праходзіць акцыя “Зорная эстафета міру”, першы этап якой плануецца завяршыць 1 ліпеня ў гісторыка-культурным комплексе “Лінія Сталіна”. Там а 13-й гадзіне пачнецца мітынг, прысвечаны вынікам правядзення рэспубліканскага мерапрыемства. З рапартамі выступяць кіраўнікі абласных дэлегацый. Перад удзельнікамі мітыngu выступяць ансамбль Унутраных войск Рэспублікі Беларусь.

Другі этап рэспубліканскай акцыі завершыцца 9 мая 2010 года, у дзень 65-годдзя Вялікай Перамогі.

АБ’ЯВА*

**УСТАНОВА АДУКАЦЫІ
“БЕЛАРУСКАЯ ДЗЯРЖАЎНАЯ
АКАДЭМІЯ МАСТАЦТВАЎ”
АБ’ЯЎЛЯЕ НАБОР У 2009 г.**

у АСПІРАНТУРУ з адрывам і без адрыву ад вытворчасці па спецыяльнасцях:

17.00.01 — Тэатральнае мастацтва; 17.00.03 — Кіна-, тэле- і іншыя экранныя мастацтвы; 17.00.04 — Выяўленчае, дэкаратыўна-прыкладнае мастацтва і архітэктура; 17.00.06 — Тэхнічная эстэтыка і дызайн;

у ДАКТАРАНТУРУ з адрывам ад вытворчасці па спецыяльнасцях:

17.00.01 — Тэатральнае мастацтва; 17.00.03 — Кіна-, тэле і іншыя экранныя мастацтвы; 17.00.04 — Выяўленчае і дэкаратыўна-прыкладнае мастацтва і архітэктура.

Прэтэндэнты падаюць наступныя дакументы:

- асабовы лісток па ўліку кадраў, аўтабіяграфію і два фотаздымкі памерам 4х6 см.;
- спіс і копіі апублікаваных навуковых прац, вынаходніцтваў, патэнтаў (пасведчанняў на прамысловы ўзор);
- асобы, якія не маюць апублікаваных навуковых прац, вынаходніцтваў, патэнтаў (пасведчанняў на прамысловы ўзор), прадстаўляюць навуковыя даклады, рэфераты (20 — 40 друк. старонак) па абранай тэме ў адпаведнасці са спецыяльнасцю;
- медыцынскую даведку (форма 086V);
- выпіску з пратакола пасяджэння савета вышэйшай навучальнай установы (факультэта) для асоб, якія рэкамендаваны ў аспірантуру непасрэдна пасля заканчэння вышэйшай навучальнай установы;
- рэкамендацыю з месца працы (для асоб, якія маюць вопыт практычнай работы);
- копіі дыплама аб вышэйшай адукацыі і выпіскі з заліковай ведамасці;
- копію (выпіску) з працоўнай кніжкі;
- копіі дакументаў аб здачы кандыдацкіх экзаменаў (пры наяўнасці ў паступаючых у аспірантуру здзеных кандыдацкіх экзаменаў);
- копію дакумента аб прысуджэнні вучонай ступені кандыдата навук (для паступаючых у дактарантуру). Пашпарт, дыплом аб заканчэнні вышэйшай навучальнай установы, дакументы аб здачы кандыдацкіх экзаменаў, дыплом кандыдата навук (для паступаючых у дактарантуру) прад’яўляюцца асабіста.

На 2009 год вызначаны наступныя тэрміны прыёму: прыём дакументаў — з 15 па 30 верасня; уступныя экзамены — з 14 кастрычніка па 14 лістапада; залічэнне — 1 снежня.

Адрас Беларускай дзяржаўнай акадэміі мастацтваў: 220012, г. Мінск, праспект Незалежнасці, 81, каб. 210. Тэлефоны: 292-00-83, 292-76-43 (для замежных грамадзян).

Старонкі ў летапісе краіны

24 чэрвеня ў Доме літаратара адбыліся ўрачыстасці, прысвечаныя 75-годдзю ўтварэння Саюза пісьменнікаў Беларусі і 65-годдзю вызвалення Беларусі ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў. У гэты вечар таксама адбылося ўганараванне пісьменнікаў-ветэранаў Вялікай Айчыннай вайны, уручэнне ўзнагарод і падарункаў. Членаў Саюза віталі прадстаўнікі Адміністрацыі Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь, Урада, Беларускага экзархату, Мінаблвыканкама і Мінгарвыканкама, устаноў культуры, выдавецтваў.

Старшыня Саюза пісьменнікаў Беларусі Мікалай Чаргінец.

Адкрываючы пасяджэнне, старшыня СПБ Мікалай Чаргінец падкрэсліў, што ў чэрвені 1934 года Саюз быў створаны па ініцыятыве класікаў айчыннай літаратуры Янкі Купалы і Якуба Коласа і іх папленнікаў. За гады свайго існавання ён даў не толькі нашай краіне, але і ўсяму свету вялікую колькасць талентаў — сапраўдных патрыётаў сваёй Бацькаўшчыны. Самае ж важнае, на думку Мікалая Чаргінца, тое, што яны навучылі паважаць чалавека. “Мы можам ганарыцца, — сказаў, звяртаючыся да прысутных у зале, старшыня СПБ, — што працягваем вялікую справу служэння нашаму народу, якую пачалі нашы старэйшыя таварышы”.

Галоўны саветнік упраўлення сацыяльна-культурнай палітыкі галоўнага ідэалагічнага ўпраўлення Адміністрацыі Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь Сяргей Бярвін, звяртаючыся да прадстаўнікоў пісьменніцкай арганізацыі, ветэранаў Вялікай Айчыннай вайны, зачытаў зварот кіраўніка Адміністрацыі Уладзіміра Макея. “Гісторыя вашай арганізацыі, — пачаў, — з’яўляецца часткай гісторыі нашай краіны, ад якой адзначае свой 75-гадовы юбілей, з’яўляецца шмат славы і імёнаў пісьменнікаў-патрыётаў. Сёння Саюз пісьменнікаў Беларусі зберагае і пачынае традыцыі вялікіх Песняроў — Янкі Купалы і Якуба Коласа, стварае мастацкі летапіс жыцця краіны, адкрывае прыгажосць душы мужа і таленавітага беларускага народа, занятага

мірнай працай на карысць Радзімы. Няхай жа і надалей Саюз згуртоўвае пісьменніцкія сілы, умацоўвае ў сэрцах людзей ідэалы любові да Айчыны, гуманізму і добра, спрыяе развіццю лепшых здабыткаў нашай культуры”.

Пад час пасяджэння ад Уладзіміра Макея паступіла тэлеграма, у якой адзначалася, што да віншаванняў на адрас пісьменнікаў Беларусі далучаецца Прэзідэнт краіны Аляксандр Лукашэнка.

Пасланнік Мітрапаліта Мінскага і Слуцкага, Патрыяршага Экзарха ўсяе Беларусі Філарэта Уладзімір Грозаў зачытаў прывітанне, у якім адзначалася, што з цягам часу высокая выхаваная роля майстроў пяра не змяняецца. Пісьменнікі Саюза заклікаюць быць нашчадкамі выбітных творцаў, прадаўцамі іх традыцый. Напярэдадні 65-годдзя вызвалення Беларусі вярта падкрэсліць вялікую ролю пісьменнікаў у патрыятычным выхаванні моладзі, адзначана ў звароце Мітрапаліта.

У сваім прывітальным слове міністр абароны Рэспублікі Беларусь Леанід Мальцаў высока ацаніў працу пісьменнікаў, якія ў творчасці адстойваюць ідэалы добра, справядлівасці, высокай духоўнасці і маральнасці, фарміруюць

патрыятызм і высокі маральны дух грамадзян нашай краіны. “Культура ў сучасных умовах, — падкрэсліў Леанід Мальцаў, — з’яўляецца найважнейшым стратэгічным рэсурсам нацыі”.

Пасля міністра абароны ўзнагародзіў групу пісьменнікаў медалём “65 год вызвалення Рэспублікі Беларусь ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў”. У гэты вечар Указам Прэзідэнта былі ўзнагароджаны Анатоль Дзялендзік, Ала Кірылава (Чорная), Васіль Маеўскі, Аляксей Бажко, Мікалай Чаргінец і іншыя літаратары.

Ад імя пісьменнікаў-ветэранаў выступіў Аляксей Савіцкі, удзельнік баёў на Ушаччыне, які зазначыў, што сённяшнія прызавікі і пазты годна працягваюць вышэйшую справу літаратараў ягонага пакалення, адстойваючы ідэалы міру і добра.

Міністрства культуры, як адзначыў намеснік міністра культуры Віктар Кураш, удзячнае беларускім драматургам. Па іх творах у тэатрах штогод ставіцца больш за 30 спектакляў. “Асабліва хочацца падзякаваць пісьменнікам за супрацоўніцтва з бібліятэкамі, якія сёння не толькі інфармацыйныя цэнтры, але і асяродкі культуры па працы з насельніцтвам па месцы жыхарства. Усё гэта мае вялі-

Пісьменнікі — ветэраны Вялікай Айчыннай.

кія і даўнія традыцыі, якія будуць працягвацца ў будучым”, — падкрэсліў Віктар Кураш. Ім таксама быў зачытаны адрас ад міністра культуры Паўла Латушкі.

Завяршылася свята святочным канцэртам.

Наталля КІРПІЧЭНКАВА
Фота Юрыя ІВАНОВА

Чытач — Газета — Міністэрства

Якім чынам можна алічбаваць музычныя прыклады па музычнай літаратуры для больш якаснага ўзнаўлення? Ці існуюць падобныя матэрыялы на сённяшні дзень?

— Працэс алічбоўкі аўдыё ажыццяўляецца з дапамогай спецыяльна распрацаваных праграм, якія дазваляюць узнаўляць гук у разнастайных гукавых фармаце, такіх, як MP-3, і г. д.

На сённяшні дзень існуюць “хрэстаматычныя” прыклады класічнай музыкі, што вывучаюцца ў ДШМ, на лічбавых носбітах, і выкладчык самастойна вызначае найбольш прымальны варыянт ўзнаўлення на ўроках музычнай літаратуры.

Ці мэтазгодна для распрацоўкі і складання навучальных праграм для ДМШ стварыць пастаянна дзеючы кансультацыйны савет, у склад якога ўключыць найбольш кампетэнтных спецыялістаў і вопытных педагогаў дзіцячых музычных школ?

— Распрацоўка і складаннем тыповых навучальных праграм і іншай метадычнай літаратуры для ДМШ займаецца аддзел метадычнага забеспячэння пачатковай і сярэдняй спецыяльнай мастацкай адукацыі Інстытута павышэння кваліфікацыі і перападрыхтоўкі кадраў пры Беларускім дзяржаўным універсітэце культуры і мастацтваў. У залежнасці ад вучэбнай дысцыпліны кожны раз ствараецца новая творчая група, куды прыцягваюцца лепшыя спецыялісты галіны. Метадычны матэрыялы, якія выдаюцца, навучальныя праграмы ў адпаведнасці з планам, зацверджаным Міністэрствам культуры Рэспублікі Беларусь, рэцэнзуюцца і атрымліваюць экспертную ацэнку вядучых спецыялістаў навучальных устаноў галіны культуры, а пры неабходнасці — упраўленняў культуры аблвыканкамаў, Мінгарвыканкама.

Акрамя таго, у адпаведнасці з пунктам 20 Палажэння аб установах пазашкольнага выхавання і навучання ў сферы культуры, зацверджанага пастановай Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь ад 8 снежня 2008 г. № 41, навучальна-выхаванчы працэс можа ажыццяўляцца па праграмах, якія распрацоўваюцца школамі мастацтваў самастойна на аснове тыповых навучальных праграм і зацвярджаюцца ва ўстаноўленым парадку.

Такім чынам, стварэнне пастаянна дзеючага савета, мэтай дзейнасці якога будзе з’яўляцца распрацоўка і складанне навучальных праграм для ДМШ, лічым не мэтазгодным.

Ці магчымае выданне падручніка “Гісторыя тэатра”, адаптаванага для дзяцей, у бліжэйшы час?

— У сувязі з малой колькасцю дзіцячых тэатральных школ у Рэспубліцы Беларусь выданне падручніка “Гісторыя тэатра”, адаптаванага для дзяцей, якія займаюцца ў ДШМ, у дадзены час не ўяўляецца магчымым.

Запланавана да выдання навучальная праграма “Гісторыя тэатра” разам з метадычнымі ўказаннямі ўключае раздзел “Рэкамендаванае літаратура”, змест якога дапаможа выкладчыку самастойна вызначыць падручнікі і дапаможнікі, што найбольш адпавядаюць працы.

Якім чынам ажыццяўляецца штогадовае інфармаванне СМІ аб тэрмінах і ўмовах паступлення ў ДШМ? З якіх крыніц можна атрымаць інфармацыю аб пераможцах конкурсаў, фестываляў?

— На падставе пунктаў 15 — 18 Палажэння аб установах пазашкольнага выхавання і навучання ў сферы культуры, зацверджанага пастановай Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь ад 8 снежня 2008 г. № 41, заявы аб прыёме дзяцей у школу мастацтваў паданою іх законнымі прадстаўнікамі на імя дырэктара школы мастацтваў. Пры паступленні ў школу мастацтваў дзеці праходзяць праслухоўванні і прагляды з мэтай выяўлення здольнасцей дзіцяці да таго ці іншага віду мастацтва. Прыём у школу мастацтваў на працягу навучальнага года дапускаецца пры наяўнасці свабодных месцаў да 10 лістапада.

Інфармацыя аб выніках правядзення конкурсаў, фестываляў і іх пераможцах належным чынам асвятляецца ў сродках масавай інфармацыі. У прыватнасці, газета “Культура” на сваіх старонках рэгулярна публікуе матэрыялы аб творчых дасягненнях таленавітых вучняў навучальных устаноў культуры і мастацтва Рэспублікі Беларусь.

На пытанні адказваў
намеснік міністра культуры
Рэспублікі Беларусь
Віктар КУРАШ

Пад небам блакітным

22 чэрвеня выстаўка ізраільскай літаратуры, прадстаўленай Ізраільскім культурна-інфармацыйным цэнтрам пры Пасольстве Дзяржавы Ізраіль у Рэспубліцы Беларусь, адкрылася ў Прэзідэнцкай бібліятэцы Рэспублікі Беларусь.

Наведвальнікі бібліятэкі пазнаёмяцца з кнігамі самых папулярных ізраільскіх пісьменнікаў, выдадзеных на рускай мове і іўрыце, з аль-

бомамі аб Ізраілі, гісторыі і культуры гэтай краіны, знакамітых асобах, традыцыях і кулінарыі, рускамоўнымі перыядычнымі выданнямі.

Госці таксама змогуць пабачыць слаўтасці Іерусаліма, якія адлюстраваны на палотнах мастака Андрэяна Жудро, а таксама здолеюць ажыццявіць віртуальную вандроўку па Ізраілі ў фільме Ізраільскага тэлебачання “Пад небам блакітным”.

Наш кар.

З 15 па 19 чэрвеня чацвёрты раз у польскай Любліне прайшоў Фэстываль тэатраў цэнтральнай Еўропы “Суседзі”, які сабраў тэатральныя калектывы з Польшчы, Беларусі, Украіны, Чэхіі і Славеніі.

Дождж і Люблін

У гэтым годзе асноўнай фестывальнай тэмай сталі ўзаемаўплывы цыркавога мастацтва і драматычнага тэатра, а таксама музыкі як аднаго з асноватворных элементаў, вакол якога будзеца тэатральная дзея — відовішча, насычанае спевамі, танцамі. “Суседзі” традыцыйна адкрыты для тэатральных эксперыментаў і знаёмстваў з новымі тэатрамі. І адным з сёлетніх польскіх “адкрыццяў” стала знаёмства з Нацыянальным акадэмічным драматычным тэатрам імя Максіма Горкага, які аздобіў фестывальную афішу “Утаймаваннем наравістай” У.Шэкспіра.

Як расказала рэжысёр спектакля Валянціна Еранькова, польскі глядач прыняў пастаноўку з надзвычайным інтарсам. Асобна хочацца адзначыць і той факт, што спектакль трапіў на фестываль не ў “скарочаным” варыянце, а — у поўным аб’ёме, з дэкарацыямі і ўсімі касцюмамі, нягледзячы нават на тое, што акцёры ігралі ў нязвыклых для іх умовах: пад праліўным дажджом на адкрытай канцэртнай пляцоўцы ў гарадскім парку. Але глядачы з прыязнасцю паставіліся да пастаноўкі і адзначылі высокі ўзровень выканальніцкага майстэрства і тэатральнай культуры беларусаў.

Наступны нумар газеты
“Культура” выйдзе ў свет 2 ліпеня.

Новы цуд — Белавежа!

У 2011 годзе мусяць быць названы 7 новых прыродных цудаў свету. У іх лік можа трапіць і наш Нацыянальны парк “Белавежская пушча”.

Швейцарскі фонд “New 7 Wonders Foundation” рэалізуе праект, мэтай якога з’яўляецца стварэнне спісу Сямі Цудаў Прыроды. У цяперашні час праводзіцца конкурс, дзе бяруць удзел карыстальнікі Інтэрнета. Першы этап яго завяршыўся ў снежні 2008 года, калі з больш чым 400 аб’ектаў 224 краін у чарговы тур прайшоў 261 удзельнік. Прыродныя дасягненні свету размеркаваны па 7 катэгорыях: ландшафт, астравы, горныя ўтварэнні, вулканы, нацыянальныя паркі, лясы, марскія ўтварэнні.

У гэтым конкурсе бярэ ўдзел таксама шэраг аб’ектаў, якія знаходзяцца на тэрыторыі нашай краіны: Нацыянальны парк “Белавежская пушча” (Беларусь, Польшча), рака Дняпр (Расія, Беларусь, Украіна), возера Нарач і іншыя.

Наступны адборачны этап конкурсу пройдзе 7 ліпеня. Па выніках інтэрнет-галасавання з 261 намінанта адбяруць 7 прэтэндэнтаў. Чарговы адборачны этап прыпадзе на 21 ліпеня, калі вызначыцца

21 удзельнік фіналу. Для таго, каб Нацыянальны парк “Белавежская пушча” ўвайшоў у фінал, патрэбна, каб аб’ект трапіў у тройку намінантаў. На дадзены момант ён — на 4 месцы. 22 мая быў створаны Афіцыйны камітэт падтрымкі Нацыянальнага парку “Белавежская пушча”, куды ўвайшлі намеснік міністра інфармацыі Рэспублікі Беларусь Аляксандр Слабачук (кіраўнік камітэта), генеральны дырэктар Нацыянальнага парку “Белавежская пушча” Мікалай Бамбіза, старшыня Гродзенскага аблвыканкама Уладзімір Саўчанка, намеснік старшыні Брэсцкага аблвыканкама Якаў Бухавецкі, дырэктар Дэпартаменту па турызме Міністэрства спорту і турызму Віктар Янкавенка, прадстаўнікі ўладных структур тых раёнаў, на тэрыторыі якіх знаходзіцца Белавежа.

Каб прагаласаваць за наш аб’ект, дастаткова толькі набраць адрас <http://www.new7wonders.com>, знайсці форму выбару. Пасля ж дастаткова толькі пацвердзіць свой голас праз ліст, што прыйдзе на вашу электронную скрыню.

Сваёй “Ракой жыцця”

У Мінску адбыўся прэм’ерны паказ дакументальнага фільма “Рака жыцця” і творчая сустрэча з яго аўтарам Ігарам Бышнёвым. Стужка была зроблена па заказе Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь у РУП “Беларускі відэацэнтр”. Карціна працяглаецца 51 хвіліны знята з дапамогай самай сучаснай тэхналогіі тэлебачання высокай дакладнасці.

Працу Ігара Бышнёва можна аднесці да жанру філасофска-палітычнай прыпавесці пра жыццё чалавека, якое параўноўваецца з ракой. Галоўны герой стужкі Анатоль Бухаркін — самабытны мастак, які жыве ў Бярэзінскім запаведніку. Стужка пабудавана не толькі як расповед пра лёс канкрэтнай асобы, але і напоўнена разважанымі

пра сутнасць чалавека і прыроды.

Навакольнае асяроддзе — асноўная тэма творчасці Ігара Бышнёва, які выступае таксама і як фатограф. Спецыяліст па арніталогіі, кандыдат біялагічных навук, ён ужо шмат гадоў здымае жывёльны і раслінны свет, з’яўляецца аўтарам навуковых прац, фотаальбомаў, тэлеперадач.

Двойчы — за цыкл фільмаў “Апошнія арлы”, “У царстве бакланаў і чапляў”, “Жабы на дарогах” і за тэлевізійны цыкл “Чарнобыльскія джунглі. 20 гадоў без чалавека” — Ігар Бышнёў атрымаў спецыяльную прэмію Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь дзеячам культуры і мастацтва. Большасць сваіх стужак рэжысёр зняў разам з апэратарам Паўлам Зубрыцкім, з якім працуе і сёння дзесяць гадоў.

Антон СІДАРЭНКА

Нацыянальны акадэмічны Вялікі тэатр оперы і балета Рэспублікі Беларусь выказае свае глыбокія спачуваны галоўнаму балетмайстру тэатра, народнаму артысту Беларусі Траянню Юрыю Антонавічу у сувязі з цяжкай стратай — смерцю маці Зінаіды Лук’янаўны. Падзяляем Вашы боль і гора. Пайшоў з жыцця чалавек, які прысвёціў больш за пяцьдзят гадоў служэнню тэатру, гэты паўвекавы працоўны шлях стаў асаблівым прыкладам адданасці мастацтву. Светлая памяць аб ТРАЯНІ Зінаідзе Лук’янаўне, працаўніку і добрым чалавеку, назаўсёды застаецца ў нашых сэрцах.

22 чэрвеня ў Мінску адбылася сустрэча міністра культуры Рэспублікі Беларусь Паўла Латушкі з дзесячымі айчыннай кінавідагаліны. У гутарцы, якая доўжылася амаль тры гадзіны, прынялі ўдзел кіраўніцтва Міністэрства культуры, Дэпартаменту па кінематаграфіі, Нацыянальнай кінастудыі “Беларусьфільм”, РУП “Белвіда-ацэнтр”, кіраўнікі кінавідапракатных арганізацый, рэжысёры, акцёры, сцэнарысты, рэдактары.

Рынак, рэклама і кіно

Ва ўступным слове Павел Латушка адзначыў: “Кіраўніцтва краіны надае вялікую ўвагу вытворчасці айчыннага кіна- і відэастужак, дзейнасці студый і пракатных арганізацый. Наша дзяржава выдаткоўвае значныя сродкі на здымкі. Апошнім часам мы бачым, як развіваецца галіна, павялічваецца колькасць фільмаў. У бягучым годзе “Беларусьфільм” плануе выпусціць ужо 12 поўнаметражных ігравых фільмаў, і гэта не ўлічваючы дакументальных і анімацыйных”. Таму, на думку міністра, непазбежна ўзнікае пытанне пра эфектыўнасць працы: якасць стужак, выпушчаных апошнім часам, дазваляе сцвярджаць, што яны могуць быць цікавымі для гледача, але відавочна паўстае шэраг іншых праблем.

Першая з іх, падкрэсліў Павел Латушка, — вяртанне затрачаных на вытворчасць фільмаў грошай: “Дзяржаўныя сродкі, якія ідуць на здымкі, вельмі значныя. У той час, калі самаакупнасць усіх галін гаспадаркі становіцца ўсё больш і больш важным фактарам, нельга не заўважыць, як мала грошай вяртаецца пасля працату беларускіх фільмаў”.

Другая праблема, вылучаная міністрам, — адносіны беларускага гледача да айчыннага кінапрадукту. “Не сакрэт, што нават калі наша стужка не горшая за “іншаземную”, глядач часцей за ўсё выбірае апошняю, — рэзюмаваў Павел Латушка. — Такое становіцца не павінна з’яўляцца нечым звычайным”. Выйсць — у прасоўванні нашага кіно на рынак, працы ў галіне рэкламы, кінамаркетынгу. “На сённяшні дзень, не падлягае сумневу, яна вядзецца не на дастатковым узроўні, і гэтаму таксама трэба надаць увагу”, — падкрэсліў міністр культуры, адзначыўшы і стратэгічную ролю супрацоўніцтва з нацыянальнымі тэлеканаламі, закупак імі стужак менавіта беларускай вытворчасці. Станоўчы вопыт у гэтым напрамку ўжо ёсць. Некалькі тыдняў таму па Нацыянальным тэлебачанні была паказана тэлевізійная стужка “Снайпер” сумеснай вытворчасці “Беларусьфільма” з Белтэлерадыёкампаніяй. “Хочацца верыць, што гэтае супра-

казаў прэтэнзіі на адрас кінапракату ў сувязі з недастатковай працай па рэкламаванні айчыннага кіно. Выкананне ж галоўнай задачы — выхаду студыі на самаакупнасць — Уладзімір Замяталін звязваў з некалькімі фактарамі. Па-першае, выдатныя фінансавыя паказчыкі будучы магчымыя пры добрым стане ўсёй эканомікі. Па-другое, студыя зможа самастойна існаваць без падтрымкі дзяржавы толькі пасля завяршэння рэканструкцыі, у тым ліку закупкі абсталявання для выпуску ўласных DVD-дыскаў, а галоўнае — прасоўвання ўласнай прадукцыі на рынак Расіі і краін СНД. Пэўныя змены, на думку гендзірэктара “Беларусьфільма”, могуць унесці нацыянальныя кінапраекты — стужкі, якім будзе надавацца асабліва ўвага з боку дзяржавы і грамадства. Але іх павінны ўзначальваць вопытныя рэжысёры, дзяржава мусіць акумуляваць сродкі для іх вытворчасці, а кінапракат — аддаваць усе сілы, каб падобныя фільмы карысталіся ўвагай максімальнай колькасці гледачоў.

Ад імя пракатчыкаў слова ўзяў генеральны дырэктар УП “Гомелькінавідапракат” Аляксандр Лаўрыненка. Ён акрэсліў праблемы ўзаемадзеяння кінапракату і Нацыянальнай студыі. Па словах Аляксандра Лаўрыненкі, якія былі падтрыманы прысутнымі кіраўнікамі пракатных арганізацый, айчынныя кінавытворцы надаюць рэкламе сваіх стужак куды менш месца, чым іх замежныя, прынамсі, расійскія калегі. Таму нават пры аднолькавай якасці цікавасць гледача да айчыннага кіно ва ўмовах жорсткай канкурэнцыі з боку тэлебачання, відэа і Інтэрнета не заўсёды можна падтрымліваць на належным узроўні. Прысутныя пагадзіліся, што сродкаў на рэкламу ў бюджэце беларускіх стужак выдзяляецца недастаткова.

Канкурэнцыя з боку сучасных медыя, аўтарскія правы — вось толькі некалькі пытанняў, якія былі ўзняты на сустрэчы самімі кінематаграфістамі. З яркімі, эмацыйнымі прамовамі выступілі рэжысёры Віталь Дудзін, Іван Паўлаў, Уладзімір Цэлюк, Дзмітрый Міхлееў. Мастацкі кіраўнік студыі “Летапіс” Міхаіл Жданоўскі занепакоена гаварыў пра стан беларускай дакументалістыкі. Старшыня

Гільдыі акцёраў Беларусі, дэпутат Палаты прадстаўнікоў Нацыянальнага сходу Рэспублікі Беларусь Святлана Сухавей закранула праблему дзіцячага кіно, выхавання павагі да айчыннага кінамастацтва яшчэ з ранняга ўзросту. Некалькі разоў гучалі скаргі на недастатковы ўзровень сучаснага сцэнарнага матэрыялу. Драматург Аляксей Дудараў прапанаваў у гэтай сувязі звярнуцца да экранізацыі тэатральных п’ес айчыннага аўтараў, якія карыстаюцца поспехам у аўдыторыі. Таксама ўзнімалася пытанне падрыхтоўкі кадраў для кінавытворчасці, асабліва цяжкім быў прызнаны стан адукацыі спецыялістаў так званых “сярэдняга звяна”.

Падсумоўваючы вынікі гутаркі, Павел Латушка падзякаваў прысутным за іх выказванні і прапановы і вылучыў некалькі слушных заўваг па абмеркаваных пытаннях. У апошнім яны тычыліся паляпшэння супрацоўніцтва з кінапракатам і арганізацыі самой кінавытворчасці. “Трэба стварыць дзейную сістэму рэкламы і маркетынгу для прасоўвання беларускіх фільмаў на рынак, — падвёў вынік міністр культуры. — Не трэба баяцца і прадзюсерскай сістэмы, пры якой існуе персанальная адказнасць за вынікі стварэння і працату стужкі. У Беларусі магчыма здымаць добрыя фільмы, што, несумненна, будучы карыстацца попытам і ў краіне, і за мяжой”.

Антон СІДАРЭНКА
Фота Юрыя ІВАНОВА

“Фільма, падобнага на гэты, яшчэ не было ў гісторыі беларускага кінематографа”; “Мала якая стужка пра Вялікую Айчынную так маштабна паказвае непасрэдна баявыя дзеянні” — гэтыя і іншыя каментарыі ў СМІ напярэдадні выхаду на вялікі экран “Дняпроўскага рубяжа” рэжысёра Дзяніса Скварцова, натуральна ж, не маглі не абудзіць бурнага інтарэсу да стужкі. Гэты высокабюджэтны кінапраект напярэдадні святкавання 65-годдзя вызвалення Беларусі ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў мусіў не толькі распавесці глядачам пра першыя дні вайны і гераічную абарону Магілёва, але, адначасова, прадэманстраваць новыя магчымасці, патэнцыял сучаснай айчыннай кінаіндустрыі. Каб абмеркаваць прэм’еру, адразу пасля “культпаходу ў кіно” рэдакцыя “К” сабралася на традыцыйную “Лявончуку”.

Антон Сідарэнка:

— “Дняпроўскі рубез” дае падставы разважаць не толькі пра саму стужку, але і пра Нацыянальную кінастудыю “Беларусьфільм”, якая ў апошнія гады актыўна змяняецца як знешне, так і ўнутрана. Прэм’ера відавочна прадэманстравала: студыя выйшла на прынцыпова новы тэхналагічны ўзровень. Усе работы над фільмам, акрамя некалькіх этапаў, былі праведзены ў Мінску. Беларусь спецыяльна цалкам асаволі складаную здымачную, гукавую, мантажную тэхніку, таму сёння могуць самастойна забяспечваць увесь кінавытворчы працэс.

Унутраныя змяненні — гэта доўгачаканы прыход на “Беларусьфільм” новага пакалення рэжысёраў. Здаецца, “правал” у пакаленні, які балюча выявіўся на мяжы стагоддзяў, можна лічыць пераададзеным. Той жа Дзяніс Скварцоў, нядаўні выпускнік Акадэміі мастацтваў, вучань Міхаіла Пташука, зняў ужо другі свой поўнаметражны фільм. Як рэжысёр ён спецыялізуецца на батальным жанры, таму сёння яго можна лічыць нашчадкам так званай ваеннай лініі беларускага кіно.

Адна з важных заслуг фільма — у непасрэдным звароце да тэмы гераічнай абароны Магілёва ў гады Вялікай Айчыннай. Сама па сабе яна не новая: мы ведаем экранізацыю рамана “Жывы і мёртвыя” Канстанціна Сіманавы, у першым томе якога і апісваецца бітва на Дняпроўскім рубяжы. Але беларускае кіно да згаданай тэмы звярнулася ўпершыню. І тое, што да 65-годдзя вызвалення Беларусі ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў з’явілася маштабная стужка, дзе ў большасці сыгралі нашы акцёры, — проста чудаўна.

Аднак, на мой погляд, “Дняпроўскі рубез” не стаў той падзеяй, якую ўсе чакалі. Звязана гэта з тым, што Дзяніс Скварцоў не прадэманстравваў адно з галоўных уменняў рэжысёра — перадаць драматычны канфлікт на экране: мы на працягу амаль дзвюх малавай гадзін назіралі за ланцюгом разнастайных батальных сцэн, якія так і не звязаліся агульным стрыжнем. І якраз асноўнай падзеі — гераічнай абароны Магілёва, дзеля якой увесь фільм і мусіў быць зняты, — па сутнасці, не убачылі. Не паўстаў перад намі збіральны вобраз горада і яго мужных абаронцаў: магілёўскай міліцыі, работнікаў шаўковай фабрыкі, пра якіх у фільме толькі згадваецца, гарадскіх апалчэнцаў. Паўтаруся: рэжысёр не здолеў стварыць палюбоўны шэраг вобразаў, якія былі б звязаны ў адно і прыводзілі гледачоў да агульнай ідэі.

Таццяна Команавы:

— Гэта, на мой погляд, уласціва ў значнай ступені ўсёму сучаснаму беларускаму кіно: ці мы аддаём перавагу кранальнай чалавечай гісторыі, ператвараючы кінааповед у меладраму, ці, адварот, робім стаўку на знешнія эфекты. А вось як бы злучыць гэ-та?..

Пётр Овад:

— Мне падаецца, адна з прычын адсутнасці цэласнага ўспрыняцця — не выбудаваны ні рытмічна, ні лагічна мантаж. У выніку адсутнічае агульная сістэма ў падачы візуальнага матэрыялу: фільм распадаецца на эпизоды, таму часам складана зразумець, пра што ж ідзе расповед у асобных моманты.

Таццяна Команавы:

— Чаму я асабіста хаджу ў кіно? Каб паглядзець тую ці іншую гісторыю. І мне ў дадзеным выпадку акурат гэтай гісторыі не хапіла, хаця я як чалавек тэатральны ведаю і самы першы зварот Аляксея Дударава да тэмы абаро-

Заўважыла пэўную тэндэнцыю ў сучасных беларускіх фільмах пра вайну: неабходнасць падачы і паказу айчыннага героя рэжысёры падмяняюць тым, што “і сярод немцаў таксама недурныя і надэрныя былі” (хаця адзіны жывы немец, якога мы бачым “буйным планам” у “Дняпроўскім рубяжы”, — афіцэр Паўль Шміт — якраз пададзены ў стылістыцы лубка). Але ў маім успрыманні, як і для многіх іншых, вайна ўяўляе з сябе менавіта палярнасць — непрымірымую бітву Добра і Зла. Гэтая адназначнасць унутранай маральнай ацэнкі таго, што адбывалася, і вызначыла перамогу ў 1945-м. Але я

ны Магілёва — п’есу “Ты памятаеш, Алёша...”, знаёма з аўтарскім кінасцэнарыем і магу ўявіць, як гэтая праца цягам пяці гадоў не адпускала аўтара, “абрастала” фактурай. Пасля прагляду фільма ў мяне склалася ўражанне, нібы рэжысёр спалохаўся, распяваючы пра людзей, паказачы і пэўныя адносіны да іх. Для мяне ж асабіста фільм ператварыўся ў дзвюхгадзінны... нацюрморт: я з задавальненнем сачыла за работай аператара і мастака-пастапоўшчыка, адзначала, як карпатліва і дэталёва выбудоўваўся літаральна кожны кадр. Але ўсе гэтыя моманты я ўспрымала на ўзроўні кінематаграфічнага жывалісу.

Перад пачаткам фільма было сказана, што абарона Дняпроўскага рубяжа, па сутнасці, стала першай перамогай савецкіх войскаў над фашыстамі, з якой і пачаўся наш шлях да 9 мая. Але асабіста мне гэтага ўнутранага пафасу не хапіла. У натоўпе экранных персанажаў я, на жаль, не знайшла для сябе аніводнага героя, з кім як глядач захацела б ідэнтыфікаваць сябе ў большай ці менш ступені. Рэжысёр і не спрабуе даць мне гэтай магчымасці: як мінімум чатыры разы бачу ў кадрах нямецкія сцягі, але ніводнага разу — сцягоў нашай арміі. Чаму?

Гэта ж не хапіла мне і фіналу ў фільме, ацэнкі, якая павінна быць вынесена ці то рэжысёрам напрамую, ці то апасродкавана, праз наша самастойнае глядацкае “рашэнне”. А фільм закончыўся тым, што нашы казалі: “Акружэнцаў не ўзнагароджваем!”, затое немцы, як вынікае з закадравага тэксту, прызналі і ацанілі супраціўленне пад Магілёвам. Атрымліваецца, увесь пафас абароны Дняпроўскага рубяжа заключаўся ў жаданні прызнання ворагам уласнага гераізму?

так і не убачыла на экране сапраўднага духу барацьбы супраць фашысцкага насілля. Якраз грамадзянскай пазіцыі, больш ярка акрэсленых эмацыянальных адносін мне ў фільме не хапала.

Антон Сідарэнка:

— Я б з гэтым не пагадзіўся. Эмацыянальныя адносіны ў фільме ёсць: я не лічу, што рэжысёр “спалохаўся”. Проста, ён убачыў у гэтай гісторыі толькі тое, што хацеў убачыць і адкрыць для сябе. Мне бачылася на экране любаванне механізмам самой вайны, таму сапраўды складвалася ўражанне: для рэжысёра не зусім важна, хто з кім ваюе і за што. Буйным планам мы бачым ваеннае абмундзіраванне, тэхніку, зброю абодвух бакоў, дакладна выкананую бутафорыю, а кожны аўтамат ці кулямёт страляюць нават з характэрным для гэтага відэа зброі гукам. Насілле на экране зашкальвае, у тым ліку і бутафорскае.

Дар’я Амільковіч:

— Я, да прыкладу, адчула ў фільме антыгуманістычны пачынак: мне паказваюць, што вайна — гэта жахліва, але дзеля чаго паўтараць усё так падрабязна і настойліва? “Стрэлалкі” ўшчэнт забілі псіхалогію.

Надзея Буньцівіч:

— Эмацыянальную палітру звычайна шмат у чым стварае музыка. Але тут складаецца ўражанне быць вынесена ці то рэжысёрам напрамую, ці то апасродкавана, праз наша самастойнае глядацкае “рашэнне”. А фільм закончыўся тым, што нашы казалі: “Акружэнцаў не ўзнагароджваем!”, затое немцы, як вынікае з закадравага тэксту, прызналі і ацанілі супраціўленне пад Магілёвам. Атрымліваецца, увесь пафас абароны Дняпроўскага рубяжа заключаўся ў жаданні прызнання ворагам уласнага гераізму?

цоўніцтва будзе толькі пашырацца. Як і колькасць месцаў, дзе можна будзе паглядзець беларускае кіно”, — зазначыў Павел Латушка.

Наступныя пытанні, узнятыя на сустрэчы: стан і тэхнічнае ўзбраенне нашых кінапракату ў кантэксце патрабаванняў і норм, рэканструкцыя Нацыянальнай кінастудыі.

У прыватнасці, генеральны дырэктар “Беларусьфільма” Уладзімір Замяталін праінфармаваў прысутных аб ходзе рэканструкцыі будынка і абсталявання студыі, зазначыўшы, што студыя сёння патрэбны новы інвестар.

Не ўсё гладка і з узаемадзеяннем з тэлеканаламі. Памер выплат, якія робяць айчынныя тэлекампаніі за куплю праваў на паказ фільмаў, на думку кіраўніка “Беларусьфільма”, недастатковы і не можа нават у малым памеры пакрыць выдаткі на вытворчасць.

Генеральны дырэктар кінастудыі таксама вы-

пратэст глядачоў супраць убачанага. Але для рэжысёра больш істотнымі аказаліся рэальныя гукі стрэлаў. Музыка барока ўвайшла ў сцэну сну, якая засталася адасобленай ад астатняга дзеяння і не атрымала далейшага развіцця. У выніку рэжысёру не хапіла таго адчування менавіта мастацкага часу і тэмпарытму, якія і "дырыжыруюць" сэрцамі глядачоў.

Пётр Овад:

— На маю думку, у фільме таксама зашмат персанажаў, з-за чаго ўзнікла шмат сюжэтных лі-

Мне могуць сказаць: затое ў фільме з'явіўся "прататып" Васіля Цёркіна — кухар у выкананні Анатоля Кашперава, але ж асабіста не веру, нібы людзі маглі гэтак лёгка і гулліва жартávaць у першыя дні вайны, калі для іх увесь свет перавярнуўся з ног на галаву.

Юрый Чарнякевіч:

— Але ён жа бліжэй да фіналу і патроны зараджаў...

Таццяна Команова:

— Мне ў фільме не хапіла таго, як гэтыя людзі "прымалі"

Антон Сідарэнка:

— Так, і рэжысёр не разгубіўся і не спалохаўся: пачынаючы ад рэжысёрскай распрацоўкі матэрыялу, увесь фільм быў зроблены меней чым за год. І тое, што ў нас ёсць актыўная творчая энергія — гэта, безумоўна, добра. Іншая справа, што яе, пэўна, трэба накіраваць у патрэбнае рэчышча.

Дар'я Амяльковіч:

— Фільм зняў чалавек з XXI стагоддзя, — хаця б таму, што ён на экране адкрывае і наступствы рэпрэсій — тэму, якая ў нашым

вайны.

Сяргей Трафілаў:

— Але тое ж Буйніцкае поле паказана толькі як лакальнае месца дзеяння, і ў яго абсалютна не ўкладзена значэнне, якое яно мела тады і мае сёння. У "Трэцім ракеце" паводле Васіля Быкава пры абсалютнай лакальнасці кавалка зямлі, па якім героі могуць прапаўзці тры метры ў кожны бок, а далей — страляніна, выведзена магутная метафорыка.

Юрый Чарнякевіч:

— У мяне самае моцнае і непрыемнае ўражанне, з якога пачаўся фільм, — сцэна, калі вельмі натуралістычна, буйным планам,

Энергія ёсць. А рэчышча для яе?

Кіналятушка "К"

ній, якія абсалютна не выпісаны. У агульным батальным кантэксце яны выглядаюць плоскасна і ўмоўна...

Антон Сідарэнка:

— У "Вайне і міры" Льва Талстога таксама мноства персанажаў, але справа ў тым, як яны паказаны. Проста, у "Дняпроўскім рубяжы" большасць ліній не прадоўжаны. Прымітыўная псіхалогія персанажаў, поўнае неўзаемадзеянне на акцёрскім узроўні, і як вынік — адсутнасць другога плана, — адзін з вялікіх мінусаў гэтага фільма. Калі даходзіць да размовы паміж людзьмі ў кадры, матываў іх учынкаў, тут глядачу даводзіцца альбо дадумваць самастойна, альбо проста недаўмяваць.

Калі ж гаварыць пра акцёрскія работы наогул, то, канешне ж, варта адзначыць Ігара Сігова — выканаўцу галоўнай ролі. Мне падаецца, гэты акцёр годна выканаў сваю задачу і зрабіў, напэўна, больш, чым магчыма ў дадзены абставінах: паспрабаваў выбудаваць псіхалогію свайго героя, зрабіць камандзіра дывізіі жывым чалавекам. Гэта, бадай, адзіная цікавая акцёрская работа ў фільме. Што да астатніх акцёраў, то, мне падаецца, многія з іх проста не разумелі сваёй задачы: у большасці персанажаў мы бачым нашых сучаснікаў.

Сяргей Трафілаў:

— Так, вельмі не стала раскрыцця акцёрскай ігры: толькі на экране з'яўляецца персанаж, як літаральна праз дзесяць хвілін ён гіне. Неаспрэчна, Сігоў у ролі камдыва цягнуў на сабе ўсю гэтую гісторыю, але, з іншага боку, яму і самому, відаць, да канца не было зразумела, у які бок неабходна рухацца. Ансамбль акцёраў, пагаджуся, так і не склаўся.

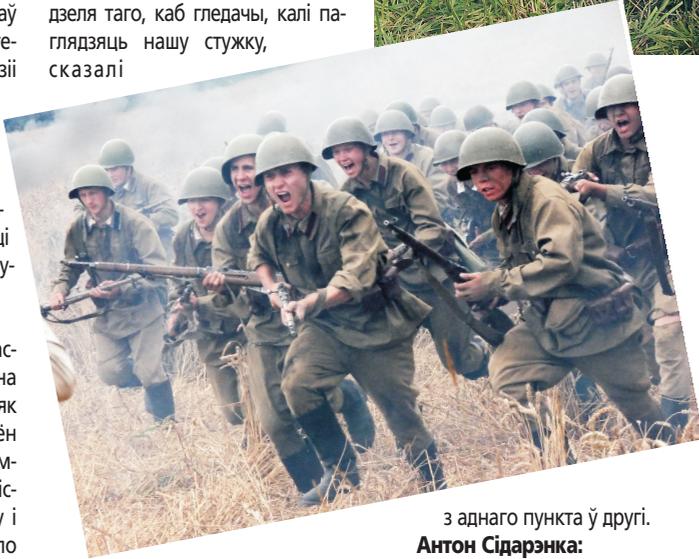
Таццяна Команова:

— А мне вельмі крыўдна за тое, якімі перад намі паўсталі вобразы, дзе прачытваецца па асобных дэталю падабенства з Сіманавым і Трошкіным. Сіманаў, які напісаў "Жди меня, и я вернусь...", для каго Буйніцкае поле стала адным са знакавых сімвалаў вайны, бо менавіта над ім ён завяшчаў развезць свой прах, у фільме падаецца бесклапотным фронтам, які прылятае ў Магілёў, каб папіць каньяку. Хаця ў сцэнарыі ён, разам з фотакарам, выпісаны абсалютна інакш. Я гэта ўспрыняла як іронію над нашымі глядацкімі ідэаламі.

вайну, як яны ўспрымалі гэтую страшную навалу, і што ў іх характарах выяўлялася, выходзіла на першы план. І гэтая праблема датычыцца не толькі фільма Дзяніса Сварцова. Практычна кожны раз, калі маладыя творцы бяруцца за тэмы, асабіста ім эмацыянальна далёкія, вельмі часта ў фінале мы становімся сведкамі рэжысёрскай "сузіральнасці", халоднасці ў дачыненні да тых, пра каго вядзецца аповед.

Антон Сідарэнка:

— Акрамя агульных мэт для кожнага рэжысёра — атрымаць прызнанне, сабраць глядачоў у залы, акупіць бюджэтыныя выдаткі і зарабіць як мага больш грошай ад пракату, — павінна быць яшчэ нейкая звышзадача, тая ідэя, дзеля якой усё гэта робіцца. Усе мы ведаем фільм "Ідзі і глядзі" Элема Клімава. Рэжысёр, калі раскажа пра працу над фільмам, гаварыць: "Мы здымалі фільм не дзеля таго, каб узнавіць усе жахі той вайны, а дзеля таго, каб глядачы, калі паглядзяць нашу стужку, сказалі

з аднаго пункта ў другі.

Антон Сідарэнка:

— Памятаеце знамятае: "Змагаюцца не тэхніка і рэсурсы — змагаюцца чалавечыя характары"? Чаму спынілі немцаў на Дняпроўскім рубяжы? Бо людзі падняліся для таго, каб спыніць ворага. Чаму гэта была наша першая перамога? Ды таму, што пад Магілёвам узяў верх дух нашых людзей, чаго ў фільме абсалютна не паказана.

Таццяна Команова:

— Хаця ў сцэнарыі гэтая тэма была заяўлена і даволі падрабязна выпісана. У фільме ж застаўся толькі адзін момант, калі пасля першага адпору байцы абмяркоўваюць, ці пойдзе вораг яшчэ раз, і герой Сігова кажа: "Абавязкова пойдучы". Аўтар сцэнарыя разгортвае думку пра тое, што

адпор пад Магілёвам — гэта ўдар па амбіцыях немцаў, якія пры выклі лічыць сябе бяспрэчнымі пераможцамі, але раптам наткнуліся на бяспрэчна непераможных. І гэта не проста "ўпартыя" людзі, а разумныя военачальнікі, якія, між іншым, вучаюць стратэгію і тактыку вядзення войнаў па кнігах сваіх праціўнікаў. І гэта — таксама рыса, якая фарміруе характар і зольная была б паказаць маштаб асоб абаронцаў Магілёва. Нездарма Аляксей Дудароў перад праглядам сказаў: ганаровае найменне "горад-герой" Магілёву не далі, хаця ён быў варты гэтага. Дык чым жа, якім сваім подзвігам Магілёў заслужыў статус горада-героя — вось пра гэтую аснову асноў у фільме так і не было сказана.

Антон Сідарэнка:

— Мы так і не ўбачылі ў фільме самога горада. І не дзіва: здымкі адбываліся ў Гродне, Слоніме, Быхаве. Я разумею, што там была натура, але няўжо нельга было завяршыць фільм панарамай таго ж Буйніцкага поля? Тым больш, сёння гэта — мемарыял нацыянальнага маштабу. Чаму нельга было паказаць у фільме Днепр, што адпавядала б назве стужкі?

Таццяна Команова:

— Мы так "накінуліся" на стужку, але ж яна — вынік вялікай работы.

ваенным кіно да гэтага часу не ўзнімалася. Іншая справа, што Дзянісу, магчыма, патрэбна было проста разбіць гэты фільм на некалькі серый і падрабязна прапісаць псіхалагічныя партрэты кожнага героя.

Таццяна Команова:

— Дарэчы, а як успрымаць "беларускія характары" ў "Дняпроўскім рубяжы"? Незразумела, чаму рэжысёр падаў іх такімі прымітыўнымі. На іх фоне азіяцкі хлопчык з плакатам, які праз вусьць Савецкі Саюз прыехаў, каб абараняць Магілёў, выглядае проста суперменам! У фільме — тры вобразы супрацоўнікаў НКУС, кожны з якіх выпісаны сваімі рысамі, у той жа час два беларускія персанажы — эпізодычныя.

Дар'я Амяльковіч:

— Так, існуе пэўная традыцыя, згодна з якой беларускія персанажы выпісваюцца ў рэчышчы этнаграфізму. І гэты вобраз яшчэ з савецкіх часоў вандруе з фільма ў фільм. Тут і сапраўды з'яўляюцца "ажно" два персанажы: хлопчык Залатароў, які трапіў у першы ж бой і, спужаўшыся, дзэрціраваў, ды старшыня Кісялёў, што падбіў чатыры танкі, аргументуючы свой подзвіг тым, што трэба хату дабудоваць. Мне падаецца, час ужо заканчваць з гэтым стэрэатыпам і вывесці сапраўднага маштабнага героя. І не трэба рабіць з беларускага тыпажа прасцячка-лесавічка. Прыгадаем, колькі беларусаў ваявалі і дасягалі высокіх воінскіх званняў. А колькі сярод беларусаў Герояў Савецкага Саюза!

Сяргей Трафілаў:

— Што да маіх уражанняў, то мне вельмі не ставала моцных і глыбокіх мастацкіх метафар. Адзіным сімвалам, які дэманстравалі цягам усяго фільма, былі... жалезныя зубы камдыва. І ўсё!

Надзея Бунцэвіч:

— Сімвалаў "пярэваратняў" было куды больш: слімак, які намагаецца перавярнуцца, — і падбіты танк; грацыёзная страказа — і самалёт, з якога сыплюцца бомбы; аловак, што падле долу, — і зруйнаваны слуп; нітка, якой зашываюцца раны, — і штык, якім тыя раны робяцца; галава камдыва, падобная на "безабаронны" зямны шар, — і жалезная каска як знак

паказваюць, як выбіваюць зубы. Яно, канешне, само па сабе ўражае, але навошта на гэтым моманце так акцэнтаваць нашу ўвагу, якую сэнсавую нагрузку ён нясе?

А яшчэ мне хацелася бачыць больш разгорнутую лінію каханя: яна, напэўна, змагла б унесці хоць нейкую сваю логіку ва ўчынкі герояў. Мы вельмі крытычна паставіліся да сцэн з гумарам, але мне здаецца, што яны вельмі арганічна ўпісаліся ў рэчышча фільма. Асабліва ўдаўся эпізод сус-трэчы за каньком камдыва, нямецкага афіцэра і іх размова праз перакладчыка. Лічу, што тут быў закладзены і пэўны маральны пасыл, ды яго патрэбна было б развіць яшчэ больш. А магчыма, такія сцэны толькі і можна вырашаць, як праз смех.

Таццяна Команова:

— Цяпер вядзецца вельмі шмат размоў пра неабходнасць асваення сучаснай кінамовы: маўляў, варта ўжо адмаўляцца ад старога кінамыслення. Для мяне "Дняпроўскі рубяж" — прыклад таго, што рэжысёр даволі свабодна валодае сучаснай кінамовай. Але аказалася, што, акрамя яе, павінны быць яшчэ і дакладна сфармуляваныя рэжысёрскія звышзадачы і пасыл глядачам. Гэтага ў фільме мы не ўбачылі. Нарэшце, калі Канстанцін Сімануў прасіў развезць свой прах над Буйніцкім полем, то да гэтай думкі яго прывяла нейкая наймагутная драматычная сіла. Яна ў стужцы так і не прагучала.

* * *

Калі матэрыял рыхтаваўся да друку, на вочы трапілася інтэрв'ю Ганны Трубачовай з народным артыстам Беларусі Генадзем Гарбукам, прысвечанае тэме кіно пра Вялікую Айчынную. Захацелася падпісацца пад кожным словам акцёра: "Рабіце са мной, што заўгодна, але мяне абсалютна не ўражае сучаснае кіно пра вайну. Людзі з трапятаннем узгадваюць, наколькі моцнымі былі і застаюцца тыя ціхіх (без ашаламляльных спецэфектаў) савецкія фільмы пра вайну. Іх глядзелі, глядзяць і будуць глядзець. Напэўна, таму, што ў іх — праўда. Ціхая, жаліва, скоўваючая страхам праўда. А гэта значыць нашмат больш, чым усе спецэфекты, разам узятыя..."

Фота Аляксандра ДЗМІТРЫЕВА

Сёлета Беларускай дзяржаўнай універсітэту культуры і мастацтваў развітаўся з 15 уладальнікамі дыпламаў, якія навучаліся па мэтавым набору. На змену ім пасля ўступных іспытаў пасведчанні студэнтаў атрымаюць ажно 32 “мэтавікі”: для іх зарэзервавана прыкладна 20% месцаў ад агульнага плана набору. І сумнявацца ў тым, што ўсе гэтыя месцы будуць запоўнены, сёння не выпадае. Лік заявак з рэгіёнаў ужо перавысіў сотню. Хаця яшчэ зусім нядаўна складвалася трохі іншая сітуацыя — у нечым нават парадаксальная. Ахвотных паступаць ва ўніверсітэт па агульных правілах ніколі не бракавала, а вось месцы, прызначаныя для мэтавага набору, часам увогуле заставаліся вакантнымі.

Арыфметычная прагрэсія замест зачараванага кола

“Мэтавікі” з гарантыяй

— Прычына ў тым, што на гэтыя месцы адсутнічалі заяўкі з рэгіёнаў, — кажа першы прарэктар БДУКІМ Юрый Бондар.

Чаму? Пра гэта трохі пазней. А пакуль адзначым відавочнае: Указ Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь № 243 “Аб унясенні змяненняў і дапаўненняў у Правілы прыёму ў вышэйшыя і сярэднія навучальныя ўстановы”, які быў падпісаны 12 мая 2009 года, сваёй мэтай дасягнуў.

...І да ўсяго — стыпендыя з надбаўкай

Галоўных інавацый, якія прыўнёс Указ Кіраўніка дзяржавы ў правілы мэтавага набору, прынамсі, дзве.

Цяпер паняцце мэтавага набору тычыцца не толькі жыхароў сельскай мясцовасці, але і тых малых гарадоў, насельніцтва якіх не перавышае 20 тысяч чалавек.

— Лічу гэтае рашэнне вельмі слушным, — кажа начальнік упраўлення культуры Магілёўскага аблвыканкама Анатоль Сінкавец. — Ужо сёлета яно прынесла канкрэтныя вынікі: лік ахвотнікаў паступаць па мэтавым набору ўзрос.

Але, з іншага боку, абітурыенты ВНУ, якія падпішуць сёлета дамовы аб мэтавым навучанні, у будучыні мусяць адпрацаваць на сваім першым працоўным месцы не два гады, як раней, а цэлыя пяць. У сярэднеспецыяльных навучальных установах гэты тэрмін на два гады меншы.

— Не думаю, што гэтыя змены прымусілі кагосьці з абітурыентаў адмовіцца ад сваіх планаў, — каментуе Анатоль Сінкавец. — Бо “мэтавікі” ад

пачатку настройваецца на тое, што ён вернецца працаваць дахаты. Менавіта працаваць, а не адпрацоўваць размеркаванне.

Магчыма, гэтая інавацыя зменшыла б энтузіязм абітурыентаў, калі б яна не ішла ў комплексе з сур’ёзнай даважкай — цэлым пакетам сацыяльных гарантый. Малады спецыяліст можа разлічваць не толькі на першае месца працы, але і на вырашэнне жыллёвых умоў, павышэнне тарыфнага акладу на 50%, а ў першыя два гады — яшчэ і на спецыяльны надбаўкі.

— Сапраўды, вельмі важна падмацаваць вынікі мэтавага набору, а заробіць гэта можна толькі прадаставіўшы маладому спецыялісту сацыяльныя гарантыі, і ў першую чаргу — вырашыўшы праблему з жыллём, — лічыць начальнік упраўлення культуры Брэскага аблвыканкама Рыгор Бысюк.

Зрэшты, многіх прываблівае нават не тое, што будзе ўжо пасля атрымання дыплама, а сама магчымасць атрымаць яго “спрошчаным” спосабам. Наколькі яна справядлівая? Думаецца, гэтае пытанне цішком задаюць сабе многія абітурыенты, вымушаныя паступаць па агульным правілах.

— Узровень падрыхтоўкі абітурыентаў з сельскай мясцовасці і малых гарадоў сёння на парадак ніжэй, чым выпускнікоў школ Мінска або абласных цэнтраў, — прызнаў Юрый Бондар. — Вядома, гэта не аксіёма, але калі казаць пра тэндэнцыю — яна менавіта такая. І таму лічу цалкам справядлівым, што “мэтавікі” не ўдзельнічаюць у агульным конкурсе, а спаборнічаюць толькі паміж сабой.

Рашэннем рэктарата БДУКІМ, усе “мэтавікі” гарантавана патрапяць у

лік тых 87% студэнтаў універсітэта, якія забяспечаны месцамі ў інтэрнаце, і атрымаюць 10% надбаўкі да стыпендыі.

Здавалася б, гэтыя прэферэнцыі ўжо нават празмерныя. Ці не будуць на “мэтавікоў” скося паглядаць “звычайныя” аднагрупнікі, якія мусяць зарабляць надбаўкі да стыпендыі добрай вучобай або грамадскай актыўнасцю?

— Мы ўсведамляем, што прыярытэтнай задачай для універсітэта сёння з’яўляецца забеспячэнне кадрамі рэгіёнаў, — так патлумачыў гэтае “асаблівае стаўленне” Юрый Бондар. — Бо менавіта там іх найбольш бракуе. Пакуль што мы здатныя забяспечыць хіба палову заявак, якія адтуль паступаюць. Але... Тут узнікае пытанне: ці вернецца “мэтавікі” працаваць на малую радзіму? Або ён скарыстаецца з усемагчымых прэферэнцый, а потым “зробіць ручкай” на развітанне?

— Наўрад ці гэта ў яго атрымаецца, — кажа Юрый Бондар. — Указ Прэзідэнта № 243 прадугледжвае і больш сур’ёзную адказнасць выпускніка за выкананне сваіх абавязкаў, пазначаных у дамоў, пад якой ён уласнаручна паставіў подпіс. Зрэшты, практыка паказвае, што з “мэтавікамі” праблем у нас не ўзнікае. Не згадаю ніводнага выпадку, калі нам даводзілася б прымушаць кагосьці з іх вяртаць сродкі, затрачаныя дзяржавай на навучанне.

Як не “сысці з дыстанцыі”

Чаму ж раней такі эфектыўны спосаб вырашэння кадравай праблемы “ў глыбінцы” працаваў не ў поўную сілу?

— Можна сцвярджаць, што некаторыя работнікі культуры на мес-

цах не ставіліся да яго з належнай адказнасцю, — справядліва канстатуе Рыгор Бысюк. — Хаця, без сумневу, многае ад іх залежыць.

Многае, але — не ўсё. Спецыялісты, з якімі даводзілася гутарыць на гэты конт, прыводзяць адну і тую ж прычыну: знайсці дастатковую колькасць здольных абітурыентаў, якія б не толькі свядома абралі прафесію культработніка, але і маглі падмацаваць гэты свой выбар добрымі адзнакамі на ўступных іспытах, аказваецца не такой проста справай. Бо поле пошуку было надта звужана — толькі вёскі і аграгарадкі. І атрымаўшы “нездавальняюча” на творчым экзамене, некаторыя абітурыенты-“мэтавікі” аўтаматычна “сыходзілі з дыстанцыі”. Прычым не заўсёды яны ў гэтым былі вінаваты.

— Уявім такую сітуацыю, — кажа галоўны спецыяліст упраўлення культуры Гродзенскага аблвыкан-

кама Людміла Лебедзь. — У той ці іншай сельскай школе мастацтваў не першы год — а мо і дзесяцігоддзе — існуе вакансія харэограффа. Такая праблема тыповая для Гродзеншчыны, ды, мусяць, і для ўсёй Беларусі. Лепшы спосаб яе вырашэння — не чакаць чуду, а знайсці здольнага хлопца або дзяўчыну з мясцовай моладзі ды накіраваць па асвету. Але ж як абітурыент, не маючы спецыяльнай падрыхтоўкі, можа здаць уступны іспыт — хаця б нават проста на станючую адзнаку? Бо авалодаць асновамі танца можна толькі пад кіраўніцтвам прафесіянала. Вось і атрымліваецца зачараванае кола.

Вядома, у райцэнтры навучыцца танцаваць усё ж прасцей: хаця б адзін кваліфікаваны харэограф там зазвычай ёсць. І калі гэты спецыяліст з максімальнай адказнасцю возьме на сябе настаўніцкую місію, праз лічаныя гады харэографу ў раёне будзе ўжо два. Такая вось арыфметычная прагрэсія, якая потым, праз ладны адмежак часу, можа стаць і геаметрычнай.

Каб не мэтавы набор, шанцы вяскоўцаў і месчачкоўцаў паступіць на харэаграфічнае аддзяленне Гродзенскага каледжа мастацтваў былі б невялікімі: конкурс там зазвычай дасягае сямі чалавек на месца, прычым едучы туды, не раўняючы, з усёй Беларусі. Дзеля таго, каб прабіцца праз гэтае сіта, трэба мець не проста прыродны талент, але і вельмі добрую падрыхтоўку. Зрэшты, па словах Людмілы Лебедзь, здараецца так, што таленты раскрываюцца непасрэдна перад уступнымі экзаменамі — на двухтыднёвых падрыхтоўчых курсах. Таму абітурыентам, якія збіраюцца паступаць па мэтавым набору, не варта шкадаваць час на падобныя “трэнінгі”.

“Тэатралы” ў фаворы. А бібліятэкары?

Конкурс сярод “мэтавікаў” у БДУКІМ сёлета будзе досыць сур’ёзны: болей за тры чалавекі на месца. Праўда, аглядзеўшы гэтую карціну ў дэталю, разумееш, што радавацца пакуль усё ж зарана. Так, на спецыяльнасць “тэатральная творчасць” конкурс касмічны: ажно восем чалавек на месца! Але ж прэтэндэнтаў на адзін студбilet бібліятэчнага факультэта назбіралася... усяго паўтара.

Кіраўнікі аматарскіх тэатраў у рэгіёнах і сапраўды ў дэфіцыце, але... Адлюстраваная вышэй тэндэнцыя сведчыць пра тое, што прэстыж адной з самых актуальных у сацыякультурнай сферы прафесій яўна не самы высокі.

Начальнік упраўлення культуры Брэскага аблвыканкама Рыгор Бысюк мяркуе, што такая сітуацыя — вытлумачальная: моладзь стала больш прагматычнай, яна вылучае іншыя прыярытэты, чым яшчэ гадоў дзесяць — пятнаццаць таму.

— І настойліва яе заахочваць абіраць прафесію культработніка сэнсу няма, — лічыць ён. — Калі малады чалавек пойдзе не сваім шляхам, ён усё адно з яго збочыць. Цяпер уся надзея — толькі на падзвіжніка: чалавека, які бачыць сябе толькі ў гэтай прафесіі. Таму задача работнікаў культуры — шукаць энтузіястаў: “нашых людзей”, захопленых справай, якія пойдучы вучыцца не толькі для таго, каб атрымаць дыплом. І знайшоўшы — заўважыць, працуючы індывідуальна. Дапамагчы хлопцу або дзяўчыне паверыць ва ўласныя здольнасці і ў тое, што людзям яны сапраўды патрэбны.

Па словах Людмілы Лебедзь, прафэрыентацыйныя праца ва ўсіх кутках Гродзеншчыны пачынаецца задоўга да “сезона іспытаў”, прычым задзейнічаны ў ёй не толькі школы мастацтваў, але і клубныя ўстановы. Менавіта таму першыя ахвотнікі паступаць па мэтавым накіраванні з’явіліся ў вобласці яшчэ ў снежні.

Для “мэтавікаў” прадугледжана каля 30 месцаў у “профільных” сярэднеспецыяльных установах вобласці.

Дваццаць жыхароў Гродзеншчыны паспрабуюць стаць студэнтамі-“мэтавікамі” БДУКІМ. А

неаспрэчным лідэрам па колькасці дасла-ных ва ўніверсітэт заявак стала Магілёўская вобласць, якая накіравала ажно 38 абітурыентаў.

— Гэта вынік той працы, якую вяло ўпраўленне культуры разам з усімі начальнікамі аддзелаў райвыканкамаў, — кажа начальнік абласнога ўпраўлення культуры Анатоль Сінкавец. — Зрэшты, колькасць абітурыентаў — гэта паказчык “прамежкавы”: радавацца будзем, калі даведаемся, што большасць нашых паступілі. І таму цяпер мы актыўна вядзём працу па іх падрыхтоўцы да ўступных іспытаў. У ёй задзейнічаны і нашы сярэднеспецыяльныя навучальныя ўстановы.

І сапраўды: мэтавае накіраванне сёлета яшчэ зусім не азначае аўтаматычнага паступлення. Жадаючых куды болей, чым месцаў.

— Мы прааналізуем вынікі сёлёнай кампаніі, і на наступны год, магчыма, выйдзем з прапановай павялічыць квоту “мэтавікоў”, — кажа Юрый Бондар. — Паводле новага Указа Прэзідэнта, яна можа складаць да 30% ад кантрольных лічбаў прыёму.

...Ці можа мэтавая падрыхтоўка вырашыць тую праблему з кадрамі ў рэгіёнах, пра якую даводзіцца пісаць ці не ў кожным нумары “К”? Анатоль Сінкавец мае на гэты конт аптымістычнае меркаванне:

— У комплексе з той палітыкай па падрыхтоўцы кадраў, якую праводзіць сёння Міністэрства культуры Беларусі, вынікі гэтых захадаў не прымусяць сябе чакаць. Больш за тое: яны ўжо праўляюцца.

Ілля СВІРЫН

Абароны дыпломных прац выпускнікоў мастацкага факультэта Беларускай дзяржаўнай акадэміі мастацтваў — адна са значных падзей у культурным жыцці краіны. Гэта магчыма папрысутнічасць на “таямніцы нараджэння” новых творцаў, убачыць актуальны зрэз сённяшняга маладзёжнага мастацтва. Праца над дыпло-

А.Ярашэвіч. Гравюра з серыі “Маска: дыялог чалавека і свету”.

кі афорта і акватынты, каб у формах малой графікі трохі іранічна вырашыць глыбока сімвалічную тэму — “Шахматы. Гульня ў жыццё”. Тамара Стасевіч праілюстравала цыкл вершаў Максіма Багдановіча “У зачараваным царстве”, Настасся Клімовіч раскрыла глядачам “Унутраны свет”, а Андрэй Ярашэвіч у серыі “Маска: дыялог чалавека і свету” знайшоў свой уласны код культуры, характараў, вечнасці і прыгажосці. У работах графікаў — імкненне

Эксклюзіўныя!

Сёлетні выпуск дзённага аддзялення тэатральнага факультэта Беларускай дзяржаўнай акадэміі мастацтваў у многім можна назваць эксклюзіўным. Найперш таму, што гэтым разам з ёю развіталіся маладыя спецыялісты, чыя спецыялізацыя сустракаецца тут раз на пяць гадоў, а то і радзей: “акцёры музычнага тэатра” і “акцёры тэатра лялек”. Нешматлікасць не пазбаўляе гэтыя калектывы ад пастаяннага клопату — пошуку новых кадраў, якія арганічна ўвойдуць у тэатральныя трупы. Менавіта таму час ад часу акадэмія запрашае вузкіх спецыялістаў для падрыхтоўкі лялечнікаў і “спяваючых” акцёраў.

Выпускнікі-лялечнікі майстэрні Уладзіміра Грамовіча ў якасці дыпломных спектакляў прадэманстравалі не толькі праграмныя работы, такія, як, у прыватнасці, “Таямнічы гіпапам” У.Ліўшыца, але і самастойныя — “Ферму” і “Трапятлівыя гісторыі”, а таксама — традыцыйны для выпускнікоў канцэрт, складзены з самых яркіх нумароў за ўвесь час навучання. А акцёры музычнага тэатра, мастацкім кіраўніком якіх на працягу ўсяго навучання быў ржысёр Міхаіл Кавальчык, паспрабавалі адлюстравачы ў сваіх дыпломных спектаклях самыя розныя этапы развіцця музычнага тэатра, пачынаючы ад класіка Ж.Афенбаха і яго “Цудоўнай Алены”, канцэртных праграм, складзеных з музычных нумароў са знакамітых венскіх опер, савецкіх мюзіклаў, танцавальнага “Вальса каханьня”, мюзіклаў “Доктар Жывага” А.Журбіна і “Ах, Галівуд, Галівуд...”.

Акрамя таго, са сцен акадэміі сёлета выпусцілася шэсць маладых ржысёраў драмы. І, прыемна адзначыць, усе яны абаранялі свае дыплумы пастаноўкамі, якія ажыццявілі ў драматычных тэатрах краіны: у Рэспубліканскім тэатры беларускай драматургіі, Брэсцкім акадэмічным абласным тэатры драмы, Магілёўскім абласным драматычным тэатры, Гомельскім гарадскім маладзёжным тэатры, Мазырскім драматычным тэатры імя І.Мележа і Слоніўскім драматычным тэатры. Што ж, нядрэжны старт для пачаткоўцаў!

Таццяна КОМАНОВА

Досвед з Акадэміі

мам — працэс больш складаны, чым звычайная ўжо студэнтам штудзіроўка натуры. Трэба выяўляць не толькі рэальныя прадметы, але іх вобразы, перадаваць глядачам унутранае светаадчуванне, развіваць творчы погляд на жыццё. Таму выкладчыкі імкнуцца за гады навучання разгледзець у кожным студэнце ўнікальную асобу, сярод эскізаў і работ з летніх практык выбраць найбольш характэрныя па пластыцы і манеры выканання, вызначыць тэматыку, якая найбольш блізкая для дыпломніка, дазваляе паказаць не толькі майстэрства, але духоўны свет аўтара.

Сёлетнія выпускнікі кафедры жывапісу — Аляксандр Юдзін у карціне “Вяртанне” і Настасся Гадалава ў рабоце “Развітанне” — звярнуліся да ваеннай тэматыкі. Іх творы вызначаны не столькі канкрэтыкай падзей Вялікай Айчыннай, колькі яе эмацыйным успрыняццём. Галоўным для дыпломніка было паказаць характары герояў. Адметнасць іх работ — абагульненне, пэўны аскетызм у пластыцы. Прастора карцін страчвае аб’ёмнасць, умоўна перадаецца месца дзеяння, сілуэты людзей размяркоўваюцца так, каб кожны персанаж быў цікавы сам па сабе, увага надаецца фонавым прабелам і паўзам. Асабліваю значнасць атрымлівае графічная выразнасць работ. Гэта не азначае адмены колеравай пластыкі — проста, жывапіс з-за зменаў прасторы стаў адрыўваць іншую ролю: нібыта ён вызваліў ад імгненнага ўражання, а час — расцягнуўся.

Жывапісцы прадставілі і эмацыянальныя, паэтычныя,

І.Арцімовіч. “Да 1000-годдзя Брэста”.

дэкаратыўныя работы. Так, карціны “Далёкія гарызонты” Ірыны Дударавай і “Цёплы вечар. Дзед Сцяпан” Марыны Гарахавік-Лабуда вызначаюць, што маладых мастакоў займаюць вобразы знікаючых вёсак, бытапісанне правінцыйных гарадкоў. А Павел Бунас у рабоце “Масленка” звярнуўся да святочных зімовых Каляд. У яго карціне ёсць сузіральнасць, паглыбленасць у прыватнай лёсы людзей, любаванне прыгажосцю прыроды. Сёлетнія дыпломнікі прадэманстравалі веданне законаў шматфігурнай кампазіцыі і колеравай пластыкі. Мастакі паспрабавалі свае сілы ў вырашэнні складаных сюжэтных ліній, адлюстраванні жыццёвых калізій.

Выпускнікі кафедры графікі штогод пацвярджаюць: школа майстэрства захоўваецца і мацуецца на глыбока

індывідуальным падыходзе да раскрыцця тэмы. Сёлета формы выяўлення мастацкага вобраза былі не менш шырокімі. Выкладчыкі не стрымлівалі фантазію, унутраны імпульс студэнтаў, зважаючы на тое, што сённяшняе маладзё мае іншы погляд на творчы працэс, шукае кампраміс паміж класічным і індывідуальным. Вынік пераконвае нават скептыкаў. Так, сёлетнія дыпломнікі абіралі не толькі фальклорныя, але і глыбока філасофскія тэмы. Дзмітрый Віталёў шукаў “Напевы мінулых дзён” праз першаснасць і асаблівасці розных мастацкіх стыляў, уласцівых беларускай культуры. Ігар Сідараў выбудоваў вобраз роднага яму Віцебска як горада храмаў, памяці і адлюстраванняў. Павел Карповіч звярнуўся да складанай тэхні-

да грунтоўнасці, дыскусіі, адгласак дыялога асобы і свету. Яны прадэманстравалі валоданне класічнымі тэхнікамі афорта і гравюры, фармальнай кампазіцыяй, сродкамі канкрэтызацыі і абагульнення вобразаў.

Парадвалі выпускнікі кафедры скульптуры: дыпломнікі ўзяліся за разнастайныя складаныя тэмы — гістарычныя, фальклорныя і алегарычныя. Сяргей Арышчанка прысвяціў сваю кампазіцыю знакамітаму казачніку Гофману, Сяргей Мільто па матывах сармацкіх партрэтаў сінтэзаваў выразную і велічную постаць Льва Сапегі, Паліна Багданова прадставіла станковую серыю “Тэатр”. Алегарычная скульптурная кампазіцыя Волгі Нячай “Адраджэнне” ўжо ўстаноўлена ў фае мастацкай галерэі Акадэміі. Дзеячам беларускай гісторыі і 1000-годдзю Брэста прысвяціў сваю шматфігурную кампазіцыю Іван Арцімовіч. Уражае разнастайнасць выкарыстаных матэрыялаў: граніт, бронза, гіпс. Адчуваецца імкненне да манументальных і дэкаратыўных форм, разлічаных на ўспрыняцце ў інтэр’еры і парковым асяроддзі.

Асабліваць дыпломных работ манументальна-дэкаратыўнага аддзялення — у падначаленасці тэхніцы выканання і тэматыцы ўвасаблення на рэальных аб’ектах. Сёлета свае дыпломныя работы прадставілі чатыры выпускнікі. Толькі адзін з іх — Сяргей Варкін — зрабіў работу ў матэрыяле: роспіс “Мастак і мадэль” у інтэр’еце Акадэміі. Праекты роспісаў у тэхніцы зграфіта абаранілі таксама Алег Касцючэнка — на тэму “Сучаснікі”, Сяргей Хамлюк — “Двое”, Максім Бародзіч — “Люстэрка міма”.

Кожная дыпломная работа мае свой лёс. Да прыкладу, ужо пасля абароны яна рэалізоўваецца ў выглядзе выдадзенай кнігі або створанага аб’екта. Бывае, проста захоўваецца ў акадэмічным зборы і час ад часу з’яўляецца на юбілейных выстаўках навучальнай установы. Дый лёсы выпускнікоў складваюцца пазнамаму: у свеце мастацтва многае залежыць ад удачы, ад характараў творцы, яго працавітасці. Але школа, будытая ў сценах Акадэміі, будзе заўжды падмацоўваць іх намаганні, вызначаць уласныя крытэрыі якасці, спрыяць далейшаму развіццю.

Наталля ЖОГЛА

З творчай лабараторыі кераміста

Сёння беларуская кераміка ўсё часцей звяртаецца да сваіх вытокаў — архаікі. Гэтану спрыяе сам матэрыял, які звязвае нас з Зямлёй, з прыродай, з гісторыяй.

Трансфармацыя манускрыптаў

Керамічны ансамбль “Узвышша”, які я прэзентавала сёлета ў якасці дыпломнай працы (кіраўнік — дацэнт Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта культуры і мастацтваў Тамара Васюк), складаецца з чатырох скульптур, набліжаных па форме да трапецыі-піраміды, выкананых у тэхніцы “лепкі са жгуту”. Такая форма скульптур — невыпадковая, бо набліжаецца па сэнсавым змесце да кургану. На Беларусі вядомыя іх розныя формы, у тым ліку — і чатырохвугольныя, што сімвалізуе і чатыры бакі свету, і поры года, і чатыры фазы сонца. Усё гэта мела сакральнае значэнне для нашых продкаў.

Гэты ансамбль — своеасаблівае ўшанаванне іх старажытнай культуры, носьбітамі якой у нейкай ступені з’яўляемся і мы. Тэхніка “лепкі са жгуту” сведчыць пра сувязь з архаікай, напамін аб Дрэве жыцця, ці Дрэве Сусвету. Яно заўсёды з’яўлялася своеасаблівым мастком паміж касмагоніяй Неба і касмагоніяй Зямлі. Ва ўяўленнях беларусаў верхняя частка яго належала Богу, свету дабрыні і ведаў. Таму ўсе чатыры скульптуры звужаюцца зверху, сімвалізуючы імкненне ўвышыню.

Сярэдняя частка — гэта прастора жыццядзейнасці чалавека ў “вобразе” паясоў-календароў, нанесеных на скульптуры звонку. Ніжняя частка связчэннага дрэва ў народнай міфалогіі судносілася часам нават з уваходам у Царства памерлых. Сам пласт сімвалізуе навакольны свет, замкнёную прастору гадавога цыкла сялянскай працы, сакральных дзеянняў і прыродны цыкл.

Чатыры падвоеныя паласы, якімі аздаблены пласт, утвараюць сабою крыж — адзін з найстаражытных сакральных знакаў у сусветных міфапаэтычных і рэлігійных сістэмах.

Старажытны народны календар нанесены па ўсім дыяметры вырабаў у выглядзе паясоў, нагадвае ўзоры на ручніках. Вядома, што ручнік, як і адзенне, нашы продкі аздаблялі сакральна-абрадавымі арнаментамі. Увогуле, ён — спадарожнік чалавека ў важных святочных падзеях і штодзённых турботах, старажытны манускрыпт, рукачынная “галубіная кніга” нашай культуры, дзе зашыфраваны генетычны код нашай духоўнасці.

Чатыры курганы-камяні цягнуцца да аднаго цэнтра — цэнтра Сусвету. Яны імкнуцца да Неба, сімвалізуючы сабою Зямлю. Гэта і ёсць мост, перакінуты ад Зямлі да Неба, — Дрэва Сусвету.

Таццяна ПРОХАРЦАВА, выпускніца БДУКІМ

Вектар на рэканструкцыю

Завяршаючы тэатральны сезон, Нацыянальны акадэмічны тэатр імя Янкі Купалы склікаў прэс-канферэнцыю, у якой прыняло ўдзел новае кіраўніцтва тэатра — мастацкі кіраўнік Мікалай Пінігін і генеральны дырэктар Павел Палякоў. Як зазначыў на самым пачатку размовы Мікалай Мікалаевіч, прызначаны на пасаду на пачатку года, ён знарок не даваў раней праграмных інтэрв'ю, бо патрэбны быў некаторы час, каб разабрацца ў тэатральных нюансах. І вось прыспеў час, каб адказаць на ўсе пытанні і абзначыць тыя прыярытэтныя вектары, што вызначаць будучае аблічча Купалаўскага тэатра.

У найбліжэйшых пастановачных планах купалаўцаў — спектаклі “Гендэльбах” П.Барца ў пастаноўцы Генадзя Мушперта і “Вячэра з прыдуркам” Ф.Вэбэра Мікалая Пінігіна, якія глядачы ўбачаць яшчэ ў бягучым сезоне. У дачыненні да апошняга мастацкі кіраўнік тэатра зазначыў, што вяртанне да гэтай вядомай камедыі сучаснага французскага драматурга з’яўляецца своеасаблівым праграмным “затактам” — магчымасцю за кошт узнаўлення спектакля, практычна без дадатковых фінансавых затрат, атрымаць у рэпертуар моцную касавую камедыю, якая здольная будзе зарабляць грошы, у тым ліку і на далейшыя самастойныя пастаноўкі тэатра. Тым больш, што ў перыяд эканамічнага “зацягвання паясоў” тэатр мусіць працягваць рацыянальна-гаспадарчы падыход.

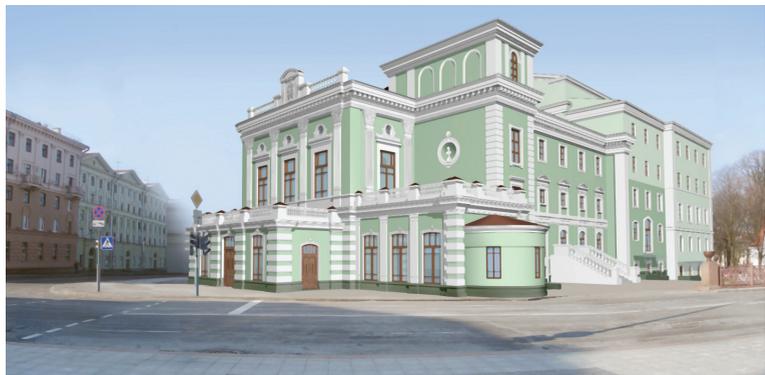
Затое сапраўднай “першай ластаўкай” свайго бачання далейшай рэпертуарнай палітыкі Мікалай Пінігін абяцае прэм’еру спектакля “Translations” (“Патрэбны пераклад”) па п’есе ірландскага драматурга Б.Фрыла ў снежні гэтага года, якая, па словах рэжысёра, актуальная для нашай рэчаіснасці. Сярод іншых назваў, што з’яўляцца ў наступным сезоне і ў крыху больш далёкай перспектыве, — “Нямко” паводле аповесці Алеся Адамовіча, прысвечаны 65-годдзю Пе-

рамогі, тэатральная рэканструкцыя спектакля “Каханкі ў пастцы” паводле п’есы Уршулі Радзівіл, “Леціцыя” — работа, у якой перад глядачамі паўстане акцёрскі дуэт Зоі Белахвосцік і Алены Сідаравай, “Дзяды” альбо “Пан Тадэвуш” Адама Міцкевіча, а таксама “Зіма” Яўгена Грышкаўца ў пастаноўцы маладога рэжысёра Кацярыны Аверкавай, “Расказ невядомага чалавека” Антона Чэхава — Сяргея Тарасюка, “Маленькі свет” Алены Паповай — Віталія Баркоўскага.

З пазіцыі мастацкага кіраўніка тэатра Мікалай Пінігін зазначыў, што самым першым і галоўным крытэрыем для пастаноўкі на Купалаўскай сцэне для яго з’яўляюцца якасць і высокі ўзровень драматургічнага твора. “Для мяне важная мастацкая якасць твора, яго ідэя”, — падкрэсліў мастацкі кіраўнік тэатра. Падобныя патрабаванні прад’яўляе ён і да маладых творцаў, якія жадаюць супрацоўнічаць з

“філіял” Вялікай сцэны, дзе іграюць акцёры, мала занятыя ў асноўным рэпертуары, — сказаў Пінігін. — Але, на маю думку, Маладая сцэна павінна стаць пляцоўкай для тэатральных эксперыментаў — месцам, дзе рэжысёры і акцёры маглі б спрабаваць новыя тэксты, новую тэатральную мову”. Разам з гэтым, тут плануецца і правядзенне адукацыйных мерапрыемстваў, цыклаў лекцый з запрашэннем замежных спецыялістаў у галіне тэатральнай справы. Да таго ж, у перспектыве планах тэатра — стварэнне міжнароднага аддзела, які займаўся б замежнымі кантактамі калектыву. Дарэчы, у купалаўцаў ужо маецца Дамова аб супрацоўніцтве з Польскім інстытутам у Мінску, цяпер жа вядуцца падобныя перамовы са Шведскім інстытутам.

Безумоўна, не абышлася сустрэча і без пытанняў адносна будучай рэканструкцыі Купалаўскага тэатра, на якія адказаў генеральны дырэктар

купалаўцамі: “Дзверы тэатра адкрыты для маладых, але — для дзейных. Мы з задавальненнем прадставім маладому рэжысёру магчымасць паставіць спектакль, калі ён зможа дакладна і ясна растлумачыць, што і як ён хоча зрабіць. Бо я не веру, што ў нас зацікаваюць маладых таленавітых творцаў: ніводзін сур’ёзны мастацкі кіраўнік не адмовіцца ад таго, каб у яго ў тэатры працавалі цікавыя рэжысёры, а ў рэпертуары ішлі яркія таленавітыя спектаклі”.

У сувязі з гэтым, пэўныя планы ў тэатра маюцца і адносна Малой сцэны. “Зараз яна ў многім нагадвае

тар Павел Палякоў. Ён прадэманстраваў прысутным праект будучага аблічча тэатра і адзначыў, што галоўным “набыткам” пасля рэканструкцыі стане павелічэнне плошчы тэатра амаль у два з паловай разы: будынак “апусціцца” на тры паверхі пад зямлю, што дазволіць размясціць там усе тэхнічныя і вытворчыя памяшканні. Плануецца, што работы ў тэатры, разлічаныя ў сярэднім на 2 гады, будуць весціся з поўным адсяленнем, але ў гэты час купалаўцы не збавяць рытм і будуць працаваць на іншых тэатральных пляцоўках сталіцы.

Тацяна КОМАНОВА

Усмешка майстра — вучням

На сталічным праспекце Пераможцаў урачыста адкрылася памятная дошка выдатнаму дзеячу беларускага тэатра, акцёру, рэжысёру і педагогу Дзмітрыю Арлову, што размясцілася на доме, дзе ён жыў.

Пад час цырымоніі адкрыцця памятнай дошкі Д.Арлова.

З прывітальнымі словамі пад час адкрыцця выступілі начальнік упраўлення мастацтваў Міністэрства культуры Міхаіл Казловіч, рэктар Беларускай дзяржаўнай акадэміі мастацтваў Рычард Смольскі, старшыня Беларускага саюза тэатральных дзеячаў Аляксей Дударэў, народны артыст СССР Расціслаў Янкоўскі, тэатральны крытык, доктар філалогіі Тацяна Арлова, а таксама цэлая плеяда яго вучняў — нашы славытыя акцёры і рэжысёры, якія сёння вызначаюць творчае аблічча беларускага тэатральнага мастацтва.

Гаварылі шмат і шчыра-нахнёна, і словы гэтыя ліліся проста з сэрцаў выступоўцаў, на тварах іх не было засяроджанай сур’ёзнасці, а ўсё больш — цеплыня ўспамінаў і згадак пра чалавека, які, па словах рэжысёра Валерыя Анісенкі, стаў для многіх “другім бацькам”, прынамсі, у тэатральнай прафесіі. А купалавец

Генадзь Гарбук, якому таксама пашчасціла ў свой час стаць вучнем Дзмітрыя Аляксеевіча, прыгадаў словы свайго настаўніка, якія, думаецца, не страцілі актуальнасці і цяпер: “Дзетачкі, у тэатры за многія гады яго існавання ўжо ўсё было. Што ж тады ў ім новае? Адзінае — індывідуальнасць творцы!” І дадаў, што многае аддаў бы, каб даведацца, што сказаў бы Дзмітрый Аляксеевіч, які, здавалася, прыязна пазіраў на прысутных, пра сучасны тэатр.

Т.К.

7 ліпеня ў Нацыянальным акадэмічным Вялікім тэатры оперы і балета Рэспублікі Беларусь адбудзецца прэм’ера оперы Яна Давіда Голанда “Чужое багацце нікому не служыць” (гл. “К” № 22 за 2009 г.). Гэтай падзеі папярэднічала “прэзентацыя” будучага спектакля ў Нясвіжы — менавіта там, дзе, па сцвярджэнні кіраўніка праекта Віктара Скорабагатава, гэтая опера была напісана і пастаўлена ў 1785 годзе.

Творчая дэлегацыя тэатра, якая ўключала пастаноўчую групу і выканаўцаў цэнтральных партый, наведвала адноўленую Нясвіжскую ратушу, знакамiты Фарны касцёл і, нарэшце, сам палац. Некаторыя з артыстаў былі тут упершыню, і змястоўная экскурсія па тых мясцінах, дзе нараджаўся гэты твор, музейныя экспазіцыі дый само паветра горада дапамаглі ім глыбей адчуць і перадаць папраўдзе радзівілаўскую атмасферу оперы.

Былы тэатральны будынак, у якім у XVIII ст. нясвіжскія Радзівілы ладзілі оперныя пастаноўкі, не захавалася. Таму прэс-канферэнцыя і паказ фрагмен-

Пабагацець у Нясвіжы

таў “Чужога багацця...” прайшлі непасрэдна ў адной з адноўленых залаў палаца — як звычайна кажучы ў такіх выпадках, у натуральнай “сцэнаграфіі”.

Можа, артысты папраўдзе “прымяралі” на сябе нясвіжскі антураж, на фоне якога праз нейкі час можна будзе ўбачыць і оперу цалкам? Бо ўжо зараз плануецца, што гэты спектакль мог бы дэманстравацца ў Нясвіжскім палацы для іншаземных экскурсійных груп. Тым больш, што падобныя “эксперыменты” ўжо ладзіліся “Беларускай капэлай” на чале з Віктарам Скорабагатавым, які выступіў і галоўным натхняльнікам аднаўлення оперы Я.Д. Голанда. Менавіта ў Нясвіжы ў свой час гэтак жа “прэзентавалася” опера Антонія Генрыха Радзівіла “Фауст”, якая пазней гучала і ў Беларускай дзяржаўнай філармоніі, і на сцэне нашага Опернага тэатра, нязменна выклікаючы цікавасць не толькі беларускіх, але і іншаземных аматараў музыкі.

Дый цяпер, калі “фотасесія” перамясцілася ў палацавы дворык, салісты ледзь вырваліся з кола наведвальнікаў палацава-паркавага комплексу. Чым не піар-акцыя? Хаця, прызнацца, “Чужому багаццю...” яна практычна не патрэбная: будучая прэм’ера ўжо выклікала павышаную цікавасць — амаль усе квіткі распрададзены.

На здымку: Ганна Гур’ева (Кася) і Аляксандр Кеда (Чужапанак) у Нясвіжскім палацы Радзівілаў. Надзея БУНЦЭВІЧ Фота аўтара

Мсціслаўскія падарункі

Учора ў Мсціславе адбыўся VIII фестываль мастацтваў імя М.Чуркіна, зладжаны Нацыянальным канцэртным аркестрам Беларусі пры падтрымцы Міністэрства культуры краіны, Магілёўскага аблвыканкама і Мсціслаўскага райвыканкама.

Гэтае свята, прысвечанае нацыянальнай музычнай класіцы XX стагоддзя, невыпадкова носіць імя народнага артыста Беларусі Мікалая Чуркіна. Менавіта тут апынуўся будучы кампазітар у 1914 годзе, добра пакалясіўшы па Расійскай імперыі: жыў і ў Тбілісі, і ў Пецярбургу, Баку, Каўнасе, Вільнюсе. А трапіўшы на Беларусь, застаўся тут назаўсёды: наша рэспубліка папраўдзе стала для яго другой радзімай.

Менавіта ў Мсціславе пачала надзвычай плённа разгортвацца кампазітарская дзейнасць Мікалая Чуркіна, шчыльна звязаная з фалькларыстыкай: на працягу жыцця ім было запісана больш як 3 тысячы беларускіх, грузінскіх, армянскіх, азербайджанскіх, польскіх, літоўскіх, таджыкскіх народных мелодый. Сёння ў гэта цяжка паверыць, але менавіта ў Мсціславе ў 1922 годзе была напісана і пастаўлена сіламі мясцовай самадзейнасці яго опера “Вызваленне працы”, нотныя матэрыялы якой, на жаль, не захаваліся. Потым на творчым шляху кампазітара былі Магілёў і, вядома, Мінск. Але, як адзначыў мастацкі кіраўнік фестывалю, народны артыст Беларусі, прафесар Міхаіл Фінберг, “сёння асабліва відавочна, што менавіта Мсціслаўшчына і, шырэй, Магілёўшчына далі Чуркіну той творчы імпульс, які дазволіў яму, ураджэнцу Арменіі і выхаванцу Расіі, стаць сапраўдным класікам беларускага музычнага мастацтва, заснавальнікам беларускай нацыянальнай кампазітарскай школы”.

Асабліва прыемна, што праграму “Мікалай Чуркін. Вяртанне”, прысвечаную 140-годдзю з дня нараджэння кампазітара, замовілі сёлета самі мясцовыя ўлады. Відавочна, што фестывальная ідэя адраджэння нашай музычнай спадчыны, прапанаваная ў свой час маэстра Фінбергам, супала з памкненнямі аднавіць гістарычнае мінулае і прадоўжыць лепшыя культурныя традыцыі краю.

Праграму з твораў М.Чуркіна падрыхтавалі і выканалі шматлікія камерныя склады Нацыянальнага канцэртнага аркестра Беларусі. А ўвечары на Цэнтральнай плошчы Мсціслава пры ўдзеле лепшых салістаў калектыву адбыўся гала-канцэрт “У падарунак — песня”, прысвечаны 65-годдзю вызвалення Беларусі ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў і Году роднай зямлі.

Н.Б.

Пра тое, што мастак за-
стаецца ўтоеным дзі-
цем куды ў большай
меры, чым любы іншы
дарослы, нават казаць
залішне. Адсюль і ціка-
васць да дзіцячай тэма-
тыкі. Але ж выстаўку
“Бэбі-бум”, якая пра-
йшла ў галерэі “Уні-
версітэт культуры”,
інфантальнай не назва-
неш — і ў плане аргани-
зацыі (праект падтры-
мала Беларускае прад-
стаўніцтва ААН), і па-
водле мастацкага
ўзроўню работ яна
атрымалася цалкам
“дарослай”. Прычым
гэта зусім не перашко-
дзіла выяўленню той
непасрэднасці светаба-
чання, якая робіць дзя-
цінства самым ціка-
вым перыядам жыцця
чалавека.

Дырэктар галерэі і кура-
тар праекта Дзяніс Барсукоў
пазіцыянаваў яго як “народ-
ны”: не ў плане заніжаных
крытэрыяў адбору, якія да-
звалялі б выстаўіцца кожнаму
ахвотнаму, а таму, што экспа-
зіцыя была адрасавана не толь-
кі вузкаму колу аматараў
мастацтва. У ёй знайшлося
месца і для арыгінальных ца-
цак — механічнага бычка і
зробленай з сарака нажоў са-
раканожкі ў выкананні Тацця-
ны Гомза. Адпаведна, мала-
дыя бацькі не мусілі думаць, з
кім пакінуць сваіх дзетак, каб
наведаць гэтую выстаўку: ма-
лыя знаходзілі тут чым заня-
ца.

Спіс удзельнікаў праекта
не стракаціць імёнамі мэтраў
ды проста “заўсёднакаў” вы-
ставачных залаў. І ў гэтым —
ягоная перавага. Кожны крок,
зроблены па галерэі, прыво-
дзіць да новых адкрыццяў. Ча-
го варта, скажам, па-магры-
таўску самнабулічная мане-
ра Марты Шматавай. Або ўда-
ля стылізацыі пад дзіцячую
творчасць Ганны Сілівончык.
Або складаная і цяжкая праца
Алеся Суворага, адметная і
сваёй эстэтыкай, і тэхнікай вы-
канання. Не кажучы ўжо пра
амаль парадаксальнае (але
ўсё ж арганічнае) спалучэнне
рэалістычнай выразнасці і
фантазмагарычных сюжэтаў у
работах Стаса Сугінтаса... У
нечым сугучны з імі і бадай са-
мы запамінальны вобраз гэ-
тай выстаўкі — “Жанна
д’Арк” Таццяны Сугінт.

Т.Сугінт. “Жанна д’Арк”.

Сугучна з Жаннай д’Арк

М.Сташулёнак. “Арэлі”.

Нягледзячы на адносна
малы памер экспазіцыі, гэты
пералік можна доўжыць. Ад-
метнасць галерэі ў тым, што,
поруч з прафесіяналамі, у ёй
могучы выстаўіцца і тыя, хто
гэтага дыпламаванага статуса
яшчэ не набыў. Бадай, самае

арыгінальнае “выказванне”
на “дзіцячую” тэму належыць
студэнту БДАМ Васілю Зянько:
у сваім трыпціху ён жывапісе
працэсы фертыльнасці. Ды і
фотаработы наймаладзей-
шых удзельнікаў выстаўкі —
навучэнцаў Рэспубліканскага

ўвасабляе ўласную канцэп-
цыю: рабіць стаўку на новыя,
“нераскручаныя” імёны. І ўжо
паспела сфарміраваць уласны
“актыў аўтараў”. Займеўшы,
тым самым, унікальны адрас
на культурнай карце Беларусі.
Ілля СВІРЫН

“Адчуванне сучаснасці — незвычайнае”

У.Рынкевіч. “Спадчына. Еўфрасінеўскі манастыр”.

Вядомы майстар акварэлі, прафесар кафедры
народнага дэкаратыўна-прыкладнага мастацтва
Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта культуры і
мастацтваў Уладзімір Рынкевіч паказаў маладзё-
чанскім глядачам выстаўку сваіх акварэльных
карцін “Краіна замкаў і буслоў”. Не пашкадаваў
свайго часу мастак і на тое, каб правесці май-
стар-клас для ахвотных глыбей пазнаёміцца з та-
ямніцамі творчасці.

Нястомны вандроўнік па роднай Беларусі, ён чарговы раз
пажадаў і змог давесці цікавасць да нашай спадчыны. Глыбокая
па сэнсе, крыху трывожная па настроі серыя акварэлей прыму-
шае наведвальніка выстаўкі быць удумлівым, назіральным, не-
абыхавым да сучаснасці і будучыні. У творах сімваламі Бела-
русі, якую ў XIX стагоддзі лічылі краем палацаў, паўстаюць рэ-
шткі некалі велічных збудаванняў, дзе не проста жылі прадстаў-
нікі старажытных родаў: многія замкі былі месцамі нараджэн-
ня і захоўвання твораў мастацтва.

Майстрам фантазій, алегорый і імпрэвізацыі, які ўжо два
дзесяцігоддзі працуе на ніве нацыянальнага духоўнага адра-
джэння, лічаць крытыкі Уладзіміра Рынкевіча. Вядомы жывапі-
сец Васіль Касцючэнка зазначыў на адкрыцці выстаўкі: “У сучас-
ным мастацтве Уладзімір плыве, як рыба ў вадзе. Адчуванне су-
часнасці — незвычайнае. Як мастацтвазнаўца шмат піша аб
мастацтве. Не спыняецца ў творчых знаходках, уздымаючыся
па прыступках усё вышэй і вышэй, як педагог”.

У.Рынкевіч. “Краіна замкаў і буслоў”.

А Мікола Аўчыннікаў, таксама выдатны акварэліст і педагог
гімназіі-каледжа мастацтваў, падкрэсліў: “Я заняты пачынаю з
таго, што адпраўляю сваіх студэнтаў у бібліятэку па знакамітую
кнігу Уладзіміра Рынкевіча “Акварэль”. Сачу за ягонай творчас-
цю, радуюся як за мастака. Яшчэ таму, што шмат увагі ён надае
“Беларускай хатцы” ва ўніверсітэце, захаванню рамёстваў на-
шых бацькоў і дзядоў”.

Экспазіцыя твораў У.Рынкевіча атрымалася выдатнай. Да
кожнай работы хацелася вярнуцца неаднойчы. Ці то прылады
сялянскай працы, ці то напаяўразбураныя рэшткі старога замка
або загадкавыя абрысы чыгуначнага вакзала ў карціне “Начны
горад”... Адухоўленыя эмацыйным станам, дзе ўдала спалуча-
юцца рамяство і мастацтва, яны раскрываюць перад глядачом
жывую, трапяткую, улюблёную ў Беларусь душу мастака.

На мяжы рэальнага і падсвядома-іррэальнага напісаны
карціны “Парк Юрскага перыяду”, “Танец перфокусаў”, “Іншы
свет”. Для моладзі больш прыцягальнымі падаліся работы “На-
чны горад”, “Апошні прамень”, “Геаметрыя часу”. Назве экспа-
зіцыі адпавядалі работы “Легенда Мірскага замка”, “Нясвіж”,
“Дабраўляны”. Цяпер жа творцу хвалюе новая тэма — біблей-
скія сюжэты. І ўжо ёсць першыя работы ў гэтым рэчышчы.

Ларыса СЫСУН,
вядучы метадыст

па інфармацыйнай і літаратурнай
рабоче Палаца культуры Маладзечна

А.Савіч. “Мост надзей”.

“Два метры мастацтва”

**Для чаго малюе мастак? Ці будзе хто сузіраць ягоныя
творы? Ды наогул, ці запатрабавана сёння праца мас-
така? На такія пытанні можна было знайсці адказ пад
час адкрыцця 17 чэрвеня выстаўкі твораў Андрэя Саві-
ча “Два метры мастацтва” ў сталічнай галерэі “Мас-
тацтва”. Як ні дзіўна, але ж менавіта ягоны абстракт-
ны жывапіс, што зазірае ў глыбіні нябачнага, але чут-
нага творчага свету, набліжае нас да спазнання ісці-
ны.**

Тут, як у пчаліным вулеі, віруе і жыве мастацкая праца, менавіта тут
можна паразважаць над тым, для чаго патрэбны кожнаму чалавеку “два
метры мастацтва”. Захапляльныя смелыя рухі графічнага пэндзля
заглыбляюць у патаемныя сферы жывапіснага свету, выяўляюць дынамі-
ку нястомнага пошуку, творчага закліку. У ім мастацкі выбух энергіі пер-
атвараецца ў форму магічнага заклінання.

Малады мастак смела і рашуча ўзыходзіць да гарызонтаў як кніжнай
(альбомы, прывесчаныя творчасці В.Лагоўскага і М.Селешчука), так і стан-
ковай графікі, малой пластыкі. Але ж менавіта “Два метры мастацтва”
дапамагаюць яму наблізіцца да роднай Беларусі. Магчыма для таго, каб
беларускае мастацтва чарговы раз заўважылі не толькі на радзіме, але і
ў іншых краінах свету.

Юрась МАЛАШ

Базіс рэгіёна: установа культуры ў "інтэр'еры" райцэнтра

"К" зноў піша пра матэрыяльную базу ўстаноў культуры нашых райцэнтраў. Мо хтосьці абвінаваціць "крэатыўную" рубрыку ў аднастайнасці: ледзь не траціна публікацый — пра будаўніцтва. Маўляў, і год газета распачала з артыкула аб неабходнасці ўзвядзення новага РДК у Глуску і цяпер гэтую тэму доўжыць з упартасцю, ніяк не абгрунтаванай сённяшняй эканамічнай сітуацыяй: ці час цяпер казаць пра грошы не на развіццё вытворчасці і захаванне рабочых месцаў, а на рамонт ці рэканструкцыю састарэлых дамоў культуры?

Каб даць адказ на гэтае пытанне, варта яшчэ раз прыгадаць словы Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь Аляксандра Лукашэнкі з Паслання беларускаму народу і Нацыянальнаму сходу дзяржавы: "Для фарміравання сацыяльна актыўнай асобы патрэбна эфектыўнае выкарыстанне патэнцыялу культуры. У шырокім сэнсе гэтага паняцця, якое ўключае культуру паўсядзённага жыцця, побыту, чалавечы зносіны, павягу да айчынай гісторыі і гонар за сваю краіну". І каб гэты патэнцыял рэалізоўваўся, на думку Прэзідэнта, выказаную ў згаданым Пасланні, "духоўныя даброты неабходна зрабіць даступнымі для ўсіх катэгорый насельніцтва. Жыхары нават самай маланаселенай вёскі павінны быць ахоплены якасным культурным абслугоўваннем..."

На самым высокім дзяржаўным узроўні акцэнтуюцца сёння ўвага і на будаўніцтва, у тым ліку — сацыяльна значных аб'ектаў. Разам з тым, не зважаючы на эканамічныя ўмовы сёння ніяк не выпадае, як і зніжаць планку працы. Вядома, многія шырокамаштабныя праекты, задуманыя ў раёнах, ці наогул прыпыніліся, ці змянілі аб'ёмы свайго рэалізацыі і тэрміны выканання. Тым не менш, не хопіць грошай сёння — хопіць заўтра і паслязаўтра. І яшчэ. Камандзіроўкі карэспандэнтаў "К" за паўгода працы рубрыкі засведчылі: далёка не заўсёды варта засяроджвацца на чаканні магчымага фінансавання з абласнога бюджэту на капітальны рамонт РДК. Пагадзіцеся, колькі лістоў шыферу ці дахоўкі, каб зачыраваць дзіры ў даху, правесці першапачатковую "кансервацыю" аб'екта знойдуцца і ў раёне.

Карацей, крызіс прыходзіць і мінае, а культура — застаецца. Як не парушаецца і крэда нашага выдання: газета не можа быць запатрабаванай без выхаду на праблемы. І высылкі ў штотыднёвым наладжанні дыялога "Культура" — абласныя ўлады не лічым марнымі. Адзін з прыкладаў — будаўніцтва новага РДК у Глуску распачнецца ў наступным годзе. І ён далёка на адзіны ў нашых канструктыўных стасунках з аддзелама ды ўпраўленнямі культуры Беларусі...

Сёння ж гаворка — пра галоўныя гарадскія ўстановы культуры ў

тая, як "К" неаднаразова падкрэслівала, скіравана не толькі на захаванне, утрыманне, выкарыстанне аб'ектаў гісторыка-культурнай спадчыны, развіццё турызму, мясцовай традыцыйнай культуры, але і на ўмацаванне матэрыяльнай базы сацыяльна-культурнай сферы...

Не, раённы Цэнтр культуры і дасугу ў Чавусах знешне выглядае досыць прэзентабельна, бо касметычныя рамонтныя работы робяцца пастаянна і вельмі грунтоўна. Аднак пэўнай колькасцю клубных памяшканняў карыстацца нельга, бо гэта

пойдуць насустрач?!

А вось дырэктар РЦКД Валянціна Маўчан літаральна прагне паўтарэння клімавіцкага будаўніцкага "чуда", але на культурнай прасторы свайго райцэнтра. Маўляў, "нам бы так, як у Клімавічах: светла, прасторна, утульна і зручна кожнаму супрацоўніку і наведвальніку". Па сённяшнім не надта грашовым часе, відаць, не атрымаецца. І Валянціна Аляксандраўна гэта, натуральна, усведамляе цудоўна: ніяк не магчымае і любое не надта абгрунтаванае фі-

дня, чым той, калі ладзіцца ў Цэнтры культуры нейкае мерапрыемства. Таму прыныць творчай працы ў кіраўніка РЦКД на сёння адзіны: сышоў снег — усе канцэрты і дзеі праводзяцца ля клуба, ля гарадскога фантана, на танцавальнай пляцоўцы, што знаходзіцца за цэнтрам культуры ва ўтульным скверы... І ажыццяўляецца гэты прыныць аж да позняй восені. А вынікі работы раёна падводзяць гаспадарнікі ў аграгарадках, якіх, дарэчы, на Чавусчыне 8, а сёлета дададуцца яшчэ 2. Мера больш

Чавусы і Чэрыкаў: РДК ёсць, але...

Будаўнічыя "чуды" пераносяцца на заўтра?

нансвае ўкладанне на цяперашні час. Рэканструкцыя РЦКД — неапраўданая раскоша, капітальны жа рамонт — справа першараднай важнасці. Клубная ўстанова — "сэрца" райцэнтраўскага культурнага жыцця. А з хворым сэрцам — якія перспектывы?

чым вымушаная.

Застаецца толькі здзіўляцца, як РЦКД у Чавусах з планамаі па аказанні платных паслуг спраўляецца. Летась, да прыкладу, зарабілі ледзь не 40 мільёнаў рублёў. І гэта пры лядашчай матэрыяльнай базе і прытым, што большая палова мясцовых музычных інструментаў мае стопрацэнтную зношанасць. Я размаўляў з удзельнікамі народнага вакальна-харэаграфічнага калектыву "Забавы", з многімі гараджанамі — і маладымі, і сярэдняга веку, — добра ведаю кіраўніка Чавусчыны Анатоля Мацюліна, які праблемы раённай культуры ўспрымае як асабістыя, цэніць народнае мастацтва, шмат зрабіў па яго развіцці і нават нашу газету выпісвае (Старшыні райвыканкамаў, хто з вас гэтым можа пахваляцца?), — таму з упэўненасцю магу сцвярджаць: культуры раёна стае прафесіяналізму, ініцыятыўнасці, творчага пошуку (пра крэатыўныя аўтарскія праграмы мясцовых клубнікаў і бібліятэкараў пісаў летась досыць падрабязна). Не хапае толькі аднаго — прыстойнага Цэнтра культуры.

Ці ёсць альтэрнатыва?

Шукаў адказ і на гэтае пытанне. Мо, сапраўды, ёсць у райцэнтры будынак, які выканаў бы часова функцыі Цэнтра культуры, каб выключыць рызыку выкарыстання састарэлай установы культуры? "Няма!" — катэгарычна давёў начальнік аддзела культуры Чавускага райвыканкама Андрэй

Чавусах і Чэрыкаве, што на Магілёўшчыне. Першая патрабуе рэканструкцыі, другая — узнаўлення будаўніцтва. Ініцыятары такой пастаноўкі пытаньня — мясцовыя ўлады.

"Нам бы так, як у Клімавічах!"

Апошнім разам 56-гадовы РДК у Чавусах, які сёння называецца раённым Цэнтрам культуры і дасугу, сур'эзна рамантаваўся аж у 1990 годзе. Тады аварыйным было прызнана сталевае перакрыццё. Адмысловую падвесную канструкцыю адрамантавалі. Але ў 2007-м "Магілёўграмадзянпраект" па заказе аддзела культуры Чавускага райвыканкама зрабіў абследаванне будаўнічых канструкцый клубнага будынка і парэкамендаваў: "Правесці пастаноўку РЦКД на капітальны рамонт". Ды капітальны рамонт адсунуты на самую неакрэсленую па тэрмінах перспектыву. І гэта прытым, што аб'ект унесены ў Дзяржаўную комплексную праграму развіцця рэгіёнаў, малых і сярэдніх паселішчаў на 2007 — 2010 гады. А праграма гэ-

наўпрост пагражае жыццям людзей! Неажыццявімай пакуль што марай застаецца не толькі капітальны рамонт РЦКД, але і падрыхтоўка практна-каштарыснай дакументацыі. Слова — намесніку старшыні Чавускага райвыканкама Анатолю Вінкевічу:

— Складанне практна-каштарыснай дакументацыі на капітальнае аднаўленне Цэнтра культуры каштуе аж за 200 мільёнаў рублёў. Наш бюджэт такіх расходаў проста не вытрымае, бо на 78 працэнтаў датуецца дзяржавай. Застаецца толькі спадзявацца на абласную фінансавую падтрымку. На карэнную рэканструкцыю Цэнтра культуры, як гэта зрабілі ў Клімавічах (будынікі — тыпавыя), мы не разлічваем, бо такое аднаўленне, разам з набыццём мэблі і апаратуры, "пацягне" ледзь не чатыры мільярды рублёў. Капітальны рамонт абыдзецца ў суму, ледзь не ўдвая меншую. Але ж ці ёсць гарантыя, што пры фарміраванні абласнога бюджэту нам

Рэкамендацыі.

На аснове праведзенага абследавання і аналізу атрыманых даных ОАО «Інстытут «Могілеўграмадзянпраект» рэкамендуецца:

- праймаць пастаноўку аб будаванні новага будынка культуры і дасугу в.г. Чавусы на капітальны рамонт;
- перад разрабкой праекта па капітальнаму ремонту будынка выканаць дэталёвае абследаванне будынка на прыгоднасць для будавання.

4.

"Дажджлівыя" паверхі

Разам з Валянцінай Маўчан дэталёва аглядзелі кожны паверх яе гаспадаркі. Карціна, трэба прызнацца, сумная. Побач з вентыляцыйнымі шахтамі хадзіць небяспечна. Тры пакоі другога паверха не выкарыстоўваюцца — з той жа прычыны. Праз дзіры і шчыліны ў столі гэтым дажджлівым летам несупынна цурчыць вада. Дах месцамі падобны на сіта. Клубныя метадысты з-за недахопу плошчаў месцаў у адным кабінэце, парушаючы пры гэтым нормы аховы працы. А як працуюць 25 клубных аб'яднанняў? Як аказалася, па графіку. У трох, прыдатных для гэтага пакоя па чарзе займаецца больш за 300 чалавек, палова з якіх — дзеці.

Не дадаў аптымізму агляд гледзельнай залы на 300 месцаў, залы для танцаў, клубных сцяпенняў. Сцены абсыпаюцца і прасядаюць, столы — "плача". Словам, не РЦКД, не гонар райцэнтра, не "сэрца" культурнага райцэнтраўскага жыцця, а сучэльны і пакуль невылечны галаўны боль мясцовых супрацоўнікаў аддзела па надзвычайных сітуацыях. І няма, напэўна, больш трывожнага для іх

Васільеў, які, дарэчы, працуе ў самай шчыльнай звязцы з мясцовымі ўладамі і не адыходзіць ад генеральнай лініі па развіцці сферы ў раёне, а менавіта: без РЦКД не будзе і належнага культурнага аблічча. Дык вось, дзейнічае ў Чавусах Маладзёжны цэнтр, перабасталяваны з колішняй спартыўнай залы спачатку ў клуб перасоўнай механізаванай калоны, потым — у танцзалу (рэспублікан-

блем: у Чэрыкаве таксама няма прыстойнага ДК. Аднак гэтаму райцэнтру, аднаўленне галоўнай райцэнтраўскай установы культуры якога, дарэчы, таксама занесена ў Дзяржаўную комплексную праграму развіцця рэгіёнаў, малых і сярэдніх гарадскіх паселішчаў на 2007 — 2010 гады, пашанцавала болей: будаўніцтва новага РДК тут было распачата летась. Першая працэнтаўка датуецца

гіі — адшукаў калекцыю унікальных манет 1800-х гадоў. Усе культасветнікі райцэнтра палічылі знаходку добрым знакам — сімвалам будучых няўхільных пераўтварэнняў. Маўляў, месца для новага РДК абрана невыпадковае, і разам са старым клубным будынкам — касцёлам XVII стагоддзя і не менш

льш чым перакананы, крыецца не толькі ў кантэксце эканамічных разлікаў, але і ў плоскасці духоўна-маральных катгорый. Сэнс іх грунтоўна абумоўлены ў Чэрыкаве гэтак жа дакладна, як і ў суседнім Чавускім раёне: малы горад без галоўнай культурнай установы сапраўдным горадам можа лічыцца

Захаранка ў адзін голас кажуць пра тое, што дах ва ўстанове культуры працякае (дываны з кабінетаў ледзь не штодня даводзіцца сушыць на вуліцы), інжынерныя сеткі прадзіравіліся, асвятленне на сцэне — “спяное”, і ў мастака-афарміцеля няма кабінета — адно толькі маленькі закуток за сцэнай, гук стары, 22 клубныя фарміраванні працуюць па шчыльным графіку, каб не перашкаджаць адно аднаму. А апошні грунтоўны рамонт быў тут 6 гадоў таму, бо ўсе спадзяванні зводзіліся да новага РДК, дзе і зала планавалася на 500 месцаў (удвая больш, чым у старым будынку), і пакояў для працы спецыялістаў, гурткоўцаў меркавалася мець у дастатку. Ды плюс да ўсіх сённяшніх клубных бед выключна істотныя нязручнасці: няма ў РДК ні вады, ні прыбіральні. Якая тут гаворка пра гастролі “зорак”, пра вірлівае райцэнтраўскае клубнае жыццё? А задумак у мясцовых культасветнікаў вельмі шмат, і ўсе яны, натуральна, скіраваны на якаснае палепшэнне чэрыкаўскага культурнага іміджа...

Абагульніць усё вышэйназванае нескладана. РДК у Чэрыкаве не адпавядае свайму статусу. І праігнараваць меркаванні мясцовых культасветнікаў і іх мару аб новым будынку — усё роўна, што не дбаць пра самую бліжэйшую будучыню райцэнтра, які жыве і развіваецца ледзь не ў цэнтры чарнобыльскай зоны на ўсходзе Магілёўшчыны...

Перспектыва самарэалізацыі

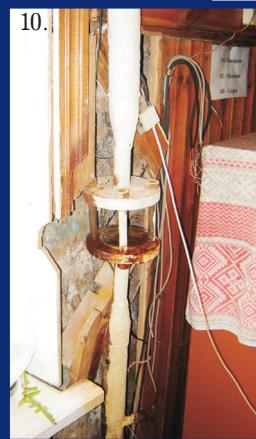
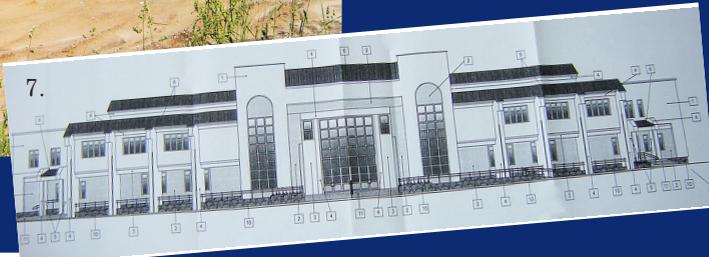
Я казаў ужо, што і стары РДК, і ягоны без пяці хвілін “замарожаны” навабуд месцяца ў адным мікрараёне. А побач — возера, будынак РМЦ і аддзела культуры, старасвецкі парк з летняй танцпляцоўкай, абাপал яго — дзіцячая і цэнтральная бібліятэка... Вельмі выразная і шматпрофільная па творчых магчымасцях гарадская культурная зона. Стары РДК ператвараецца ў кінатэатр. Аддзел культуры з раённым метадычным цэнтрам перабіраюцца ў новы клубны будынак. Іхнія памяшканні зойме новае культурнае ўтварэнне райцэнтра — Дом рамёстваў, ядро якога ўтвораць гурткі лоза-і саломкапляцення Язёрскага і Гронаўскага СДК. А парк паступова насычаецца атракцыйнамі, зонамі дзіцячага адпачынку і становіцца асноўнай пляцоўкай для правядзення традыцыйных абрадавых цыклаў пад патранатам РМЦ... Пагадзіцеся, перспектывы больш чым унушальныя. І рухавіком, каталізатарам гэтага непазбежнага самаразвіцця выступае, натуральна, будоўля новага раённага Дома культуры, якую тут мараць узнавіць у самым хуткім часе...

Крэдыт даверу

Прынамсі, менавіта пра гэта сцвярджала намеснік старшыні Чэрыкаўскага райвыканкама па сацыяльных пытаннях і ідэалогіі Анжэла Новікава. Маўляў, людзі вераць у лепшае, спадзяюцца, але і на ўласныя вочы бачаць істотныя пераўтварэнні. Хіба ж можна гэты давер падманваць?! Новы РДК, у зале якога стане магчымым сабраць урэшце ўсіх жадаючых разам, а не часткова і паэтапа, — таксама ідэалогія, ператвораная ў канкрэтную, агульнакарысную сацыяльна значную справу.

Лепшага эпілога, чым гэтыя думкі намесніка кіраўніка раёна, для гэтага артыкула і не прыдумаеш.

Яўген РАГІН,
наш спецыяльны карэспандэнт
Мінск — Чавусы —
Чэрыкаў — Мінск
Фота аўтара

На здымках: 1. Чавускі раённы цэнтр культуры і дасугу; 2. Дзіркі ў столі аднаго з аварыйных памяшканняў Чавускага РЦКД; 3. Метадычны кабінет Чавускага РЦКД, дзе людзей — процьма, а паветра — няма; 4. Заключэнне экспертызы “Магілёўграмадзянпраекта”; 5. Тут будаваўся новы РДК у Чэрыкаве; 6. З цягам часу на Чэрыкаўскім гарадскім возеры будзе ўзноўлена танцавальная пляцоўка на палях; 7. Такім убачаць чэрыкаўцы новы РДК; 8. А гэта стары Чэрыкаўскі РДК — былы касцёл XVII стагоддзя, які меркавалі перабасталяваць пад гарадскі кінатэатр; 9. “Спяное” асвятленне сцэны; 10. Клубныя інжынерныя сеткі — больш чым лядашчыя.

ская форма ўласнасці), потым — у Маладзёжны цэнтр, які спецыялізуецца толькі на дыскатэчных мерапрыемствах. Так што РЦКД гэтая ўстанова — няк не заменнік, як, зрэшты, і не творчы канкурэнт. Сапраўды, камп’ютэрная ды танцавальная залы не кампенсуюць усю шматстайнасць культурных крэатыўных праяў паўнацэннага РЦКД, якога ў Чавусах пакуль няма.

Андрэй Васільеў цудоўна ўсведамляе, што рэй цяпер вядуць аптымізаванае фінансаванне і жорсткая эканомія. Таму і прапанава начальніка аддзела культуры Чавускага райвыканкама цалкам падпарадкаваная сённяшнім няпростым крызісным паведам: нашошта выдаткоўваць немалыя грошы на праектна-каштарысную дакументацыю для капітальнага рамонтна РЦКД, калі можна ўзяць за аснову пакет дакументаў, распрацаваных у свой час для рэканструкцыі аналагічнай установы культуры ў Клімавічах? Нагадаю, што галоўныя ўстановы культуры ў Чавусах і Клімавічах пабудаваны па тыпавым праекце. Таму і эканомія сродкаў на падрыхтоўчым да капрамонтна этапе — відавочная. Ці ж не ў гэтым асноўны акцэнт сённяшняга гаспадарання на прынцыпах аптымізаванай аналітыкі?

Гісторыя з кладам і не толькі...

Ад Чавусаў да Чэрыкава — якіх 40 хвілін язды. Блізкасць адлегласці на дзіва, а мо і заканамерна, адпавядае блізкасці пра-

красавіком. Генпадрадчыкам выступіла МПМК-280. Клубныя работнікі райцэнтра ўздыхнулі тады з палёгкай. Маляўнічае месца ля гарадскога возера, дзе калісьці дзейнічала знакамітая на ўвесь раён танцавальная пляцоўка на палях, нагадвала па першым часе звышажыўлены мурашнік. З’явіліся падмурак, сутарэнныя памяшканні. Начальнік аддзела культуры Чэрыкаўскага райвыканкама Кацярына Каракозава радавалася: на вачах узводзіцца ўстанова, якая неўзабаве паставіць крыж на выключна абмежаваных магчымасцях галоўнай райцэнтраўскай установы культуры. Але...

Вядучы інжынер капбуднагляду Чэрыкаўскага райвыканкама Марыя Шастапалава паказала мне афіцыйную паперу, дасланую ў раён 19.03.09 г. з Камітэта па архітэктурі і будаўніцтве Магілёўскага аблвыканкама. У ёй адзначаецца, што ў сувязі са скарачэннем выдаткаў на капітальныя ўкладанні ў 2009 годзе з Пэраліку аб’ектаў, фінансаванне будаўніцтва або рэканструкцыі якіх ажыццяўляецца сёлета за кошт сродкаў абласнога бюджэту, выключаецца будаўніцтва РДК у Чэрыкаве. Крызіс ёсць крызіс. І ранейшыя планы даводзіцца аптымізаваць з улікам сітуацыі дня сённяшняга.

Але ўвагу засяродзіць хачу вось на чым. У час узвядзення новага РДК у будаўніцтве катлаванне сын дырэктара Раённага метадычнага цэнтру Людмілы Коласавай — старшы выкладчык Магілёўскага дзяржаўнага педагогічнага ўніверсітэта і заўзяты аматар археоло-

унікальным збудаваннем, дзе сёння месцяца РМЦ і аддзел культуры Чэрыкаўскага райвыканкама, утворыць яна ці не галоўную зону райцэнтраўскай гістарычна-духоўнай адметнасці. Карэктывы ўнёс сённяшні не вельмі спрыяльны для маштабных раённых праектаў час. Але ёсць тут, як падаецца, адмысловыя эканамічныя нюансы, ігнараваць якія пры фінансавай нішчыльніцы проста не выпадае. Маю на ўвазе і памянёны ўжо здаровы сэнс, і немалаважнасць райцэнтраўскага культурнага аблічча-статуса.

Новы аб’ект каштуе за 9 мільярдаў рублёў. Натуральна, па сённяшнім часе — дорага. Складанне адной толькі праектна-каштарыснай дакументацыі абышлося ў 347 мільёнаў. Але на кансервацыю будоўлі (захаванне патрабаванняў тэхнікі бяспекі, якія ўключаюць і землярныя работы, і завяршэнне мантажу жалезабетонных перакрываццяў над ужо ўзведзенымі канструкцыямі для максімальнага захавання будоўлі і выключэння рызык пры яе наведванні) патрабуецца ні многа ні мала — 160 мільёнаў рублёў. “Дык ці вярта кансерваваць навабуд?” — чуў я ў той дзень ад многіх супрацоўнікаў старога РДК. Пытанне па сённяшнім часе больш чым рытарычнае. І дакладны адказ на яго, я бо-

ца з вялікай нацяжкай. Зрэшты, ёсць на гэты конт сваё меркаванне і ў супрацоўнікаў сённяшняга (старога) Чэрыкаўскага РДК.

Аналогія са сваімі асаблівасцямі

Ці ўяўлялі кармеліты, што будынак іх касцёла вытрымае выпрабаванні часам, ператворыцца ў 1946-м у клуб і зольшага захавецца аж да нашага дня? Але, шчыра кажучы, не іхнія думкі мяне зараз цікавяць. Пад старадаўнім і не вельмі трывалым дахам сённяшняга Чэрыкаўскага РДК сабралася вельмі маладая і актыўная каманда клубнікаў — яўная заслуга начальніка аддзела культуры Чэрыкаўскага райвыканкама Кацярыны Каракозавай. Сярэдні ўзрост “крэатыўшчыкаў”, якія на платных паслугах зарабілі летась звыш 30 мільёнаў рублёў (поўная аналогія па прафесіяналізме і эфектыўнасці працы з чавускімі калегамі!), — не больш за 25 гадоў. Дарэчы, і прэтэнзіі ў іх да састарэлай матэрыяльнай базы амаль такія ж сур’ёзныя, як і ў клубнікаў з Чавусаў. Дырэктар Чэрыкаўскага РДК Наталля Халюзева і яе намеснік Міхаіл

23 чэрвеня Інстытут павышэння кваліфікацыі і перападрыхтоўкі кадраў установы адукацыі “Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт культуры і мастацтваў” праводзіў чарговы творчы семінар для культурна-асветніцкага “Роля абласных і раённых метадычных цэнтраў народнай творчасці ў развіцці аматарскага мастацтва і народнай творчасці”.

Семінар найноўшых тэхналогій

Як распавяла “К” каардынатар семінара, намеснік начальніка аддзела ўстаноў культуры і народнай творчасці Інстытута павышэння кваліфікацыі і перападрыхтоўкі кадраў Лілія Жмачынская, мерапрыемства прымеркавана да 70-годдзя з часу стварэння абласных метадычных цэнтраў.

На семінар з’ехалі прыкладна 60 удзельнікаў з усіх абласцей Беларусі: дырэктары, метадысты абласных, раённых, гарадскіх метадычных цэнтраў народнай творчасці, раённых і гарадскіх дамоў культуры па арганізацыі аматарскай творчасці. З дакладамі выступілі спецыялісты Міністэрства культу-

ры, выкладчыкі БДУКІМ, а таксама ўдзельнікі семінара, якія падзяліліся з прысутнымі сваім вопытам работы.

Такое шырокае кола акрэсленых пытанняў, якія выносіліся на семінар, разглядалася ўпершыню за апошнія гады. Удзельнікі мелі магчымасць звярнуць увагу на розныя аспекты: павышэнне ролі абласных і раённых метадычных цэнтраў народнай творчасці ў развіцці аматарскага мастацтва, актуальныя праблемы і шляхі аптымізацыі развіцця аматарскай творчасці, ролю фестывальна-відовішчых акцый у развіцці аматарскага мастацтва, фінансавое забеспячэнне і нарматыўна-права-

выя дакументы, якія рэгулююць дзейнасць аматарскага мастацтва ў краіне.

Асабліва цікавае ва ўдзельнікаў семінара выклікаў даклад Аляксандра Шыфрына, начальніка аддзела мультимедычных тэхналогій ІПКіПК “Метадычнае суправаджэнне падрыхтоўкі мультимедычнай прэзентацыі аматарскага калектыву”, які даводзіў пра належную рэкламу дзейнасці культурна-асветніцкай пры дапамозе сучасных інфармацыйных тэхналогій.

А ў фае ў час семінара была арганізавана выстаўка сцэнарна-метадычных матэрыялаў, рэпертуарнай літаратуры ў дапамогу кіраўнікам аматарскай творчасці.

Юрый ЧАРНЯКЕВІЧ

Камары — гэта...

“Камарова — кола дзён” — пад такой назвай васьмь ужо чатыры гады запар ладзіцца свята народных рамёстваў у аднайменнай вёсцы на Мядзельшчыне. Сёлета яно прайшло пры падтрымцы Мядзельскага райвыканкама і сабрала больш як 150 рамеснікаў з усёй краіны. А суправаджалася, паводле традыцыі, майстар-класамі народных умельцаў, “круглым сталом”, выступленнямі музычных калектываў (ад фолька да эстрады), гульнявымі і спартыўнымі праграмамі і конкурсамі.

Вёска, што дала назву і прытулак фестывалю, адметная зусім не камарамі (пад час усяго свята можна было заўважыць хіба вялізныя металічныя камары — плён кавальскага майстэрства), а “камароўскім” стаўленнем да жыцця: маўляў, калі з’яўляюцца думкі пра марнасць асабістых намаганняў, узгадайце “эфектыўнасць працы” аднаго малень-

кага камарыка ў цёмным пакоі. Такімі “камарыкамі”, што не даюць усёй вёсцы “спаць”, сталі некалькі мясцовых жыхароў, якія адкрылі тут першы на Беларусі Цэнтр развіцця сельскага прадпрыемства, што пачаў аказваць жадаючым кансультацыйную дапамогу. У вёсцы з’явіліся пярэня, уласная гідрэлектрастанцыя, адноўлены старадаўні графскі парк (калісцы ў гэтых мясцінах быў маёнтак Хамінскіх-Старжынскіх), плануецца стварэнне рамесных майстэрняў, кузні. У рэгіёне, славуць сваімі азёрамі, добра развіваецца агратурызм, узнікла шмат сядзіб. І вырабы народных майстроў, што становяцца для замежных турыстаў узятай з сабой “часцінкай краіны”, тут асабліва запатрабаваны.

Больш за палову жыхароў вёскі складаюць навучэнцы Свірскага сельскагаспадарчага каледжа, і такое спалучэнне “бабуліных заветаў” з маладзёжнымі кірункамі — адно з найбольш перспектывных. Як, дарэчы, і спалучэнне культуры з эканомікай. Бо

развіццё народных рамёстваў дапамагае не толькі захаванню і прадоўжэнню нацыянальных традыцый, але і атрымаць дадатковыя грошы. Невыпадкава і сёлетні “круглы стол” быў прысвечаны эканамічным складнікам правядзення святаў і фестывалю ў малых гарадах і мястэчках, погляду на фестывальны рух як на дадатковы рухавік эканомікі, які, да ўсяго, стварае адметны “брэнд” кожнага з рэгіёнаў.

Надзея БУНЦЭВІЧ
На здымку: ганчар Сяргей Шчэрба. Фота аўтара

Дзве Таццяны

З адкрытага акна трэцяга паверха Віцебскай абласной філармоніі ліюцца задушэўныя гукі: гэта вядуць рэпетыцыю нашы “дзве Таццяны” — спявачка Таццяна Белавусова і канцэртмайстар Таццяна Шахрай. Яны ўжо некалькі гадоў выступаюць разам, аб’ездзілі з канцэртнамі ледзь не ўсю Беларусь, бывалі ў замежжы.

Іх шлях у мастацтва быў розным. Піяністка Таццяна Шахрай на працягу ўвала вопыт не толькі пад час вучобы ў Віцебскім музычным вучылішчы імя І.Салярцінскага і, пазней, у Беларуска-кім дзяржаўным педагагічным універсітэце імя Максіма Танка, але і, галоўнае, у Ліозненскай дзіцячай музычнай школе, куды яна трапіла па размеркаванні, калі ёй было ўсяго 19 гадоў. Яна не толькі займалася з дзецьмі. Таццяна ўдзельнічала ў суботніх вечарах рамансаў, што ладзіла дырэктар школы і

адначасова вакалістка Ларыса Бараноўская. Вечары адбываліся ў амаль хатняй, утульнай атмасферы. Слухачы сядзелі за журнальнымі столікамі, пілі гарбату, каву, смакавалі хатнія піражкі — і слухалі рамансы. З лекцыямі-канцэртамі педагогі выязджалі ў іншыя школы, працоўныя калектывы, шмат выступалі на сяле. Усё гэта вельмі спатрэбілася Таццяне Шахрай, калі яна стала працаваць у Віцебскай філармоніі, сумяшчаючы працу канцэртмайстра з дзейнасцю лектара-музыказнаўцы.

Зусім іншы жыццёвы і прафесійны вопыт папярэднічаў філарманічнай дзейнасці Таццяны Белавусовай. Паводле сваёй першай спецыяльнасці яна два гады працавала тэхнікам-канструктарам і толькі пасля паспяховага ўдзелу ў мастацкай самадзейнасці вы-

рашыла стаць музыкантам. Калі за плячыма аказаліся вучоба ў Беларускай дзяржаўнай кансерваторыі, Харкаўскім інстытуце мастацтваў імя Катлярэўскага, стажыроўка ў Тэатры оперы і балета Украіны, а таксама 5 гадоў працы ў Саратаўскай філармоніі, спявачка, нарэшце, вярнулася ў Віцебск.

Абедзве Таццяны — цудоўныя маці. У Таццяны Шахрай — сын Аляксандр, у Таццяны Белавусовай — сыны Леанід і Дзмітрый і дачка Паліна, з якой спявачка цяпер выступае разам.

Галіна КЛЭСАВА,
заслужаны работнік культуры
Рэспублікі Беларусь
На здымку: Таццяна Шахрай і Таццяна Белавусова.

Варта “Ватра”

Нядаўна ў Івана-Франкоўскай вобласці Украіны праходзіў XII Міжнародны фальклорна-этнографічны фестываль “Каламійка”, у якім прынялі ўдзел прадстаўнікі ўкраінскай дыяспары Беларусі.

Упершыню на гэтае мерапрыемства быў запрошаны фальклорны ансамбль тэатра, песні і абрадаў “Ватра” (у перакладзе з украінскай — “польмя”) Мінскага гарадскога грамадскага аб’яднання ўкраінцаў “Запавет”. Гэты творчы ка-

лектыў, заснаваны яшчэ ў 1991 годзе, складаецца з 18 удзельнікаў. Фальклорны ансамбль — неаднаразовы ўдзельнік і лаўрэат Рэспубліканскага фестывалю нацыянальных культур, Усеўкраінскага фестывалю казацкай песні.

У конкурснай праграме фальклорна-этнографічнага фестывалю “Каламійка” прынялі ўдзел больш за 30 калектываў з розных рэгіёнаў Украіны, а таксама фальклорныя ансамблі Малдовы, Румыніі, Польшчы. Шматлікія госці падрыхтавалі свае своеасаблі-

выя конкурсныя праграмы, а таксама выступалі з фрагментамі абрадаў “Дажынкы”, “Талака”.

Цікава і тое, што адкрыццё фестывалю было прадастаўлена беларускаму калектыву, які падрыхтаваў спецыяльную праграму “На сельскай вуліцы”. З гэтай праграмай, што складалася з беларускіх і ўкраінскіх народных песень, “Ватра” прыняла ўдзел таксама і ў гала-канцэрце. Па выніках фестывалю беларускі калектыў быў узнагароджаны дыпламам II ступені.

Галіна КАЛЮЖНАЯ,
заслужаны дзеяч культуры
Украіны

Ад Дзвіны да Даўгавы

У Верхнядзвінску прайшоў чарговы дзіцячы рэгіянальны фестываль мастацтваў “Двіна-Дзвіна-Daugava”.

Арганізатарамі гэтага значнага мерапрыемства выступілі аддзел культуры Верхнядзвінскага райвыканкама, Дзіцячая школа мастацтваў, раённый Дом культуры.

У межах фестывалю працавалі выстаўка работ юных мастакоў Верхнядзвінскай ДШМ “На хвалях натхнення”, выстаўка народных майстроў Дома рамёстваў. Кульмінацыйнае мерапрыемства стаўся гала-канцэрт “Ззянне” з удзелам калектываў дзіцячых і юнацкіх тэатраў мод з трох дзяржаў: Беларусі, Расіі і Эстоніі.

Таксама для кіраўнікоў тэатраў мод, якія прыехалі на фестываль, зладзілі семінар пры дапамозе мясцовых спецыялістаў культуры і прадстаўнікоў Віцебскага абласнога метадычнага цэнтра народнай творчасці. На семінары былі арганізаваны майстар-класы Марыны Алекс, кіраўнікі тэатра моды з Масквы, і Таццяны Сыраватнікавай, кіраўнікі народнага дзіцячага тэатра “Вобраз” Верхнядзвінскай ДШМ.

Фестываль доўжыўся толькі адзін дзень і напрыканцы яго былі падведзены вынікі і ўручаны ўзнага-

роды ўдзельнікам. У намінацыі “Калейдаскоп фантазіі” дыпламам і кубкам была адзначана студыя моды і танца “Арабеск” (Талін). Трэцяе месца журы прысудзіла народнаму тэатру моды “Стыль” (Віцебск) за прадстаўленне калекцыі “Славянскі базар” і “Парадны ўваход”, другое месца — узорнаму тэатру моды “Топ-Топ” (Наваполацк) за прадстаўленне калекцыі “Жаклін” і “Лоліпон”. Прыз глядацкіх сімпатый атрымаў узорны тэатр авангарднай моды “Gold Star” (Орша) з калекцыямі “MegaPolis” і “Кубік Рубіка”.

А першае месца падзялілі паміж сабой адразу два калектывы. Дыпламы за перамогу і каштоўныя падарункі атрымалі Тэатр моды Марыны Алекс (Масква) ды народны дзіцячы тэатр “Вобраз” (Верхнядзвінск).

Святлана ПАЦЯНKOVA,
галоўны рэжысёр
Віцебскага АМЦНТ
На здымку: узорны тэатр авангарднай моды “Gold Star” (Орша).

Сотня “Карлаўчанкі”

Ёсць на Брагіншчыне невялікая вёска Карлаўка, дзе на радзіўся колісь фальклорна-этнографічны калектыў “Карлаўчанка”.

Сёлета спаўняецца 20 гадоў з часу заснавання калектыву, у склад якога ўваходзяць 10 спевакоў. У рэпертуары “Карлаўчанкі” — больш за 100 календарна-абрадавых, сямейна-побытавых, пазаабрадавых песень свайго рэгіёна.

Удзельнікі захоўваюць мясцовую манеру выканання, а “запявалі” і майстрам традыцыйных спеваў з’яўляецца старэйшы ўдзельнік гурта — Якаў Барзілоўскі. Дзякуючы яго адметнаму тэмбру і вышыні голасу,

шматлікім песням надаецца асаблівае характэрнае гучанне.

Дарэчы, удзельнікі калектыву самі аздобілі вышуйкай свае сцэнічныя касцюмы.

Нягледзячы на тое, што вёска Карлаўка знаходзіцца далёка ад раённага цэнтра, калектыў добра ведаюць у Брагінскім раёне і за яго межамі: удзельнікі “Карлаўчанкі” з’яўляюцца частымі гасцямі абласных, раённых святаў, фестывалю, аглядаў-конкурсаў.

Ірына КАМАРЫСТАВА,
метадыст
па этнаграфіі
і фальклору
Гомельскага АЦНТ

Няма зводу “Радаводу”!

У Брэсце прайшоў Фестываль дзіцячай фальклорнай творчасці “Радавод”. Такую назву гэтае непаўторнае па сваім змесце мерапрыемства атрымала пад час рэалізацыі Рэспубліканскай эксперыментальнай праграмы “Танцавальнай фальклору і дзеці”.

Каб стаць удзельнікамі фіналу, больш за 12 тысяч вучняў школ Брэстчыны прайшлі адборачныя туры ў сваіх рэгі-

онах. Лепшыя з лепшых (а гэта каля 2 тысяч удзельнікаў) дэманстравалі талент пры выкананні народных песень, танцаў, музыкі. Танцавальныя пары пад час конкурсных праграм выканалі больш за 30 танцаў, якія былі знойдзены і ўзноўлены ў час фальклорна-этнографічных экспедыцый.

Сёлетні фестываль стаўся, па сутнасці, міжнародным: акрамя прадстаўнікоў Брэстчыны, на ім выступалі творчыя калектывы з Польшчы, Германіі і Харватыі. У мерапрыемстве

Аляксандр КОЎКА
Лунінец
На здымку: удзельніцы фестывалю.
Фота аўтара

Эфект кроку ў сталіцу

Валянціна ЛУЗІНА — член Пастаяннай камісіі Палаты прадстаўнікоў Нацыянальнага сходу Рэспублікі Беларусь па міжнародных справах і сувязях з СНД — была адным з ініцыятараў нядаўняй прэзентацыі Ашмянскага раёна ў Нацыянальнай бібліятэцы Беларусі ў межах Года роднай зямлі. Да абрання ў заканадаўчы орган краіны Валянціна Міхайлаўна шмат гадоў працавала намеснікам старшыні раённага выканаўчага камітэта па праблемах развіцця сацыяльнай сферы. Якраз шматграннасць развіцця апошняй на прыкладзе асобна ўзятага раёна і прадэманстраваў новы праект. Прычым, на думку Валянціны Лузінай, Ашмянскі раён не выпадае са звычайнага раёна — гэта калейдаскоп падзей, суквецце імёнаў, багацце асоб і постацей, якімі ганарымся не толькі мы, але і ўся краіна і нават Еўропа.

Пра Ашмянскую зямлю ў кантэксце сталічнай прэзентацыі і развіцця сацыякультурнай сферы і разважае Валянціна Міхайлаўна.

Дубоўскага, Тамары Філіповіч. Захапленне наведвальнікаў выклікала персанальная выстаўка карцін члена Беларускага саюза мастакоў Сяргея Шэмета “Пра Бацькаўшчыну — з любоўю”... Таму, думаецца, сваю зямлю мы прэзентавалі годна і адметна.

Традыцыя: знак пасля Чытанняў

— Шлях да ўвасаблення нашай ідэі аказаўся даволі працяглым. Ён уключаў сістэматызацыю рэгіянальных гістарычных ведаў, адкрыццё імёнаў невядомых асоб мінуўшчыны. У 2005 годзе разам з Інстытутам гісторыі Нацыянальнай акадэміі навук Беларусі мы зладзілі Першую Міжнародную канферэнцыю, прысвечаную 600-годдзю дынастыі Ягелонаў. Чаму менавіта на Ашмяншчыне? Бо родапачынальніца славянскай еўрапейскай фаміліі — ураджэнка нашых мясцін Соф’я Гальшанская. Пасля паспяховага правядзення першай канферэнцыі вырашылі штогод ладзіць Гальшанскія чытанні.

Аднак адметнасць гэтай канферэнцыі — у формах падрыхтоўчай і наступнай за Чытаннямі работы. Пасля кожнага мерапрыемства павінна застацца матэрыяльна ўвасаблена памятка ў рэгіёне. Ужо ўстаноўлены знакі беларускай князьёўне і каралеве Польшчы Соф’і Гальшанскай — у 2006 годзе, пункту Тулішкі гадзіннай Дугі Струвэ — аб’екту сусветнай гісторыка-культурнай спадчыны — у 2007 годзе, экіпажу расійскага самалёта “Ілля Мурамец”, што па-геройску загінуў каля Барунаў у час Першай сусветнай вайны, — у 2009 годзе.

Навука, турызм і анімацыя

— III Гальшанскія чытанні, пасля якіх быў устаноўлены аповшні з названых памятных знакаў, прысвячаліся старажытным замкам і сядзібам Ашмяншчыны. Напярэдадні райвыканкам і выдавецтва “Юніпак” выдалі турыстычны праспект. Ён адлюстроўвае нашы гісторыка-культурныя каштоўнасці, на якіх грунтуецца турыстычны маршрут. Адметнасцю Чытанняў бягучага года стала азнамяленне іх удзельнікаў з цікавым вольтам ужывання анімацый у турызме маладымі энтузіястамі, якія набылі і выкарыстоўваюць старую сядзібу шляхецкага роду Карчэўскіх у Бянонах. Юліан Карчэўскі — таленавіты мастак, вядомы не толькі ў Беларусі, але і ў краінах Еўропы. Аматыры з Бянонаў праводзяць цікавыя імпрэзы, дзе гучыць вальнка-дуда, ладзюць майстар-класы, вучаць турыстаў старажытным танцам... Адзначу, што людзей прыязджае шмат, таму лічу: за анімацыйнымі тэхналогіямі — будучыня турызму.

Крэатыўная і шматпрофільная

— Пад час падрыхтоўкі і рэалізацыі праекта прэзентацыі раёна не засталася па-за ўвагай і выдавецкая справа. Ёй пасляхова займаецца, найперш, Цэнтральная раённая бібліятэка. Дарэчы, у 2005 годзе наша ЦРБ першай на Гродзеншчыне атрымала спецыяльную прэмію Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь дзеля чына культуры і мастацтва. Трэба сказаць, што гэты бібліятэчны калектыў валодае высокай креатыўнасцю, працуе плённа і

творча. І таму паказаць у Мінску свае на працоўкі для іх сталася вялікім гонарам. Бібліятэка выдала шмат літаратуры пра таленавітых, славных нашых землякоў, паказала гістарычны шлях Ашмяншчыны. На прэзентацыі ў НББ прадстаўлены, у тым ліку, і шматлікія выданні, бібліяграфічны ўказальнік літаратуры да 725-годдзя Гальшану, кнігі мясцовых паэтаў: Анатоля Вішнеўскага, Пятра Шаколы, Рамуальды Ануфрыевай.

Ашмянская зямля вылучаецца выдавецкімі традыцыямі, што закладваліся яшчэ Дарагастайскім у муравана-ашмянскаўскай друкарні, руіны якой захаваўся да нашага часу. Паводле думкі некаторых даследчыкаў, менавіта тут была надракавана “Гіпіка, або Кніга пра коней”, упершыню ў 2007 годзе перакладзеная на беларускую мову тагачасным рэдактарам аддзела гісторыі і краязнаўства газеты “Культура” Святланай Ішчанка. Значны ўнёсак у працяг традыцый маршалка ВКЛ робіць Валерыя Дубоўскі. Так атрымалася, што многія нашы землякі таксама займаюцца кнігавыданнем. Маю на ўвазе старшыню праўлення навукова-вытворчай кампаніі “Тэхналогія” Міністэрства эканомікі Рэспублікі Беларусь Вацлава Багдановіча, дырэктара РУП “Выдавецтва “Адукацыя і выхаванне” Мікалая Супрановіча...

Магутныя карані — дрэва трывалае

— Мусяць, складнік гонару любога рэгіёна — знакамітыя землякі. Скажам, адзін з аўтараў праекта будынка Нацыянальнай бібліятэкі Віктар Крамарэнка — выхаванец Ашмянскай сярэдняй школы № 1. Нашыя землякі — гэта і дэпутат Дзяржаўнай Думы Расіі Франц Клінцэвіч, былы камандзір атамахода “Пётр Вялікі” расійскага флоту Яўген Добрышаў, алімпійскі чэмпіён па гандболе Андрэй Барбашынскі. А ў нашай пракаветнай гісторыі ёсць імёны Соф’і Гальшанскай і святой праведнай Іуліяніі, Чэслава Янкоўскага, Зігмунда Мінейкі, Сымона Рак-Міхайлоўскага... Творы, прысвечаныя Ашмяншчыне, ёсць у спадчыне Францішка Багушэвіча і Уладзіміра Караткевіча, Фердынанда Рушчыца і Юліяна Карчэўскага... Усё гэта, лічу, мы годна прэзентавалі праектам “Скарбы роднага краю: Ашмяншчына” ў межах Года роднай зямлі.

На мой погляд, будучыня — у пазаве да каранёў. Магутныя карані — дык і дрэва трывалае, не баіцца аніякіх выпрабаванняў і крызсаў. Прэзентацыя стала яшчэ адным крокам наперад да эфектыўнага развіцця рэгіёна. Ён — своеасаблівае цаглінка, што, у шэрагу іншых, стварае падмурак прыгожай, моцнай і квітнеючай Беларусі.

**Наталля БАДЗІЛОЎСКАЯ
Фота Юрыя ІВАНОВА**

Нядаўна пошта даставіла ліст з Францыі. Ад пісьменніка Барыса Носіка (ён нарадзіўся ў Маскве ў 1931 годзе). У карэспандэнцыі літаратар, які даследуе жыццё і творчасць рускіх мастакоў у эміграцыі, прапанаваў для публікацыі шэраг сваіх рукапісаў. А яшчэ праз некаторы час трапілася на вочы кніга Барыса Носіка і Валерыя Жарліцына “Рускія мастакі ў эміграцыі” (з серыі “Другая радзіма”), выдадзеная ў Санкт-Пецярбургу ў 2007 годзе. Грунтоўны фаліант, дзе расказваецца пра многіх жывапісцаў, скульптараў, графікаў, чые дарогі, што вялі ў вялікі свет колераў, фарбаў, мастацкай гармоніі, пачыналіся з гарадоў і мястэчак Расійскай імперыі. У тым ліку — і з губерняў, павеатаў на тэрыторыі сучаснай Беларусі. Ці не галоўны персанаж кнігі — ураджэнец Смілавічаў Хаім Суцін.

Дарога ў Смілавічы

Але ж і ў Барыса Носіка, які жыве і працуе ў Францыі, — свая павязь з мястэчкам Смілавічы, з Мінскам, з Беларуссю. Чытаем у раздзеле “Ты што, са Смілавічаў?” наступнае: “Быў ён, канешне, як і ўсе падобныя да яго, выдумшчык, міфастваральнік, нават датай яго нараджэння называюць то 1893, то 1894 год, але ў адным сходзяцца ўсе біяграфы: у тым, што “нарадзіўся ён кіламетраў за дваццаць на поўдзень ад беларускага горада Мінска, у мястэчку Смілавічы, і што мястэчка гэтае было зусім заняпалае”. Так ужо склаўся мой лёс, што назва гэтая была ў нас з сястрычкамі з самага дзяцінства на слыху, таму што і бабуля мая, і мама нарадзіліся ў гэтых самых беларускіх Смілавічах, і яшчэ куча сваякоў...”

Так, Барыс Носік, імя якога можна смела заносіць у “Літаратурную карту Чэрвеньшчыны”, нарадзіўся ў Маскве ў 1931 годзе. Скончыў рэдактарскае аддзяленне факультэта журналістыкі МДУ, а крыху пазней — Інстытут замежных моў. І гэтая другая адукацыя зусім невыпадковая. Там Барыс Носік, акрамя асноўнай — англійскай, авалодаў яшчэ армянскай, польскай, італьянскай, французскай і нямецкай мовамі. Некаторы час працаваў на Маскоўскім радыё, у англійскай рэдакцыі. А затым перайшоў на “вольны хлеб”, каб пісаць прозу і падарожнічаць. Аб’ехаў Сярэднюю Азію, Каўказ, абышоў Крым, пабываў на Камчатцы, на востраве Берынга, падоўгу жыў у кішлаках Таджыкістана. Пазнаёміўся з гарадамі, вёскамі Прыбалтыкі, Чэхіі, Славакіі, Польшчы, Германіі... Паўсюль насіў з сабою слоўнікі, друкарку.

Пераклаў творы Іуліна Во, Уільяма Сараяна на рускую мову. Выдаў тры падарожныя аповесці для падлеткаў. Напісаў цікавую дакументальную кнігу “Па Русі Яраслаўскай”. У серыі “Жыццё знакамітых людзей” выйшла біяграфія Б.Носіка “Швейцэр”. Напісаў некалькі раманаў, якія прыйшлі да чытача ўжо ў 1990-я.

...А што ж Смілавічы? Вядома, як згадваў сваю малую радзіму вялікі мастак. Нешта падобнае панавала і ў сям’і Носікаў у Маскве. У Банным завулку, у двары, які быў перанаселены правінцыяламі, часта гаварылі: “Эх ты, деревня, валенок, колхозник...” А дома ў Носікаў гаварылі: “Ты што, са Смілавічаў?”; “Ну і броду тут у вас: сапраўдныя Смілавічы!...”

І ўсё ж неак трывожна-эмацыйна вярталіся ў свядомасць Барыса Носіка маміны, бабуліны Смілавічы. Даведаўшыся, што родам са Смілавічаў і “французскі мастак Хаім Суцін”, ён звяртаецца ў рэдакцыю часопіса “Советскі экран”, з якім супрацоўнічаў яго вольны літаратар, з просьбай даць камандзіроўку ў Беларусь. Яшчэ і напісаў у заяве: “Прашу адправіць мяне за кошт часопіса на гістарычную радзіму”. У рэдакцыі жарт не зразумелі, бо за “другую радзіму” лічылі далёкую ад СССР краіну. Давялося Носіку тлумачыць, што меў ён на ўвазе Смілавічы... Камандзіроўку ўсё ж выдалі. “...Тады я паляцеў у Мінск і адтуль на таксі рынуўся на поўдзень. Шафёрша высадыла мяне на шашы насупраць мястэчка: некуды яна спяшалася. У іх заўсёды — свае “важныя справы”, твае ж — справа дзятая. Я пайшоў праз поле і ўбачыў крыжы, могілкі... Падышоў бліжэй — не па-руску напісана, па-польску. Вось гэта навіна! Значыць, жылі тут палякі. Так, каторыя каталікі, тыя — палякі, а праваслаўных называлі беларусамі. І яўрэяў тут жыло мноства. Увайшоў я ў Смілавічы і ўсё зразумеў. Я за-

Хаім Суцін у Парыжы. 1910-я гг.

спеў апошнія дні старых Смілавічаў. Хутка пасля гэтага прыехалі бульдозеры, усё зруйнавалі і набудавалі блочных хрушчоў. А калі я быў, усё было, як у часы маладосці прыгожай маёй бабулі Розы, суседкі і равесніцы Хаіма Суціна... Хаткі былі ўсё тыя ж, малюпаценькія, — у тры, а то і ў два акны. І знутры — метраў чатырнаццаць. Ды печка, ды лаўкі, ды сталы. Шавец Залман Суцін меў адзінаццаць дзяцей...”

Барыс Носік паспрабаваў шукаць адрасы, звязаныя са смілавіцкім геніем Хаімам Суціным. Ды напрыканцы XX стагоддзя, ці дакладней — у трэці яго чвэрці, зрабіць гэта было няпроста. Пісьменнік выйшаў да пажарнага дэпо. “...У цэнтры мястэчка я ўбачыў драўляны дом, памерамі большы, чым астатнія. У ім размяшчаліся пажарнікі. Сумны дзяжурны паведаміў мне, што ў гэтым памяшканні, яшчэ пры прыватніках, быў кандытарскі цэх, выраблялі цукеркі.

— Ты ж ведаеш, тут яўрэі жылі. І цяпер некалькі жывуць, але мала...

— А дзе яны цяпер?

Ён не вельмі дакладна махнуў рукою некуды на задворкі, і я пайшоў туды...”

Так у “паходах” па мястэчку Барыс Носік адкрыў для сябе і яўрэйскія могілкі. Даведаўся, якога маштабу трагедыя адбылася ў Смілавічах у кастрычніку 1941 года. Барысу з маленства расказвалі пра гэтае злачынства: у той дзень загінулі дзесцікі, мо нават сотня родзічаў. І вось — сустрэча з памяткай пра велізарнейшую бяду.

Русінава — прозвішча смілавіцкай бабулі Барыса Носіка. Русінавы ў мястэчку пісьменнік ужо не знайшоў. Як, відаць, нічога новага і не адкрыў пра легендарнага мастака. Затое ўбачыў на свае вочы паселішча, што вывела ў свет геніяльнага творцу.

У сваёй кнізе “Рускія мастакі ў эміграцыі”, падрабязна расказваючы пра жыццё Хаіма Суціна ў Парыжы, Носік унаўле сяброўства колішняга смілавіцкага падлетка з іншымі ўраджэнцамі Беларусі. З Пінхусам Крэменем (нарадзіўся ў Жалудку, што на Гродзеншчыне) і Міхаілам Кікоіным (родам з Віцебскай губерні) Хаім пазнаёміўся яшчэ ў мастацкім вучылішчы ў Вільні. Не пакідалі адзін аднаго сябры і ў першыя гады парыжскага жыцця. Напісаная проста, зразумелай мовай, пазбаўленая доўгіх мастацтвазнаўчых экскурсаў, кніга Б.Носіка пра Х.Суціна, М.Шагала, П.Крэменя, несумненна, варта ўвагі шырокага кола чытачоў. Тэкст дапаўняюць рэпрадукцыі работ самых розных мастакоў.

Алесь КАРЛЮКЕВІЧ

На Беларусі шмат месцаў, дзе, без перабольшвання, ажывае даўніна. Але толькі тут — на скрыжаванні цывілізацый і гістарычных эпох — так абвострана адчуваецца павязь стагоддзяў, духоўнае адзінства чалавека і сусвету. Ды і як можа быць інакш, калі месца для ўзвядзення Спаса-Праабражэнскай царквы было вызначана святой Еўфрасіні Полацкай, паводле жыцця, праз Анёла Богага? Сёння гэты храм, як вядома, з’яўляецца помнікам як архітэктуры, так і мастацтва, бо поруч са старадаўнімі мурамі надзвычайную каштоўнасць для сусветнай культуры ўяўляюць унікальныя фрэскі, што ўжо цягам амаль 850 гадоў захоўваюць духоўныя сімвалы, закладзеныя вялікай асветніцай беларускай зямлі. Не выпадкова чарговым прэтэндэнтам ад нашай краіны на ўключэнне ў Спіс сусветнай спадчыны UNESCO з’яўляецца, у тым ліку, і Спаса-Праабражэнская царква.

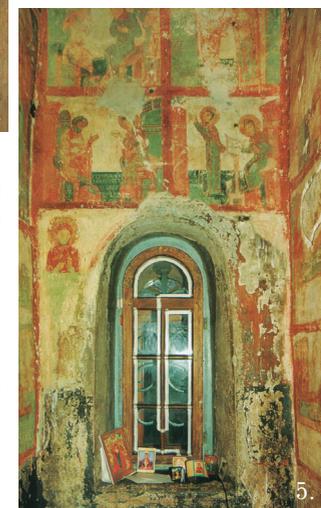
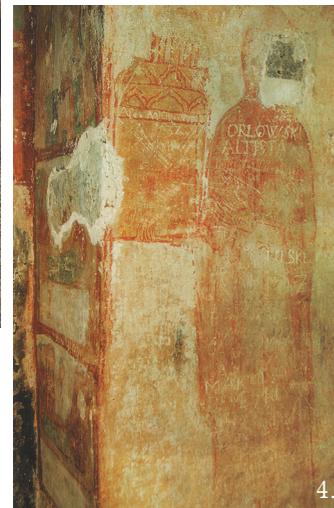
Па словах рэстаўратораў, раскрыта амтраў трэця частка роспісаў з 700 квадратных метраў насценнага жывапісу. Такім чынам, для завяршэння работ трэба прыкласці яшчэ шмат намаганняў. І таму надзвычай важна, каб у іх прымалі ўдзел менавіта вопытныя спецыялісты, якія без шкоды для старажытнага храма раскрывалі б усе яго таямніцы.

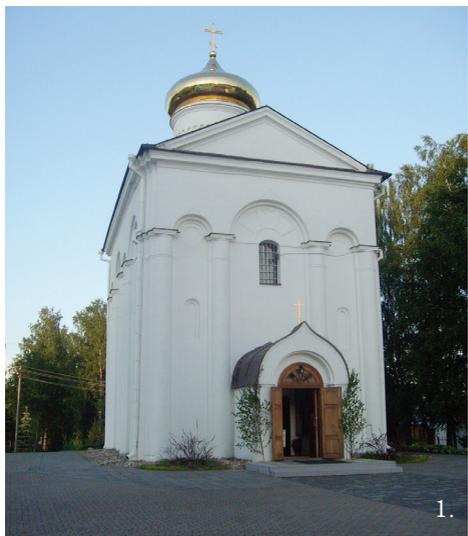
Новая аснова для XIX стагоддзя

Па захаванасці першапачатковых роспісаў сярод помнікаў манументальнага жывапісу Кіеўскай Русі Спаса-Праабражэнскую царкву можна параўнаць хіба што з ансамблямі Саф’іі Кіеўскай і сабора Міражскага манастыра ў Пскове. Аднак сёння існуе небяспека для захавання фрэсак. Як адзначыла ігумення Еўдакія, ад перападу тэмператур адбываецца асыпанне верхніх роспісаў XIX ст., што наносіць шкоду першасным фрэскам. Тым не менш, уласнымі сіламі манастыра праводзіцца нагляд за тэмпературным рэжымам. І хоць пры будаўніцтве не прадугледжвалася ацяпленне храма, усё ж зімой, падкрэсліла ігумення Еўдакія, каб не было істотных перападаў, пад кантролем выкарыстоўваецца нават абагрэвальнікі.

У той жа час, кожны з жывапісных слаёў, пераканана ігумення, — гэта гісторыя манастыра, таму і роспісы XIX ст., якія добра захаваліся, нельга страціць. Тым больш зараз, дзякуючы

Праграмы і аб’ёмы полацкіх фрэсак

сажы, пабелак, а таксама раслаенне верхніх пластоў жывапісу з іх максімальным захаваннем і кансервацыяй у мэтах далейшага экспанавання. Распачаў гэтыя работы мастак-рэстаўратар Уладзімір Раціцкі. Менавіта ім выканана рэстаўрацыя фрэсак у барабане, у цэнтральнай апсідзе, алтарных слупах, іншых месцах храма. У цэлым ён адкрыў каля 150 квадратных метраў унікальных роспісаў, а таксама вызначыў агульную плошчу фрэсак.

У 2007 годзе разам з беларускімі спецыялістамі прадпрыемства “Мінскрэстаўрацыя” работы ў храме праводзіла брыгада мастакоў-рэстаўратараў з Расіі, якую ўзначаліў вядомы знаўца старажытных фрэсак Уладзімір Сараб’янаў. Па словах ігуменні Спаса-Еўфрасінеўскага манастыра Еўдакіі, Сараб’янаў не толькі якасна рэстаўраваў фрэскі, але і дакладна вызначыў па фрагментах постаці святых. Апрача гэтага, па выніках сваёй працы ён выдаў кнігу, аздабленую адкрытымі фрэскамі.

Антычныя сродкі сучасных рэстаўратараў

Важна адзначыць, што аднаўленне сярэднявечнага манументальнага жывапісу працягваецца па вызначанай метадыцы: расчыстка роспісаў ад бруду, сажы, позніх пластоў тынкоўкі і ўмацаванне выяўленых элементаў кампазіцый. Як адзначыла Аксана Смарэнка, нягледзячы на тое, што цяпер існуе мноства спосабаў замацавання маляўнічага пласта фрэсак з дапамогай хімічных прэпаратаў, у Спаса-Праабражэнскай царкве рэстаўратары ўжываюць старажытныя тэхналогіі, напрыклад, выкарыстоўваюць яечны жаўток, які мастакі дадавалі ў фарбы з часоў антычнасці. Сёння рэстаўратарамі ў жаўток уводзіцца спецыяльны раствор, дзякуючы чаму ён становіцца бялагічна ўстойлівым, а старажытныя фарбы аднаўляюць сваю трываласць.

Апошніх, ужо сёння можна сказаць, багата. Як зазначаюць рэстаўратары, у Спаса-Праабражэнскім храме адкрываюцца такія рэчы, якіх няма нідзе ў свеце. Ёсць шэраг кампазіцый, унікальных па сваім размяшчэнні ў сістэме размялеўкі царквы. Напрыклад, евангельскі сюжэт Стрэнчання — занясенне немаўляці Ісуса ў храм і вяшчунства ягоных пакут — звычайна размяшчаецца на сценах і з’яўляецца адным са шматлікіх у храналагічным шэрагу жыцця Хрыста. У Спаса-Праабражэнскай царкве ён знаходзіцца на слупах абпал алтара.

Ідэю ахвярнасці нясе незвычайная кампазіцыя сюжэта пра ўезд Хрыста ў Іерусалім. Пры гэтым адна частка кампазіцыі знаходзіцца ў ахвярніку, а другая — у агульнай прасторы храма.

Як падкрэсліла ў размове з карэспандэнтам “К” ігумення Еўдакія, у роспісах на малой плошчы гарманічна адлюстраваны сюжэты Евангелля, вобразы святых, іх жыцці, і, самае галоўнае, у фрэсках храма адчуваецца дынаміка. Так, на апсідзе разгорнуты наступны сюжэт: Іаан Златауст піша пасланне да народа, апостал Павел яго настаўляе, будучы святы Прокл глядзіць праз шчыліну ў акенцы. У працяг сюжэта адлюстраваны сон манахаў, што сімвалізуюць асвету, ад іх жа ідзе струмень Божай ласкі, якую п’е чалавек. Ён стаіць трохі далей.

Вялікую цікавасць уяўляюць фрэскі келлі святой, і ў прыватнасці, выява самой Еўфрасіні Полацкай, якая трымае ў руках мадэль храма. Па меркаванні рэстаўратараў, фрэскі тут уяўляюць адасоблены і цэласны ансамбль, што валодае сваёй уласнай праграмай, не звязанай з асноўным аб’ёмам сабора, і, без сумненняў, адрозніваецца ад яго па часе стварэння.

На здымках:
1. Спаса-Праабражэнская царква ў Полацку;
2. Святы Захарыя. Выявы трох слаёў;
3. Агульны выгляд купала;
4. Прыжыццёвая выява святой Еўфрасіні, якая ў руках трымае макет храма;
5. Сцэны з жыцця святой Александрыйскай.

чы тэхналогіі, выпрацаванай і апрабаванай Уладзімірам Раціцкім, ёсць магчымасць гэты жывапіс адслываць і пераносіць на новую аснову для далейшага экспанавання ў запланаваным музеі манастыра.

Сёння пытанні аднаўлення фрэскавага жывапісу разглядаюцца ў комплексе з работамі па рэстаўрацыі будынка царквы. Таму ў бліжэйшых планах спецыялістаў, па словах навуковага кіраўніка праекта рэстаўрацыі Генадзя Лаўрэцкага, — аднаўленне першаснага ўзроўню падлогі храма прыкладна на паўметра. У сувязі з гэтым мяркуецца засыпаць створаную ў больш позні час крыпту, што дазволіць зменшыць вільготнасць у памяшканні і, хочацца верыць, дапаможа раскрыць новыя фрэскі XII ст.

Пасля правядзення ўсіх аднаўленчых работ храм мусяць захаваць свае ранейшыя функцыі і, разам з тым, пацвердзіць свой статус сусветна вядомага аб’екта на турыстычнай карце Беларусі. Для гэтага сёння, нават у складаных эканамічных умовах, неабходна дастатковае і свечасовае фінансаванне якаснай рэстаўрацыі.

Лісты мужных

У кожнай перамогі ёсць свой падмурак. Так, вызваленню Беларусі ад нямецка-фашыцкіх захопнікаў у ліпені 1944-га папярэднічала самаахвярнае процістаянне ворагу велізарных сіл рэгулярнай Чырвонай Арміі, а таксама падпольшчыкаў і партызан.

Паспрабаваць зразумець падзеі таго часу можна, і найперш — праз выстаўку “Бітва за Беларусь: верасень 1943 — ліпень 1944 гг.”, прысвечаную 65-годдзю стратэгічнай наступальнай аперацыі “Баграціён”, што распачалася 23 чэрвеня. Беларускі дзяржаўны музей гісторыі Вялікай Айчыннай вайны падрыхтаваў дэтальную інфармацыю пра комплекс ваенных аперацый, дзякуючы яким адбыліся разгром груп армій “Цэнтр” і выгнанне акупантаў з тэрыторыі рэспублікі.

Галоўная ўвага на выстаўцы наддана не столькі паказу баявых дзеянняў, колькі расповеду пра падзвігі і лёс

чалавека на вайне. Менавіта таму ў аснову экспазіцыі пакладзена калекцыя лістоў палявой пошты, якая ўпершыню будзе прадстаўлена для шырокага паказу. Унікальныя асабістыя дакументы — пісьмы тых франтавікоў, што загінулі ў баях за вызваленне Беларусі, — з’яўляюцца эмацыйным складнікам выстаўкі, своеасаблівай кульмінацыяй праекта. Больш як паўстагоддзя таму, відаць, ні аўтары гэтых лістоў, ні іх родныя не думалі, што калісьці гэтыя запісы стануць гістарычнымі крыніцамі і дадуць магчымасць вачыма салдата убачыць атмасферу вайны, пераможных баёў, даведацца пра мары і планы змагароў на будучае. Ды і як могуць пакінуць абыякавымі лісты да дзяцей, шчымыя радкі да каханых?

Таксама на выстаўцы традыцыйна прадстаўлена і франтавая перыёдыка, сатырычныя лістоўкі і плакаты, фотаздымкі, што адлюстроўваюць шлях вы-

звалення ад фарсіравання Дняпра. Не менш каштоўныя і франтавыя малюнкi, якія калісьці былі прадстаўлены на творчай выстаўцы байцоў 3-га Беларускага фронту. Не абышлося і без баявых артэфактаў: інжынерна-сапёрнага абстаўвання, зброі, а таксама амуніцыі — тэхнічнага складніка Вялікай Перамогі.

Але сярод усіх гэтых экспанатаў вылучаецца яшчэ адзін, ці не самы сімвалічны, — копія Акта аб капітуляцыі ад 8 ліпеня 1944 года, падпісанага выконваючым абавязкі камандуючага групіроўкі нямецкіх армій “Цэнтр” Мюлерам. Менавіта пасля яго падпісання 35 тысяч гітлераўцаў здаліся ў палон і ўдзельнічалі ў масвым парадзе на Чырвонай плошчы Славесы.

І, думаецца, нікога не пакінуць абыякавым позіркi юнакоў і дзяўчат са старых фотакартак, якія загінулі, ахвяруючы сябе свабодзе Радзімы...

З апошняга эшалона

Дзякуючы праекту Нацыянальнага музея гісторыі і культуры Беларусі “Выратаваныя культурныя каштоўнасці”, стане магчымым пазнаёміцца са зборам Смаленскага дзяржаўнага музея-запаведніка. Як адзначылі ў музеі, выстаўка праводзіцца ў межах святкавання 65-годдзя вызвалення Беларусі ад нямецка-фашыцкіх захопнікаў і ўрачыста адкрыецца 30 чэрвеня.

Экспазіцыя “Выратаваныя культурныя каштоўнасці” складаецца з твораў рускага і заходне-еўрапейскага жывапісу, вырабаў з металу, фарфору, керамікі. Гэта менавіта тая невялікая частка музейных прадметаў, што была эвакуіравана ў першыя дні вайны намаганнямі супрацоўнікаў Смаленскага абласнога краязнаўчага музея. У тыя трагічныя дні з 65-тысячнага музейнага збору толькі

26 502 прадметы змаглі пагрузіць у адзін з апошніх эшалонаў, які адыходзіў на Усход.

Большасць прадстаўленых твораў дэкаратыўна-прыкладнога мастацтва раней уваходзіла ў склад вядомага гісторыка-этнаграфічнага музея князёўны М.К. Ценішавай “Руская старадаўнасць”, у калекцыях якога налічвалася больш за 20 слупкіх паясоў (некаторыя з іх таксама будуць прадстаўлены ў межах праекта). Увагу наведвальнікаў, безумоўна, прыцягнуць творы невядомых польскіх мастакоў, што адлюстравалі прадстаўнікоў магнацкіх родаў Рэчы Паспалітай, напрыклад, партрэт Яна Сапегі (XVII ст.) і мальтыйскага кавалера Казіміра Паца (XVII ст.). Таксама будуць экспанаваны творы жывапісу, звязаныя з гісторыяй Смаленска: панарамны від горада XIX стагоддзя, партрэты смаленскіх епіскапаў Гедзона Вішнеўскага, Парфенія Сапкоўскага.

Бязладным ланцугом, што расцягнуўся на кіламетры, брылі людзі, якія нядоўна вырваліся з блакаднага кальца. Каб ухіліцца ад танкаў, артылерыі, мінамётаў, адарвацца ад матарызаванай пяхоты, партызаны цяпер, ахвяраваўшы галоўным сваім тактычным правілам — скрытнасцю, прабіраліся ў Бягомльскі раён праз вялікі масіў забалочанага тарфяніку. У чэзлых кронах рэдкіх карлікавых соснаў не магла б схаватца ад вачэй нямецкіх авіятараў нават варона, а кавава-чорная паласа, якую пакідалі тысячы ног байцоў, сялян, коней і кароў, натхняла фашысцкіх асаў на захапляльнае і нескладанае паляванне. Пралятаючы нізка над гэтай чорнай дарогай, яны ўзмоцнена палівалі нас з кулямётаў. Зрэшты, потым, штораз

ся ў цёмным мокрым лесе ўздоўж вузкакалейкі Лепель — Беразіно. Хто — справа, хто — злева, хто — наперадзе, вызначыць у апраметнай цемры было немагчыма, хоць многія і спрабавалі. У людской масе пад дажджом улоўліваўся пастаянны неспакойны рух. Ён узмацняўся, калі аднекуль з цёмнай глыбіні лесу прыходзіла перададзена па ланцугу каманда. Шамаценне вопраткі, чвяканне выдзіранага з раскіслай зямлі абутку сведчылі пра тое, што калона рушыла. Праз нейкі час без ніякай каманды людзі, упіраючыся адзін аднаму ў спіны, зноў спыняліся. Мы здагадваліся, што ўсе перасоўванні адбыліся ўздоўж вузкакалейкі ў пошуках найбольш спрыяльнай дыспазіцыі для штурму. Зараз там поўзаюць нашы

бамбёжак і абстрэлаў засталася няпоўная адна.
— Я дапамагу вам, рабяты, — сказаў я, і мы панеслі маёра далей...
Як толькі ноч пакацілася на захад і шэры змрок неба таямніча заварушыўся ў чарнаце ялін, безаблічны на тоўп пачаў рухацца ў адным напрамку, спачатку ледзь прыкметна, а потым усё паскараючыся і выцягваючыся ў калону. І адразу ж там, наперадзе, сотні ствалоў абрынулі свінцовую Ніягару на заціхлы было перадсвітальны лес. Калона, напэўна, зразумеўшы, што прарванае кальцо можа самкнуцца ў любую хвіліну, кінулася рыссю наперад, несучы на плячах адчаю свае мінамёты, станкачы, параненых, вінтоўкі і набрынялыя шынялі.

сэрца. Распільваю курткі — на гімнасцёрцы распаўзаецца чырвоная пляма.
— Яна жывая! — кажу таварышам, што ляжаць побач. — Выносьце маёра і вяртайцеся, а я пакуль перавяжу.
Маёра цягнуць па кювецце ўправа, там ёсць зручная лагчынка для выхаду. Я вымаю нож, разразаю гімнасцёрку, спрабую падкасаць споднюю кашулю, а затым разрэзваю і яе, і станік. На бела-блакітных грудзях, крыху ніжэй саска, — чорна-чырвоны ўваход кулі, крыві тут няма. Я паварочваю Таню набок, і выгляд яе раны агаломшвае мяне: разрыўная куля на выхадзе ператварыла ў жудаснае крывавае месца тое, што хвіліну назад было дзявочым целам. У адчаі

Віктар Грамыка. 1945 г.

“Майскі змрок надыходзіць павольна, я раз-пораз выцягваю гадзіннік, стрэлкі ягоня ледзь паўзуць. Нарэшце, цёмна. Наш полк асцярожна высоўваецца на зыходныя пазіцыі”.

Так закончыў свой расповед на старонках “К” пра падрыхтоўчы этап да аперацыі “Прарыў” народны мастак Беларусі Віктар Грамыка (гл. “К” № 13 — 14 за 2009 г.). Тады ж Віктар Аляксандравіч паабяцаў прадставіць чытачам працяг сваіх успамінаў акурат да 65-годдзя вызвалення Беларусі ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў. Гэтым разам творца прапануе ўспаміны, якія непасрэдна датычацца ходу “Прарыву”.

Успаміны партызана Вялікай Айчыннай

Вырвацца з блакаднага кальца

Таццяна Архіпава.

сустракаючы агонь у адказ з усіх відаў зброі, аддалі перавагу касетным бомбам: скідвалі іх з вялікай вышыні, і схаватца ад гэтых бомб не было дзе. Мы ведалі, што наперадзе — зноў цяжкія баі.

Я ішоў, стомлена перасоўваючы ногі па густой чорнай жыжы, і раптам мяне гучна аклікнуў ззаду капітан Авар’янаў.

— А ты ўлегцы, — сказаў ён. — Ведаю, друкарня, адслужыўшы верай і праўдай, загінула ва ўчарашнім баі. І цяпер у тваім мяшку нічога няма, апроч ірваных ануч і падшывак усіх нашых выданняў. Таму давай крыху падсілкуемся з майго НЗ. — І капітан выняў з брызентавай палявой сумкі, што вісела ў яго на баку, хлеб і загорнуты ў белую тканіну шмат сала. Вялікай фінкай са шматколерным наборным дзяржальнам ён адрэзаў лусту хлеба, паклаў на яе ладны кавалак сала і, зрабіўшы на ім частыя надрэзы, працягнуў мне.

— Самы час перакусіць! Наступны раз невядома калі будзе.

Мы старанна жавалі хлеб з салам, маўчалі.

Весьляун і дабрак, сапраўдны партыёт, капітан Авар’янаў загіне менш як праз суткі, пад час штурму саязкі Лепель — Беразіно. Варожая куля дагоніць яго ў дзень пяцідзесяцігоддзя.

Бліжэй да вечара з паўднёвага захаду насунулася шырокая паласа нізкіх аблокаў, якія павольна плылі. Паступова ўзмацняючыся, дождж усадзіўся на ўсю сілу. Выматаныя ў баях атрады, што цэлы дзень цягнуліся па балотнай гразі, сцішана моклі цяпер пад халоднымі струменямі ў чаканні каманды на апошні штурм. Чый каманды, адкуль яна прагучыць, ніхто не ведаў, бо стомленыя людзі скупілі-

В.Грамыка. “Зямля”. 1971 г.

разведчыкі і, напэўна, усюды наткаюцца на ўмацаванні. Раз-пораз у неба ўзлятаюць асвятляльныя, і па лесе перамяшчаюцца дрыготкія белыя плямы. Я напружана ўзіраюся туды, дзе на насілах ляжыць маёр Максімаў, як пасля аказалася — член Ваеннага савета Заходняга фронту. “Чаму ён не стогне? Ці жывы?” — думаю я і схіляю галаву.

Мяне “прыбіла” да маёра неўзабаве пасля размовы з Авар’янавым — зусім выпадкова, у неверагодным месце брыгад, атрадаў, бжанцаў, калі я ўбачыў, што з насілак звешваецца край афіцэрскага шыняля. Тут жа была і Таня Архіпава з дзвюма сумкамі: на правым плячы — рацыя, на левым — батарэя сілкавання, паверх бліскучай ад дажджу скуранкі — рамень, з кабуры нагана звісае светлы ланцужок нямецкага шомпала — адзіная дэталь ваеннага какецтва нашых дзяўчат. Побач з Таняй — ардынарац маёра і наш былы ездавы Козел. Мы шчыра ўзрадаваліся сустрэчы, але я адразу ж і засмуціўся, даведаўшыся, што з чатырох змен, назначаных да насілак маёра, пасля

Толькі зараз у нашу сядомасць увайшоў страшны сэнс таго, што адбывалася: бой ідзе наперадзе, мы апынуліся ў ар’ергардзе калоны, і гэтак няшчасце ўжо непапраўнае. Мы беглі з усёй хуткасцю, на якую яшчэ былі здольныя нашы ногі.

Вось, нарэшце, перад намі вузкі, сухі прочырк рэк, на якіх уроскід ляжаць ужо нерухомымі сілуэтамі нашы людзі, а ўнізе, у прыдарожным кювецце, поўзаюць тыя, што, як і мы, спазніліся. Мы скочваемся, чапляючыся за кустоў, з пагорка ў кювет і робім першы крок па схіле, насустрач рэікам. Апярэджваючы нас, прыгнуўшыся пад цяжарам сумак, над насыпам на імгненне застыла Таццяна. Узрываючыся фантанамі зямлі, зацокалі кулі. Таня хіснулася ўперад, назад, зламалася ў каленях і завалілася нязграбна на бок на схіле насыпу. Рацыя саслізнула з плячы і пакацілася на дно кювета. Я кідаюся да Тані, бязладна мацаю яе запясеце, не знаходжу пульсу. Галава яе адкінута, вочы заплюшчаны, з паўадкрытага рота цячэ струменьчык крыві. Я прыкладваю пальцы да соннай артэрыі, чую біццё

ад сваёй няўмеласці я распячатваю пакет, прасоўваю бінт пад спіну, перакідваю цераз грудзі. Бінт імгненна набрыньвае крывёю, аднаго пакета замала. Справа на шашы зноў завязваецца бой, доўгімі чэргамі нашы ППШ уступаюць у дыялог з нямецкімі кулямётамі, а тут побач, у бруднай канаве, я беспаспяхова спрабую спыніць кроў, што пузырыцца, штуршкамі б’е праз бінт і міма яго. І кашуля, і гімнасцёрка ўжо насычаны ёю, і цераз край скураной курткі яна скочваецца ўніз, запаўняючы глыбокі след салдацкага бота, пакінуты кімсьці з нас у гэтай чорнай зямлі...

Я абарочваючыся на раптоўны трэск галін, што ламаюцца побач. Праз кустоўе прадзіраецца наш палкавы шавец.

— Васіль Іванавіч, дай мне твой пакет! — крычу я яму.

Ён торгаецца туды, сюды і нарэшце выкульваецца з кустоў, бязладна шнарыць па кішэнях, нічога не знаходзіць. Чамусьці хапае рацыю, цягне яе немаведама куды.

— Стой, сволач! — крычу я. — Ні з месца! Не адыходзь з рацыяй!

Частка I

Шавец не рэагуе, ён амаль у непрытомным стане. Страляць свайму чалавеку ў спіну я не магу. Шум у зарасніках сціхае.

Вяртаюцца Козел і яшчэ двое, пры Максімаве застаўся яго ардынарац. Мы кладзём Таню на шынель і нясем яе па чорнай сцяжыне назад, у кальцо, з якога не здолелі вырвацца...

Сырое ламачча разгараецца кепска, клубы шыза-жоўтага дыму не хочучь адрывацца ад зямлі, далёка сцялюцца па мокрай траве, паведамляючы немцам, што мы зусім побач з імі. Мы ледзь рухаемся, нас нудзіць ад стомы, ад голаду і холаду. Пакуль мы такія, нам не вынесці ў больш бяспечнае месца дваіх цяжкапараненых. Вогнішча, нарэшце, разгарэлася, і ўся наша сямёрка размясцілася на ўкола, з наветранага боку на хваёвых лапках ляжаць побач маёр Максімаў і радыстка Архіпава. Мы стараемся не паказваць гэтага, але ўпотаі уся наша ўвага зараз — на ржавым вядры, што вісіць на перакладзіне з краю вогнішча. Наш гаспадарлівы Козел паўгадзіны таму прырэзаў недалёка ад лагера пакалечанага каня і цяпер завіхаецца вакол вядра, вузкай лапаткай, выструганай з арэхавай палкі, здымае пену з кіпячага варыва...

Вогнішча ўжо пагасла, калі да нас наблізіліся двое: плячысты партызан у скураной куртцы і дзяўчына з санітарнай сумкай. Абое былі, здаецца, з атрада імя Фрунзе: ён — Мікалай Вайцэховіч, яна — Валянціна Быкава. Мы разгаварыліся, прапанавалі паесці. Мікалай падчапіў сваёй фінкай кавалак каніны і сеў пад сасной, а Валянціна ўзялася агледзец Таццяну.

— Здаецца, у вашай радысткі не самы цяжкі выпадак: куля прайшла недалёка ад пазваночніка, але ён не закрануты. І, канешне, ёй патрэбны шпіталь! — сказала яна.

Пасля таго як Валянціна перамяніла мокрыя і брудныя бінты ў Максімава, той павесялеў.

— Так, трэба пашукаць больш надзейнае месца для лагера, — згадзіўся ён з маёй прапановай, і мы рушылі ўглыб лесу...

(Заканчэнне ў наступным нумары.)

Віктар ГРАМЫКА,
народны мастак Беларусі

МУЗЕІ *

**НАЦЫЯНАЛЬНЫ
МАСТАЦКІ МУЗЕЙ РБ**

г. Мінск,
вул. Леніна, 20.
Тэл.: 227 45 62.

- Мастацтва Беларусі XII — XIX стст.
- Мастацтва Беларусі канца XIX — пач. XXI стст.
- Мастацтва Расіі XVIII — пачатку XX стст.
- Мастацтва краін Усходу XV — XX стст.
- Мастацтва краін Заходняй і Цэнтральнай Еўропы XVI — XX стст.
- Выстаўка фатаграфіі "Схаваная Японія" Кідзюра Яхагі.
- Выстаўка "Традыцыйнае мастацтва Карэі".
- Выстаўка "Людзі Егіпта" Вадзіма Качана.
- Выстаўка "Алтарны жывапіс XVIII — XIX стст."
- Выстаўка "Вобраз іранскай жанчыны".
- Выстаўка, прысвечаная 65-годдзю вызвалення Беларусі ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў, "Палітра памяці".

Філіялы Нацыянальнага мастацкага музея РБ:

**МУЗЕЙ "ДОМ ВАНЬКОВІЧАЎ.
КУЛЬТУРА І МАСТАЦТВА
ПЕРШАЙ ПАЛОВЫ XIX ст."**

г. Мінск,
вул.
Інтэрнацыянальная,
33а. Тэл.: 227 87 96.

- Выстаўка фотаздымкаў XIX ст.

ЗАМКАВЫ КОМПЛЕКС "МІР"

г.п. Мір,
Карэліцкі р-н,
Гродзенская
вобл.
Тэл.: (8-01596) 2 30 35.

- Выстаўка Л.Нішчык "Міфы Беларусі".

**МУЗЕЙ БЕЛАРУСКАГА
НАРОДНАГА МАСТАЦТВА
ў в. Раўбічы**

Спарткомплекс
"Раўбічы",
Мінскі р-н.
Тэл.: 507 44 68.

- Пастаянная экспазіцыя.
- Выстаўка дзіцячай творчасці.

**МУЗЕЙ ВІТОЛЬДА
КАЭТАНАВІЧА
БЯЛЫНІЦКАГА-БІРУЛІ
ў г. МАГІЛЁВЕ**

г. Магілёў,
вул. Ленінская, 37.
Тэл.: (8-0222) 22 48 87.

- Пастаянная экспазіцыя.

МУЗЕІ *

**НАЦЫЯНАЛЬНЫ
МУЗЕЙ ГІСТОРЫ
І КУЛЬТУРЫ БЕЛАРУСІ**

г. Мінск,
вул. К.Маркса, 12.
Тэл.: 227 43 22.

Экспазіцыі:

- "Мастацтва ў гарадской культуры XIX — пачатку XX стст."
- "Старажытная Беларусь".
- "Беларусь XVI — XVIII стст. у партрэтах і геральдыцы".

Выстаўкі:

- "Халодная і агнястрэльная зброя".
- "Скарбніца мудрасці".
- "Крыніцы адвечнай прыгажосці".
- "Свет, у якім няма чужых".

Дом-музей І з'езда РСДРП
г. Мінск, пр-т

г. Мінск,
вул. М.Багдановіча, 15.
Тэл.: 334 72 61.

Выстаўкі:

- Выстаўка, прысвечаная 85-годдзю А.Савіцкага.
- "Спадарожнікі дзяцінства".
- "Хата — мой сусвет".
- "Жыццё Л.М. Талстога ў фатаграфіях сучаснікаў".
- Выстаўка музейных прадметаў XI — XX стст. з фонду музея "Вякоў мінулых успамін...".

**БЕЛАРУСКІ ДЗЯРЖАЎНЫ
МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ ВЯЛІКАЙ
АЙЧЫННАЙ ВАЙНЫ**

Праект інтэрактыўнай карты:
"Вызваленне Беларусі"
(хроніка вызвалення і мультымедыяная прэзентацыя аперацый Чырвонай Арміі па вызваленні Беларусі ў верасні 1943 — ліпені 1944 гг.).

**ГОМЕЛЬСКІ ПАЛАЦАВА-
ПАРКАВЫ АНСАМБЛЬ**

г. Гомель,
пл. Леніна, 4.
Тэл.: (8-0232) 74 19 11.

Цэнтральная частка палаца Румянцавых і Паскевічаў
Выстаўкі:

- "Агнястрэльная і халодная зброя краін свету" (выстаўка макетаў).
- "Усмешка клоуна" (з калекцыі М.Чалнакова).
- "Нараджэнне і адраджэнне".
- "Аляксандр Гайлевіч.

Экспазіцыі:

- "Культавыя прадметы".
- "Старажытная гісторыя Гомельшчыны".
- "Загадкавыя фантазіі мора"

(грот палаца).
■ Экспазіцыя, прысвечаная дзяржаўнаму дзеячу СССР А.Грамыку.
Вежа палаца Румянцавых і Паскевічаў
Гісторыка-мемарыяльная экспазіцыя
■ "Гравюра XVII — пачатку XX стст."
■ "Паэзія XVIII — пачатку XX стст."

Паўночнае крыло палаца
Выстаўкі:

- "У ценю дрэваў, над ракой"

(фотаздымкі птушак і

рэптылій.
Зімовы сад
■ Свет субтрапічных раслін і жывёл.

**ГОМЕЛЬСКІ АБЛАСНЫ
МУЗЕЙ ВАЕННАЙ СЛАВЫ**

г. Гомель, вул. Пушкіна, 5.
Тэл.: (8-0232) 77 60 60.

- Пастаянная ваенна-гістарычная экспазіцыя.
- Лакальная экспазіцыя ў санітарным вагоне; у партызанскай зямлянцы.
- Пастаянная выстаўка ваеннай тэхнікі.
- На тэрыторыі музея працуе пнеуматычны цір.
- У выставачнай зале: **Выстаўка новых паступленняў з фондаў музея.**
- У выставачнай зале: **"Палітра памяці".**

ГАЛЕРЭІ*

ПАЛАЦ МАСТАЦТВА

г. Мінск, вул. Казлова, 3.
Тэл./факс.: 290 60 10.

- "Памяць сэрца".

**МАСТАЦКАЯ ГАЛЕРЭЯ
"УНІВЕРСІТЭТ КУЛЬТУРЫ"**

г. Мінск, Кастрычніцкая
плошча, 1
(Палац Рэспублікі).
Тэл.: 227 26 12.

- Дыпломныя працы студэнтаў кафедры народнай творчасці БДУКІМ.

ГАЛЕРЭЯ ТЫЗЕНГАУЗА

г. Гродна,
пл. Тызенгауза, 4.
Тэл./факс.: (8-0152) 72 27 57.

- Выстаўка прысвечаная памяці мастака С.Субізава.

**КАРШІННАЯ ГАЛЕРЭЯ
Г.ВАШЧАНКІ**

г. Гомель,
вул. Карповіча, 4.
Тэл.: (8-0232) 77 75 20.

Экспазіцыі:

- "Г.Х. Вашчанка".

Выстаўкі:

- Выстаўка **Васіля Шаранговіча.**
- Выстаўка плакатаў **Уладзіміра Цэслера і Сяргея Войчанкі** з фондаў Нацыянальнага мастацкага музея Рэспублікі Беларусь.

**на газету
"Культура"**

**Падпісныя
індэксы:
індывідуальная
падпіска —
63875,
ведамасная
падпіска —
638752;**

Паважаныя чытачы!

ІДЗЕ ПАДПІСКА

**на часопіс
"Мастацтва"**

**Падпісныя
індэксы:
індывідуальная
падпіска —
74958,
ведамасная
падпіска —
749582.**

НА ЖНІВЕНЬ І НАСТУПНЫЯ МЕСЯЦЫ 2009 ГОДА!

Незалежнасці, 31а.
Тэл.: 290 68 47.

- Пастаянная экспазіцыя **"Гісторыя І-га з'езда РСДРП".**
- Выстаўка **"Ваенныя, суровыя, простыя..."**

**ДЗЯРЖАЎНЫ МУЗЕЙ
ГІСТОРЫІ БЕЛАРУСКАЙ
ЛІТАРАТУРЫ**

г. Мінск,
пр-т Незалежнасці, 25а.
Тэл.: 226 03 98.

Экспазіцыі:

- Пастаянная экспазіцыя.

Выстаўкі:

- **"Вызваленне Беларусі"** (да 65-годдзя вызвалення Беларусі).
- Праект **"Сабакі на службе Айчыны"**.

20 гадоў творчасці".

- Выстаўка работ сусветна вядомага куцюр'е **Вячаслава Зайцава:** карціны, фотаработы, мадэлі вопраткі.
- **"Працяговыя падарункі"**.

вавёрак Гомельскага
парку фотаамагара
Яўгена
Шастакова).
■ **"Свет
звяроў
Гомельшчыны"**.
■ Працуе
куток жывых
экзатычных

ТЭАТРЫ*

**НАЦЫЯНАЛЬНЫ
АКАДЭМІЧНЫ
ВЯЛІКІ
ТЭАТР ОПЕРЫ І
БАЛЕТА
РЭСПУБЛІКІ
БЕЛАРУСЬ**

г. Мінск, тэл./факс: 334 11 56.
(пл. Парыжскай камуны, 1)

- 27 — "Яўгеній Анегін" П.Чайкоўскага.
- 28 — "Бахчысарайскі фантан" Б.Асаф'ева.
- 30 — "Карміна Бурана" К.Орфа.
- 30 — "Кармэн-сюіта" Ж.Бізе — Р.Шчадрына.

**РЭСПУБЛІКАНСКІ
ТЭАТР
БЕЛАРУСКАЙ
ДРАМАТУРГІІ**

г. Мінск, вул. Крапоткіна, 44.
Тэл./факс: 334 60 08.

- 29 — "Іванаў" А.Чэхава.
- 30 — "Жан і Беатрыса" К.Фрэнэта.

1 ліпеня — "Калі скончыцца вайна"
П.Пражко.

**БЕЛАРУСКІ ТЭАТР
"ЛЯЛКА"**

г. Віцебск, вул. Пушкіна, 2.
Тэл.: (8-0212) 36 32 50.

- Тэатр знаходзіцца на гастролях.

**МАЗЫРСКІ
ДРАМАТЫЧНЫ
ТЭАТР ІМЯ І.МЕЛЕЖА**

г. Мазыр, вул. Ленінская, 23.
Тэл.: (8-02351) 211 31.

- Тэатр знаходзіцца на гастролях.

